ProARME

Anul VII ● Nr. 1 (20) ● ianuarie–aprilie 2015

Revistă trimestrială de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

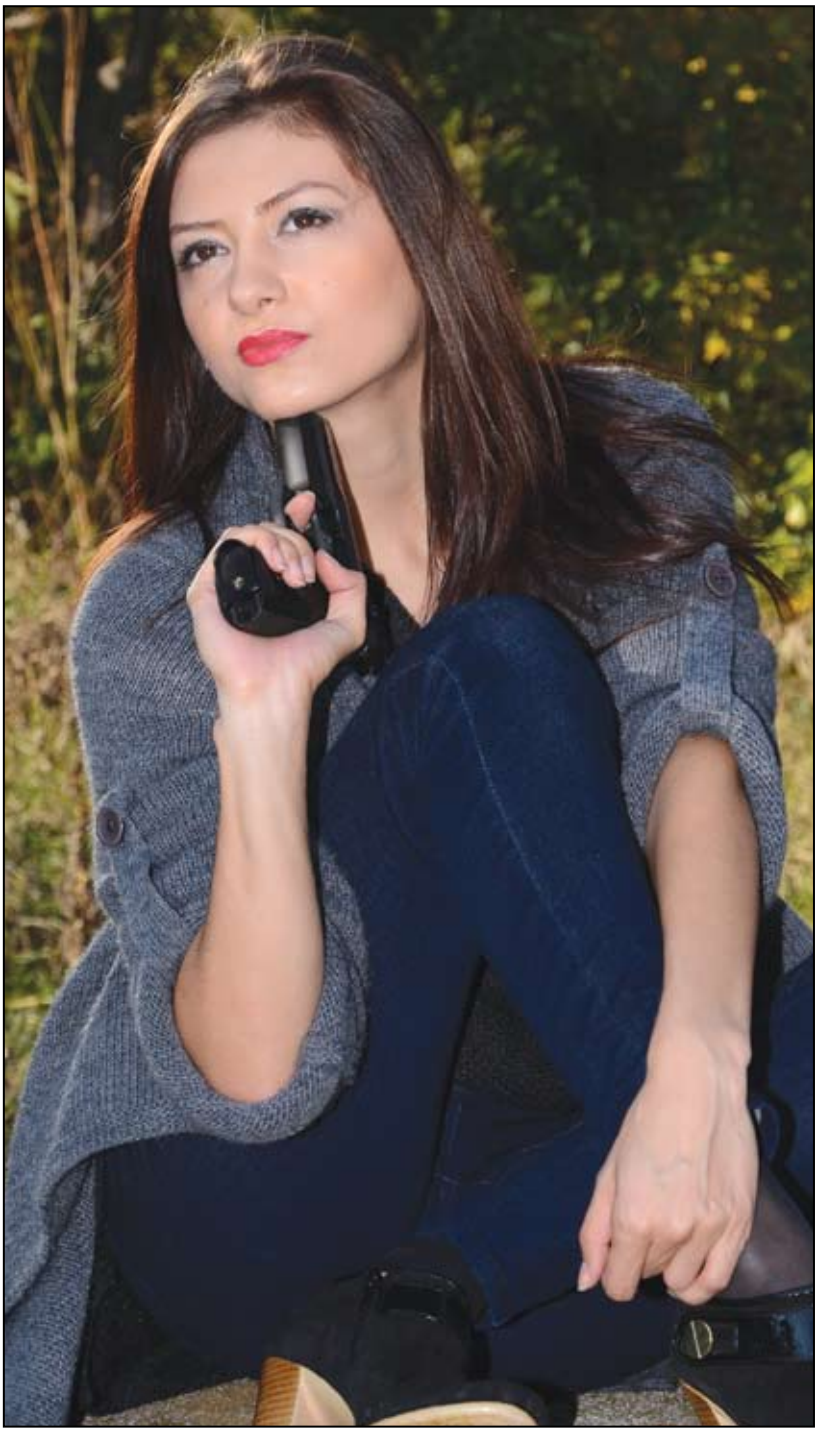

pag. 3

Interviu

...O armată pe măsura provocărilor vremii

Colonel (r) dr. Ion Petrescu

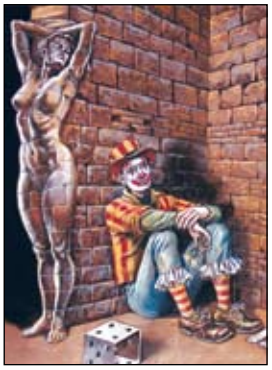

pag. 11

Memento

O zi mai lungă decât toate veacurile

pag. 43

ProARTE

Valentin Tănase

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.

Arthur Schopenhauer

Comentariul ediţiei

Lenin, „războiul nesângeros” al românilor și o concluzie logică

de **Zalmo de Gikos**

„Toate clasele asupritoare, fără excepţie, au nevoie, pentru apărarea dominaţiei lor, de două funcţiuni sociale: de funcţiunea de călău şi de cea de popă. Călăul trebuie să înăbuşe protestul şi revolta celor asupriţi. Popa are datoria de a consola pe cei asupriţi, de a le zugrăvi perspectivele (e foarte comod să faci aceasta atunci când nu garantezi că aceste perspective sunt «realizabile»...) unei uşurări a suferinţelor şi jertfelor în condiţiile menţinerii dominaţiei de clasă şi de a-i împăca astfel cu această dominaţie, de a-i dezobişnui de acţiunile revoluţionare, de a le anihila starea de spirit revoluţionară, de a le zdruncina fermitatea revoluţionară” (Vladimir Ilici Lenin, *Despre Război, Armată şi Ştiinţa militară*, vol. I, Editura Militară, Bucureşti 1957, capitolul despre *Falimentul Internaţionalei a II-a*, p. 518). S-a întâmplat să-mi pice privirea pe vorbele marelui guru exact când DNA-ul autohton forja în plin, în ghearele-i de căpcăun intrând pe rând, după un grafic riguros, bine pus la punct, tot felul de „sfinți” până mai ieri intangibili, începând cu „Nimfa din Plescoi” și terminând cu primarele care este; de plevușcă nu mă mai leg, că lumea înțelege oricum ce vreau să zic. Și când zic, invariabil îmi aduc aminte cum, imediat după Revoluție – eram atât de naiv pe atunci, în ciuda aerelor de filozof atotștiutor! –, în timp ce România se prăbușea ca o corabie obosită, pocnită de valuri din toate părțile, priveam năuc încercând să-mi explic cum se făcea că, totuși, în afară de biserici (la care aveam cel puțin o explicație valabilă, deși nici pe departe aceasta semnalată de Lenin!), o dată cu Caritas-ul, Feratti-ul, FNI-ul și alte minuni de câștigat bani fără muncă, înfloreau ca ieșite din pământ, mai întâi câte una fix în centrul orașelor (călătoream mult pe atunci), apoi în buricul cartierelor mai selecte și tot așa, după un plan bine pus la punct, niște clădiri aparte, extrem de impozante ca stil arhitectural și din punctul de vedere al materialelor de construcție întrebuințate (oțel, sticlă, faianță de import, marmură etc.) specifice a două genuri de instituții, și anume: bancare, respectiv judecătorești. Ulterior, aveau să apară și mall-urile, și acum înțeleg de ce abia mai târziu au apărut acestea, la ora când se ridicau băncile și tribunalele (bisericile se mai ridică încă și acum!), România era nimic altceva decât raiul buticurilor, la fiecare pas te împiedicai de câte unul, ca atare, acel gen de edificiu îmi sărea în ochi de la o poștă; ciudat este însă că mari întrebări nu-mi puneam despre ce și cum e cu ele așa, dintr-o dată, mai ales cu tribunalele nu înțelegeam, că infractorii, slavă Domnului, o dată cu împuținarea numerică a populației țării, mi se părea logic să se rărească și ei, cumva direct proporțional, și nu din cauze de moarte naturală cât pe principiul vaselor comunicante, profitând de democrație, de dreptul la liberă circulație, mă rog… Dar cum toamna se numără bobocii (au trecut, totuși, 25 de ani, nu?), și cum între timp am mai crescut, plus că l-am restudiat pe Lenin, de astă dată, culmea!, fără să mă oblige nimeni!, aș putea zice că, în

Grafică de Octavian Covaci.

CONTINUARE LA PAGINA 25

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică
ISSN 2065-9903
2065 9905
Preț: 7 lei

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

A iubi sau a nu iubi...
Foto: Dan Mireanu

Director fondator: Bogdan DIDESCU

Colegiul editorial: George COANDĂ, Mihai STAN, Tudor CRISTEA, Victor PETRESCU
Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI (redactori), Cezar PÂRLOG (redactor asociat), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică), Nicu TĂBĂCARU (marketing și publicitate)

Adresa redacţiei:
București, sector 6, strada Sibiu nr. 4, bloc OD2, sc. 1, ap. 5, cod 061541
E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Colonel (r) dr. Ion Petrescu:

„Patria tuturor românilor trebuie să aibă o armată pe măsura provocărilor vremii”

un interviu de **Dan Gîju**

Pe camaradul de dialog din aceste pagini, colonelul (r.) dr. Ion Petrescu *(foto medalion)*, l-am cunoscut relativ demult, acum exact 15 ani, într-o perioadă oarecum derutantă pentru societatea românească și totuși, per total, destul de fastă pentru cariera mea. Eram simplu redactor undeva într-un trust de presă, Domnia Sa venise ca director, și probabil că, din perspectiva mea cel puțin, a fost un director bun și mai ales un om în adevăratul sens al cuvântului din moment ce, în ciuda celor peste cinci ani de când nu ne mai aflăm în nicio relație de serviciu, de subordonare ierarhică nici atât, nu doar că de fiecare dată – nu prea des –, atunci când întâmplarea ne-a mai pus față în față, am putut schimba un salut amical, dar mai mult decât atât, iată, am putut închega acest dialog destul de interesant, îmi permit să apreciez. Un dialog pe care-l doresc integrat într-o carte de interviuri cu jurnaliștii militari pe care i-am cunoscut cândva – din păcate câțiva dintre ei trecuți în lumea umbrelor – și care să puncteze, cumva, anvergura unei profesii, a unei arme, în fond, pe cât de stresantă, pe atât de frumoasă. Strict referitor la invitatul acestei ediții, colonelul (r) Ion Petrescu (n. 2 noiembrie 1955, în Bucureşti, absolvent al Şcolii Militare de Ofiţeri Activi „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 1977), trebuie spus că la origine a fost grănicer, comandând, între 1977–1984, subunităţi specifice acestei arme în garnizoana Timişoara și, ulterior, la Aeroportul Internaţional Otopeni. Absolvind Academia Militară, în 1986 va fi încadrat la săptămânalul pentru ostaşi „La datorie”, de acum înainte deschizându-i-se perspective nebănuite care au dus, într-un final, la conturarea unei biografii de invidiat, accesibilă pentru amatorii de detalii pe http://www.ionpetrescu.ro/autor/. În ce ne privește, mai reținem că, în 1999, a urmat Cursul de Comunicare al Parteneriatului pentru Pace din Elveţia, în 2000 a absolvit Colegiul de Studii Internaţionale şi de Securitate din cadrul Centrului European pentru Studii de Securitate „George C. Marshall” (Bavaria, Germania), în noiembrie 2000 – exact la împlinirea vârstei de 45 de ani – este numit directorul Trustului de Presă al Ministerului Apărării Naţionale, postură din care a asigurat mediatizarea, prin presa militară, a summiturilor NATO de la Praga/2002 şi Colorado Springs-SUA/2003. În 2004, a obţinut titlul de doctor în ştiinţe militare. Este coautor la volume de publicistică şi antologii precum: *Însemnări din zilele Revoluţiei* (Editura Militară, 1990), *România–NATO*, volumul I, *Preaderarea* (Societatea Scriitorilor Militari, 2003), *Arma de care aveţi nevoie* (Editura Militară, 2004), *Semn de armă – harta României* (Editura Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”, 2006). Este vicepreşedinte al Asociaţiei „George C. Marshall – România”. Din ianuarie 2013 este blogger la „Adevărul” şi la voxpublika.md. Colaborări, ca analist militar, la posturi de radio şi televiziune. A iniţiat, în 2014, şi realizează emisiunea „Valori euroatlantice”, la postul 6TV. A fondat Clubul Militar Român de Reflecţie Euroatlantică. Între altele, a fost decorat cu Medalia „Pentru consolidarea frăţiei de arme”, prin Ordinul Ministrului Apărării al Republicii Moldova nr. 395, pentru promovarea păcii şi democraţiei, dezvoltarea relaţiilor de colaborare şi prietenie (8 octombrie 2013) și, cel mai recent, la 9 martie 2015, a primit Premiul I, la categoria presă *on-line*, pentru blogurile „Linia de miră” şi „Adevărul”, în cadrul galei Premiile U.Z.P.R. 2014. Este căsătorit şi are doi fii.

– Stimate domnule colonel, pentru început, aș dori să-mi spuneți ce v-a motivat acum, în urmă cu peste treizeci de ani, ca să alegeți cariera de ofițer al armatei române? Să nu-mi spuneți că datorită faptului că și tatăl dumneavoastră era ofițer că nu vă cred, întrucât și eu am doi copii și nici măcar n-au vrut să audă de o astfel de meserie…

– Din adolescenţă am fost atras de lectura volumelor istorice. Cele care te duceau cu gândul în alte timpuri, cu alţi protagonişti, cu puteri la care visăm şi azi, când vizionăm marile producţii cinematografice, cu succes la public. Numai că dincolo de istorie – la bacalaureat am luat nota maximă la această disciplină – a fost şi atracţia spre geopolitică, mai ales că săptămânal citeam nu doar revista de politică externă „Lumea” ci şi, datorită tatălui meu, buletinul excelent, axat pe mutaţiile de peste hotare, editat de Agerpres. Premiile luate ulterior, la concursuri de jurnalism pentru adolescenţi, mi-au dat curaj. Apoi viaţa m-a bătut pe umăr şi datorită tatălui meu – tot Ion, dar născut în comuna Mălureni, judeţul Argeş, mama fiind Tamara, din Românești, de pe malul stâng al Prutului – am ales calea de evoluţie în mediul militar, acolo unde istoria şi presa au rosturi clare. Şi bine am făcut că am urmat îndemnul părintelui meu, generalul Ion Petrescu, azi o duioasă amintire, pentru că am avut parte de momente unice. Clipe pe care un simplu jurnalist sau profesor de istorie nu le-ar fi trăit niciodată, nici în ţară şi nici dincolo de bornele de hotar.

– De ce grănicer? Și care a fost cea mai mare satisfacție din anii cât ați activat sub culoarea – azi dispărută – a acestei glorioase arme?

– Tata a fost grănicer. El obişnuia, de când eram copil, să mă ia cu el la frontieră, la brigada de grăniceri Timişoara, unde puţine pichete au fost cele pe unde nu am poposit. Aşa am înţeles că un foarte bun ofiţer depinde de... căldura pe care o transmite subordonaţilor săi. Că un zâmbet pecetluieşte o loialitate deloc înscrisă în regulamente. Că o bătaie pe umăr, noaptea, când plouă,

sau este ger şi când trebuie să veghezi undeva, departe de ultima luminiţă a celui mai apropiat cătun, este cea mai puternică baterie, cu energie umană inepuizabilă. Nu sunt vorbe mari. Aveam să trăiesc mai târziu, ca elev în şcoala militară, revenit la frontiera de vest, în stagiu, momente pe care simplele cuvinte nu le pot contura pe măsura grandorii lor. Aici fiind vorba de învingerea frigului, alături de camaradul din patrulă. Sau de ignorarea ploii ştiind că eşti aşteptat acolo unde doar negura pare să acopere fâşia arată. Fâşia fiind acea parcelă de pământ creată pentru a desluşi urmele celor dornici să treacă ilegal frontiera. Chiar dacă arma grăniceri nu mai există trăiesc mii de bărbaţi care au făcut armata la grăniceri şi mulţi ofiţeri care i-au comandat dintr-o înţelegere unică a semnului de pe epolet. Semnul de armă fiind harta României.

– Cum ați ajuns să faceți saltul de la ofițer de frontieră la postura de jurnalist militar? A fost ceva premeditat sau pur și simplu o întâmplare?

– După absolvirea şcolii militare, am comandat subunităţi de nivel pluton/pichet de grăniceri, apoi companie. Concomitent, datorită sprijinului şi înţelegerii unor condeieri cu experienţă – Gheorghe Cumpătă, Grigore Stănescu – de la gazeta de armă, „Grănicerul”, condusă cu înţelepciune de colonelul Constantin Tatu, mic la stat, dar de o fineţe aparte în cele scrise pentru sufletele miilor de grăniceri, am continuat să public. Simple rânduri-gânduri. Marcate de sentimentul excepţiei. Cel trăit de românii ce parcă purtau uniforma de grănicer ca pe o hlamidă nevăzută, deloc hărăzită oricui. Pe timpul cursurilor urmate ca ofiţer-elev al academiei militare am scris despre clipe mai puţin ştiute, dar semnificative, pentru devenirea unor camarazi. Iar la un moment dat, colonelul Olaru Radu, care conducea presa Ministerului Apărării Naţionale, a primit dosarul meu, cu însemnări ale celui ce era atunci doar un premiant şi corespondent constant al gazetei „Grănicerul”. Înainte de primirea repartiţiei, la absolvirea Academiei Militare, comandorul Amariei Dumitru, un jurnalist militar cu un talent aparte, a venit la mine, m-a privit cu aerul său simpatic şi mi-a spus că vom fi laolaltă, în presa militară. Ceea ce s-a şi întâmplat. Această şansă profesională mi-a permis apoi

Maestrul Ion Cristoiu a înțeles condiția presei militare.

să bat ţara în lung şi în lat, la unităţi din cele trei categorii de forţe armate. Un periplu care a continuat ani la rând, inclusiv în teatrele de război ex-iugoslav, afgan şi irakian, unde forţa expediţionară românească avea semnificative subunităţi trimise în misiuni dificile. Aşa am cunoscut multe Caractere, în armata ţării. Aşa am cunoscut România care nu se vede nici azi pe micile ecrane.

– Între grănicerie și ziaristică militară, care credeți că deține ponderea ca importanță în organigrama unei armate precum cea română?

– Armata României a fost un univers râvnit de mulţi bărbaţi. Acum are – încolonaţi sau redislocaţi rapid, la nevoie – zeci de mii de compatrioţi. De nădejde. Fiecare cu o valoare pe care parcă o redescoperim şi preţuim mai mult atunci când, brusc, ne părăseşte...

– Spuneți-mi vă rog, care a fost și rămâne cea mai mare satisfacție a Dumneavoastră ca jurnalist militar?

– Bucuria de a fi fost prezent la Summitul NATO de la Praga, în anul 2002, unde am realizat exclusivităţi cu preşedintele, premierul, ministrul apărării de atunci, dar mai ales cu cel mai popular general postdecembrist, ce îndeplinea funcţia de şef al Statului Major General, inegalabilul Mihail Popescu. Era kilometrul zero al noii căi de evoluţie a Forţelor Armate Române, pe care George Cristian Maior a numit-o schimbarea de paradigmă. A securităţii noastre naţionale.

Generalul Mihail Popescu, șeful Statului Major General, respecta presa militară.

– V-ați propus ceva și nu ați reușit ca jurnalist militar? Oferiți vă rog unul–două detalii dacă e cazul.

– Visam la un post de televiziune militar, fie în varianta germană, cu opt ore de program, fie în cea americană, cu program non-stop. Doream un post de radio militar, ca în Israel. Cu ochii deschişi îmi imaginam că săptămânalul armatei noastre poate să fie difuzat la chioşcuri, precum publicaţia centrală a Forţelor Armate Franceze. Mă documentasem, ca director al Trustului de Presă al Armatei, în SUA, Germania, Israel şi Franţa. Dar nu era de ajuns. Eram un simplu ofiţer, nu aveam în spate un partid, cum îmi spunea un ministru, cu ochi... albaştri, care a şi stopat iniţiativele mele, din raţiuni practic electorale.

– Astăzi, deși militar rezervist, ca jurnalist sunteți extrem de vizibil. Care este secretul acestei neobosite campanii în lumina reflectoarelor, ca să zic așa, ce vă motivează, ce vreți să demonstrați și, la urma urmei, ce câștigați?

– Nu am trăit – mai bine de trei decenii – în lumea celor care salută şi în somn Tricolorul pentru ca acum să stau pasiv faţă de afirmarea dictaturii mediocrităţii publice, taman când interesul naţional şi situaţia internaţională impun să avem o Românie lucidă. Patria tuturor românilor trebuie să aibă acum, nu în veacul următor, o armată pe măsura provocărilor vremii.

– Susțineați mai deunăzi undeva, pe blogul dumneavoastră, că „reunificarea viitoare, inevitabilă, dezirabilă, pe cale democratică, după model german, a României cu Republica Moldova, nu este o chestiune în care Kievul să aibă de spus vreun cuvânt, nici azi, nici mâine." Eu mă îndoiesc de ceea ce susțineți atâta vreme cât următorul pas ar fi unificarea cu celelalte teritorii ale Basarabiei, răpite de URSS și date Ucrainei, căci România, într-adevăr, nu are nimic de revendicat Ucrainei, dar era vorba de România lui Emil Constantinescu, o tristă figură a vremii lui, nu însă România de mâine reunificată cu Moldova de peste Prut, atâta cât a mai rămas din ea. Ce părere aveți?

– Fiind democraţie, aveţi dreptul să vă îndoiţi, mai ales că – aşa cum vă ştiu – nu există riscul să rămâneţi cu fruntea plecată în faţa stihiilor momentului. Dar, ce era România la începutul anului 1918 şi cum arăta la 1 Decembrie, în acelaşi an?...

– Primul Război Mondial a început, formal vorbind, după un asasinat, celebrul asasinat de la Sarajevo, din 1914. Ce implică relativ recentul asasinat de la Moscova, al liderului opoziției ruse Boris Nemțov? Se sinucide Rusia, cum susținea Nemțov, ori va merge înainte ca tăvălugul, indiferent de preț, ca de atâtea ori în istorie?

– Deocamdată este bine mersi liderul de la Kremlin, ale cărui planuri privind Ucraina nu au fost stopate de cele două acorduri încheiate, succesiv, la Minsk. Populaţia Federaţiei Ruse îl susţine, pe Vladimir Putin, în proporţie de 85%. Ruşii par a fi fascinaţi de proiectul său de refacere a URSS, fie şi sub sigla Comunităţii Euroasiatice. Până când Statele Unite ale Americii nu vor proceda ca şi în cele două conflagraţii mondiale, când au anihilat norocul iniţial, al unor forţe imperiale pasagere, Moscova se va juca, în continuare, cu bombardiere trimise te miri unde în Europa, cu flote navale alarmate pe nepusă masă, cu trupe masate la graniţele pe care Putin le doreşte ca frontiere interne, între noile gubernii, mai alaltăieri Crimeea, ieri Donbassul, mâine poate Basarabia de Sud, poimâine probabil Transnistria.

– Există teoreticieni – de pildă Stephanie Faul – care susțin că „angajamentele permanente sunt cea mai mare spaimă a americanilor". Altfel spus, americanii sunt prietenoși că așa e felul lor de a fi, se oferă să-ți împrumute chiar bani, dar a doua zi nici nu-și mai amintesc numele tău. De ce am avea noi încredere azi în americani când știm că sunt gata să ne vândă iar, rușilor sau celor care vor „plăti" mai bine, ca și în urmă cu șapte decenii, dacă interesele lor vor dicta acest lucru? Vă întreb asta fiindcă am reținut din articolele dumneavoastră de până acum că sunteți trup și suflet de partea americanilor, de parcă de ei și numai de ei ar depinde soarta noastră pe cel puțin trei sute de ani de acum încolo.

– Serios?... Sunt trup şi suflet, ca şi dumneavoastră, de partea României. Aceea de la 1 Decembrie 1918. Iar ce spuneţi dumneavoastră despre americani ţine de prejudecăţi contrazise de cele trăite de mine în SUA, dar şi în alte ţări, unde am avut parteneri de dialog camarazi de peste Ocean. Datorez Armatei României şansele, repetate, de a fi în misiuni aparte, unde am putut înţelege, inclusiv la Pentagon, că logica celor de la Washington D.C. este total diferită de aceea a aparent omologilor lor de la Moscova. Iar prezenţa trupelor americane, în această primăvară, pe plai mioritic, pentru antrenamente comune, cu militarii noştri, confirmă un angajament deloc perfid, ci realist. Unul bazat şi pe preţuirea reală a

Jurnaliștii militari de ieri, de azi…, unii deveniți o pioasă amintire.

Regele Mihai I primind publicațiile militare editate de Trustul de Presă al Armatei.

modului în care au evoluat batalioanele noastre în teatre de război, precum cel afgan şi cel irakian. Eu unul nu am auzit ca Statele Unite ale Americii să vrea să anexeze centrul intracarpatin al ţării noastre sau să dorească să administreze România răsăriteană, ca unele state vecine nouă, pe care nu le mai numesc. Am urcat de două ori în interiorul Statuii Libertăţii, din New York, ca ofiţer român, şi nu m-am simţit deloc ca într-un imperiu, acela unde lumina vine de la o steluţă şi azi roşie...

– Care credeți că va fi jocul Angliei în noua ecuație de la Marea Neagră, eventual Marea Baltică? Dar al Ungariei?

– Marea Britanie este legată de Statele Unite ale Americii prin cea mai profundă prietenie, sigilată de încercările războaielor mondiale. Ca atare, Unchiul Sam are în stânga sa pe ostaşul britanic, iar în faţă pe militarii polonez şi român. Acesta fiind careul de aşi, pe plan militar, în Europa de azi. Unul care contează în situaţii de criză, repetabile la est de frontiera răsăriteană a NATO. Ungaria? Am fost la ministerul apărării din Budapesta, am studiat la cursuri, peste hotare, în Canada, Elveţia şi Germania, alături de ofiţeri maghiari, corecţi, dar şi plini de viaţă. Însă, când mai văd câte un politician de aiurea agitând cuvântul autonomie, în inima Transilvaniei, pământ românesc, reamintesc, cui are ochi să citească, un fapt simplu. Doar în 10 ore putem reedita momentul înaintaşilor, care au făcut celebra fotografie, de familie, în faţa Parlamentului din Budapesta. Probabil că nu va mai fi cazul...

– Ca fost director de trust al presei militare, ați cunoscut bine armata română, cam la toate nivelele, la valoarea ei combativă mă refer în primul rând. Critic vorbind, în caz de conflict armat, de agresiune efectivă împotriva noastră, ca în 1940 de pildă, ce poate face România? Că mie, de pildă, mai dezarmată ca azi, nu mi s-a părut niciodată România.

– Ei bine, tocmai această justificată întrebare m-a determinat, iniţial, să fiu tentat... a amâna interviul. Numai că, pe 30 martie, pe la miezul zilei, pe şoseaua care vine din nordul Moldovei, prin Focşani, spre Râmnicu Sărat şi apoi Buzău, am depăşit, cu autoturismul personal, o primă coloană de vehicule militare, ulterior observând-o pe a doua, gata încolonată, pregătită să iasă, dintr-o altă unitate militară, pe şosea. Bilă albă pentru cel ce conduce Statul Major General al Forţelor Armate Române, care îşi scoate camarazii la încălzire. În plus, nu mai suntem singuri, mii de americani fiind în acest moment la exerciţii tipice Operaţiunii „Atlantic Resolve”, care vizează consolidarea încrederii statelor baltice, Poloniei, Cehiei, Slovaciei, României şi Bulgariei, că Statele Unite îşi respectă angajamentele în caz de agresiune răsăriteană, pe cât de imprevizibilă, pe atât de posibilă. Avem 40 000 de români care au fost rulaţi, ca militari, prin teatrele de război amintite. Unii sunt astăzi în rezervă. Dar niciunul dintre aceşti camarazi nu a uitat clipele trăite acolo, unde insurgenţii erau poate mai perfizi decât omuleţii verzi ai lui Putin. Aici fiind însă vorba de acest pământ, bun şi frumos, ţara bunicilor şi părinţilor noştri, care va rămâne a copiilor de care ne bucurăm, iar ei merită dreptul de a trăi închinându-se doar la Tricolor.

– Ați studiat problematica, fie și parțială, a celui de-al Doilea Război Mondial, și am în vedere că aveți o teză de doctorat inspirată cumva din acel generos subiect. Ce diferență vedeți între misiunea militară germană a lui Hitler din 1940 și „misiunea” americană de azi, din Balcani, ale cărei rânduri se îngroașă pe zi ce trece?

– Fiecare nouă teză de doctorat este comparabilă cu un brainstorming, eu unul având şansa de a fi beneficiat de sprijinul, îndrumarea, răbdarea şi înţelegerea istoricilor militari Constantin Hlihor şi Popa Costică. Conaţionali cu viziuni şi opţiuni diferite, dar la fel de obiectivi în evaluarea unei drame naţionale. Ca simplu învăţăcel al lor, după ce am parcurs şi câteva volume de memorialistică, ale unor generali germani, publicate în limba engleză, taman în China, pentru că în Europa ar fi fost interzise, am înţeles mai bine ceea ce parţial intuiam. De pildă, atunci, în anul 1940, germanii s-au dovedit a fi *de facto* inamici ai statalităţii României, în condiţiile în care, din start, Basarabia şi Bucovina de Nord au fost oferite, de Berlin, pe tavă dictatorului Stalin. Acum, americanii sunt aliaţi care ne garantează – prin prezenţa lor militară vizibilă, prin declaraţiile la nivel înalt şi prin aplicarea, dacă va fi nevoie, a articolului 5, din tratatul Alianţei Nord-Atlantice – libertatea, independenţa, suveranitatea şi integritatea teritorială a ţării noastre. Valori pentru care, înainte de oricine, militarii români – inclusiv noi doi, eu simplu rezervist, dumneavoastră un ofiţer stăpân pe el – au jurat să le apere. Chiar cu preţul vieţii.

– În concluzie, domnule colonel, va fi război aici, la gurile Dunării, în următorii cinci ani, sau va fi doar un fum de petardă ceva mai consistent, de ochii lumii?

– Vă mulţumesc frumos pentru întrebarea retorică, din finalul unui interviu comparabil – vizez succesiunea interogaţiilor dumneavoastră –, cu cascada Niagara. Unde am fost. Vă răspund tot cu o întrebare. Care vor fi graniţele Federaţiei Ruse, peste cinci ani?...

Preotul militar Nicolae Nica:

„Moartea se teme de cel ce nu se teme de ea”

un interviu realizat de **Bogdan Stoica-Găești**

Părintele Nicolae Nica *(foto medalion)* a absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din Bucureşti în anul 2002 şi, în acelaşi an, a fost hirotonit pe seama Parohiei Bordeasca Veche din judeţul Vrancea. În anul 2004, devine, prin concurs, preot militar la Brigada 2 Paraşutişti. În anii 2006 şi 2011 a însoţit soldaţii români din Batalionul 2 Infanterie „Călugăreni” în Afganistan, în misiuni de menţinerea a păcii. Actualmente, este încadrat la Brigada 1 Mecanizată „Argedava”. Îi mulţumim şi pe această cale pentru bunăvoinţa cu care a răspuns întrebărilor noastre referitoare la rolul istoric al preoţilor militari şi importanţa lor astăzi.

– Prea Cucernice Părinte, de ce aţi ales slujirea lui Dumnezeu în garnizoană şi nu într-o parohie de enorie?

– La un moment dat, Mântuitorul Iisus Hristos se adresează ucenicilor Săi zicându-le: „Nu voi M-aţi ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi şi v-am rânduit să mergeţi şi roadă să aduceţi, şi roada voastră să rămână, ca Tatăl să vă dea orice-I veţi cere în numele Meu.” În anul 2002, am fost hirotonit pe seama Parohiei Bordeasca Veche, iar din 2004, în urma unui concurs, am ocupat funcţia de preot de garnizoană (categoria a II-a), atunci, pentru întâia dată, la Brigada 2 Paraşutişti şi apoi la Brigada 1 Mecanizată „Argedava”. Deşi s-a întâmplat aşa, nu am avut niciodată vreo dorinţă deosebită de a deveni preot slujitor în armată. De altfel, în armată sunt enoriaşi din mai multe parohii, credincioşi care au ales această slujire, militară, datorită vocaţiei lor. Şi ei, şi noi, preoţii, slujim unde e nevoie. Nu se poate vorbi dacă într-un loc e mai uşor şi în altul mai greu. Oriunde ai fi, ai şi greutăţi, şi bucurii, pe măsura ostenelii depuse. Deci, s-a întâmplat să devin din preot de enorie, preot de garnizoană, deşi nimic nu e întâmplător.

– Dacă aţi fi satisfăcut stagiul militar, acest fapt v-ar fi ajutat la începutul activităţii?

– Probabil, nu ştiu exact. Cunoaşterea armamentului din dotare, a unor tactici sau a altceva specific militar nu cred că ar ajuta prea mult pe un preot. Preotul este pentru oameni, nu pentru arme sau tehnică militară. Însă, se poate să fi ajutat cunoaşterea regulamentelor militare, de exemplu. Oricum ar fi, preotul trebuie să cunoască anumite lucruri din viaţa „de serviciu” a militarilor, dar nu neapărat să „satisfacă stagiul militar”. De aceea, şi sunt organizate, în cadrul Academiei de Înalte Studii Militare, cursuri pentru clericii militari.

– În contextul actual, consideraţi oportună reintroducerea stagiului militar obligatoriu?

– Zic unii că da, deoarece „bărbat e acela care a făcut armata”. Sau mizează pe faptul că armata îi disciplinează pe tineri. Sau aduc alte argumente. Mai sunt şi alţii care afirmă că serviciul militar e pierdere de vreme. Şi de resurse. Dacă va fi să fie obligatoriu sau nu, vor hotărî cei în măsură şi responsabili, e o chestiune politică. Eu nu consider în nici un fel, pentru că nu sunt în măsură.

– În ce măsură reprezintă, astăzi, sfinţii militari sau voievozii neamului, un model pentru ostaşi?

– Chiar trebuie să reprezinte! Noi încercăm să facem lucrul acesta, adică să îi avem ca modele, dar nu ştim în ce măsură reuşim pentru fiecare în parte, adică să-i conştientizăm. Avem nevoie de vârfuri. Pe ce s-a clădit neamul nostru? Nu zice câte ceva istoria despre anumiţi voievozi? Biserica prin ce s-a consolidat în istorie? Prin sfinţi, nu? Prin lupta şi martiriul sfinţilor, Biserica; prin lupta şi jertfa eroilor/voievozilor, Neamul. Dacă n-ar fi căzut aceia, cine ştie ce am fi fost! Avem Ortodoxia, avem Neamul, prin aceia. Să fim şi noi viteji pentru lupte, nu numai pentru defilări. Şi vorbim şi de vitejie duhovnicească, cea care se naşte din sfinţenie şi îndrăzneală către Dumnezeu, prin care trecem cu gând duhovnicesc de greutăţile vieţii, şi de vitejie firească, prin care nu ne înfricoşăm prea uşor de vreo primejdie. Nu ne putem plânge că nu avem modele de urmat, ne putem plânge că nu le urmăm.

– Dar, pentru dumneavoastră, modelele clericilor militari Justin Şerbănescu, Gheorghe Cotenescu, Constantin Nazarie, Partenie Ciopron ş.a.?

– Fiecare are modelul lui, care se potriveşte cel mai bine pentru el. Ca şi în cazul sfinţilor: la unii avem evlavie mai multă decât la alţii, fără să se considere că pe unii îi cinstim şi pe ceilalţi îi necinstim. Părintele Justin Şerbănescu a luat comanda oştirii şi a învins pe inamic. Asta după ce toţi ofiţerii căzuseră la datorie. Dar el nu a pornit la luptă primordial pentru a doborî duşmanul, ci pentru a-şi salva camarazii, pentru a ieşi la liman dintr-o situaţie limită. Părintele Constantin Nazarie, căruia i s-a încredinţat mai întâi conducerea clerului din armată, s-a confruntat cu multe situaţii neprevăzute, întâlnite de el sau raportate de vreun preot de pe front; a căutat şi el, cu puterile sale sau mai mult, să le rezolve. Cel mai de seamă Episcop al Armatei, Partenie Ciopron, fost combatant în timpul Primului Război Mondial şi rănit în luptele de la Oituz, luptător până la sfârşit şi pe alte „fronturi”, este un mare model. Acum, noi, cei care dorim să îi avem ca modele, nu înseamnă că este nevoie să luăm comanda oştirii sau nu ştiu ce lucruri grozave să ne impunem a făptui, ci să facem ceea ce este firesc la locul nostru şi, mai ales, să facem ceea ce şi îi învăţăm pe alţii, căci „cel care va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în împărăţia cerurilor”. Să

ştii să fii omul potrivit la locul potrivit, dacă se poate spune şi aşa.

– De unde nevoia de a fi numiţi primii „preoţi de oştire” de către domnitorul Barbu Ştirbei, în anul 1850?

– Marele spătar Nicolae Ghica, la 2 mai 1850, a cerut câte un preot pentru fiecare „polc”, anume pentru Bucureşti, Craiova şi Brăila, şi la 10 iulie deja erau încadraţi trei preoţi şi şase ţârcovnici. Aceasta apare, deci, la 20 de ani de la înfiinţarea armatei permanente numită „miliţie naţională”, în 1830. Promotorul este, aşadar, Nicolae Ghica, iar cei prin care s-a realizat „tagma preoţilor de oştire” sunt domnitorul Barbu Ştirbei şi Mitropolitul Nifon, iar mai târziu Carol I, cel care şi semnează *Regulamentul pentru clerul din armata permanentă*. Nevoia poate a venit din obişnuinţa omului de rând, acum ostaş, de a avea în preajma sa un preot la care să se spovedească, care să-l cuminece etc. Adică, nevoia omului de spiritualitate aduce nevoia de a fi numiţi primii „preoţi de oştire”. Armata „nu se poate dispensa de serviciul sufletesc nepreţuit al preoţimii”, considerându-se că educarea moral-spirituală contribuie decisiv la formarea oamenilor aflaţi sub arme. Pentru că oamenii au curaj, de exemplu. Dar noi „cultivăm” vitejie, demnitate, bărbăţie, nu răutate şi criminalitate. Or, curaj au şi hoţii, şi criminalii, nu? De preoţi buni este nevoie peste tot, pentru că în orice situaţie omul are nevoie de Dumnezeu.

– Putem explica titulatura de „confesor al garnizoanei”, întâlnită la preoţii militari din anii ‘40 ai veacului trecut, prin frecvenţa administrării Sfintei Taine a Spovedaniei ostaşilor?

– Da, putem explica. Dar nu ar fi destul. Nu cred să fie vorba de frecvenţa administrării Spovedaniei. „Confesorul garnizoanei” spovedea des, să zicem, da? Preotul de armată din perioada anilor ‘40, ce făcea? Să citim ce făcea preotul de pe front, de exemplu: spovedea, împărtăşea, boteza, înmormânta şi făcea cele rânduite pentru cei căzuţi, identifica şi ţinea evidenţa acestora, organiza cimitire pentru ei, la atâţia kilometri de casă, înălţa troiţe şi dacă putea repara biserici avariate, trata bolnavi şi răniţi, îmbărbăta pe cei slabi, ajuta pe cei neputincioşi în marş sau retragere, săvârşea Sfânta Liturghie şi multe altele. Acestea în ce condiţii? Jurnalele preoţilor de pe front sunt adevăratele manuale de istorie care ne pot învăţa… Istorie. Iată, preotul căpitan Mihăilă Constantin, de la Regimentul 5 Grăniceri, consemna: „În timpul slujbei, după Evanghelie, am fost atacaţi de avioane. Ne-am băgat în groapa morţilor şi am continuat slujba. Era aidoma cuvintelor Scripturii, «Vor ieşi cei morţi ca să facă loc celor vii». După slujbă, alte avioane, alt bombardament.” Poate unii nu sunt de acord, dar pentru mine, părintele Constantin Mihăila nu e doar confesor. Aşa înţeleg eu...

– Cât de importantă este apariţia unui periodic precum cel publicat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – „Arma cuvântului”?

– Aduc în vedere acestea: Episcopul Partenie Ciopron arată că „Biserica Ortodoxă Română are nevoie de o carte de aur a slujitorilor ei ce au murit mărturisind eternitatea Evangheliei şi românitatea pământului pe care l-au stropit cu sângele lor”. Părintele Constantin Nazarie a scris anumite referate şi zece *Cuvântări* pentru ostaşi şi cler, despre ce înseamnă să fii soldat, despre drapel, despre importanţa ascultării faţă de superiori, curaj/deznădejde şi altele. Cu îndemnuri şi învăţături din Sfânta Scriptură. Şi, că în Sfânta Evanghelie, zice: „În vremea aceea...”, ceea ce este valabil şi în vremea aceasta. Nu ştiu cât de importantă ar fi apariţia unor publicaţii similare „Armei cuvântului”, dar necesară poate fi.

– Ne puteţi enumera câteva consecinţe ale desfiinţării Episcopiei Armatei în anul 1948?

– Desacralizare, şi e destul.

– Cum putem răspunde membrilor anumitor denominaţiuni care odinioară refuzau stagiul militar şi care afirmă că nu ne putem ruga pentru cei care au ucis pe alţii, fie şi în luptă?

– „Războiul în sens militar este rezolvarea neînţelegerilor dintre state cu ajutorul forţei şi acela are dreptate care este mai tare. În sens evanghelic, războiul este lupta lăuntrică cu păcatul conform legilor lui Dumnezeu: acela este mai tare care s-a biruit pe sine în legătură cu păcatul. În relaţiile dintre oameni, creştinismul propovăduieşte pacea şi frăţietatea, fiindcă toţi sunt fii ai aceluiaşi Dumnezeu. Acolo unde glasul Evangheliei nu mai este ascultat, Biserica nu recomandă vărsare de sânge, dar întrucât statul este o «instituire dumnezeiască», Biserica lasă pe seama mijloacelor ei organizatorice, mult-felurite, de a rezolva răul intern şi extern al statului, îngăduindu-l ca pe un rău inevitabil. Părinţii noştri (Atanasie) n-au socotit între ucigaşi pe cei ce au omorât în timp de război (legal, de apărare). Socotim că se poate da iertare celor care s-au luptat pentru apărarea moralităţii şi a dreptei credinţe. Socotim că e bine să sfătuim şi să-i oprim de la împărtăşire timp de trei ani pentru că şi-au murdărit mâinile cu sânge şi mai ales dacă şi-au îndulcit inima în a ucide.” Şi aici am citat din *Pravila bisericească* a părintelui Nicodim Sachelarie. Deci, statul (stăpânirea) este de la Dumnezeu, aşa zice Sfântul Apostol Pavel în *Epistola către Romani*. „Să dăm Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, şi lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu.” Ne

Indiferent de timp şi de loc, Armata „nu se poate dispensa de serviciul sufletesc nepreţuit al preoţimii”.

putem ruga pentru toţi oamenii, oricât de greu ar fi greşit. Cine a greşit mai puţin?

– Aţi activat în teatrul de operaţiuni din Afganistan. Cât de dificilă este misiunea într-o ţară islamică şi care a fost cel mai greu moment trăit acolo?

– Am însoţit personalul unităţii unde păstoresc, Brigada 1 Mecanizată, şi în special personalul Batalionului 2 Infanterie „Călugăreni". La modul generalizat, dificultatea este că distanţa faţă de cei dragi este mare, deşi sunt multe mijloace de comunicare acum. Nu pentru că era ţară islamică. Şi ne oprim aici. Iar cel mai greu moment trăit acolo ar fi fost dacă vreunul dintre noi şi-ar fi dat sufletul acolo, departe. Ne-a ajutat Dumnezeu.

– Cum v-aţi ales cantorul potrivit?

– Potrivit este cel care doreşte şi cunoaşte sau măcar doreşte să cunoască mai mult unele învăţături bisericeşti şi noţiuni muzicale, poate. Am fost plăcut impresionat să pornesc în Afganistan cu un creştin care poate cânta Sfânta Liturghie la strană, şi să încheiem misiunea cu cinci credincioşi care, fiecare în parte poate cânta Sfânta Liturghie la strană. Sigur, fiecare după a sa putinţă. Am fost un caz fericit. Am fost şi în alte situaţii, la polul opus. Mai demult. Trebuie ţinut cont că săvârşeşti slujbe în funcţie de programul unităţii şi de programul cântăreţului de la strană. „Facem slujba foarte devreme, pentru că după ora «X» nu mai poate fi prezent cântăreţul." Sau mai târziu, după caz. Şi cunosc şi alte foste cazuri, să zicem, neplăcute. E o problemă, aceasta a „târcovnicilor" (de la 1850), pe alocuri rezolvată, pe rarelocuri parţial rezolvată. În cele din urmă, lucrurile au început să fie înţelese. Cantorii nu i-am ales. Ei sunt dintre credincioşii practicanţi. Nu am ales, au vrut ei!

– De ce credinţa în Dumnezeu este un liant care uneşte şi îmbărbătează soldaţii în luptă?

– Credinţa în Dumnezeu dă putere pentru că Dumnezeu este Putere. Aceasta şi prin unitatea care se creează, deoarece toţi, prin credinţă, numim pe Dumnezeu: Tată şi deci noi devenim fraţi, ca fii ai Aceluiaşi Tată. Mai mult decât atât, după cuvântul psalmistului, tot creştinul mărturiseşte cu tărie: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul." Credinţa omului în Dumnezeu îi sfinţeşte viaţa acestuia, prin actele pe care le săvârşeşte şi care sunt în concordanţă cu învăţătura lui Hristos. Lipsa credinţei sau puţinătatea ei

Afganistan 2006. În mijlocul infanteriştilor din B.2 „Călugăreni".

este pentru noi, oamenii, piedică în apropierea de noi a marilor puteri dumnezeieşti. De aceea credinţa e atât de importantă în viaţa ostaşului, dar şi a creştinului. Importantă este şi încrederea pe care o are ostaşul în comandantul său şi în cei de lângă el. Şi chiar în el însuşi.

– Un soldat ateu întors dintr-o misiune în care „a văzut moartea cu ochii" mai rămâne ateu?

– Nu ştiu. Depinde. Nu am întâlnit. Poate va deveni credincios, poate va deveni un ateu speriat. Va depinde de ce-i va spune moartea, dacă-i va spune ceva, şi atunci poate că învaţă şi el, ateul, ceva. Biserica este cea mai înaltă şcoală şi pentru că în curtea ei, de cele mai multe ori, se află morminte. Pentru cei deja credincioşi, ştim că gândul la moarte te ajută să devii mai înţelept. Dacă ştii că vei muri te vei pregăti mai mult pentru veşnicie. Şi dacă trăieşti pentru veşnicie, atunci nu-ţi mai este aşa frică de moarte. Moartea se teme de cel ce nu se teme de ea.

– Aţi acordat asistenţă religioasă şi militarilor de alte confesiuni decât cea ortodoxă?

– Au fost persoane de altă confesiune şi naţionalitate care au asistat la slujbele oficiate de către noi. Pentru „protocol" sau din curiozitate, nu ştim de ce se aflau acolo. Dar este o diferenţă între a asista şi *a participa*. Din păcate, şi unii dintre ortodocşi asistă („sunt asistaţi" religios) la slujbele şi rugăciunile noastre, uitând că ei înşişi sunt chemaţi să se roage împreună cu noi.

– Puteţi puncta câteva obiective din programa privind educaţia religioasă a militarilor?

– Da. Cunoaşterea învăţăturii de credinţă ortodoxă, însuşirea ei şi sfinţirea vieţii.

– Împreună cu cei pe care îi păstoriţi, la ce activităţi sportiv-recreative aţi participat?

– M-am întâlnit cu un preot şi un mirean. Preotul zice despre mine: „Părintele este preot în armată". Mireanul replică: „Am văzut aseară la televizor un interviu cu preoţi militari". „Şi cum a fost?" a întrebat acelaşi părinte. „În regulă, dar preoţii erau cam... sportivi, aşa..." Prin asta să nu consideraţi că am răspuns la întrebare. Mi-am adus aminte că m-am amuzat atunci când mi s-a întâmplat, şi nici acum nu am aflat ce însemna „sportivi, aşa..."

– Dintre obiectele liturgice, care nu ar trebui să-i lipsească unui preot militar aflat pe front?

– Obiecte, cărţi, veşminte. Nu trebuie să lipsească epitrahilul, trusa cu Sfânta Împărtăşanie, Sfânta Cruce, *Molitfelnicul*; şi pentru ceva mai mult: Sfântul Antimis, Sfânta Evanghelie, Sfintele Vase, un set de veşminte şi acoperăminte, tămâie, lumânări, vin, prescură. Vorbim despre strictul necesar.

– Cum se poate proceda – fără a divulga secretul mărturisirii – când un soldat are intenţia de a dezerta, de a se sinucide sau de a lovi un camarad de arme?

– Îmi vin în minte cuvintele Vlădicăi Justinian Chira. Din memorie: „Tu, preote, nu numai că nu trebuie să divulgi mărturisirea din Sfânta Spovedanie, dar nici tu însuţi să nu îţi mai aduci aminte despre aceasta. Adică să nu zici în gândul tău «a, lasă că îl cunosc eu pe el, ce a făcut...» şi prin asta să-l judeci încă o dată, de

vreme ce l-a iertat Hristos. Judecata este a Domnului". Destul de dificil. O dezertare o mai ispăşeşti, o lovire o mai „plăteşti", dar o sinucidere... veşnic ucis! În atare cazuri, soluţia cred că este să cauţi rezolvarea pe loc, adică în Sfânta Taină a Spovedaniei.

– În raporturile cu trupa, la ce ajută gradul preotului militar şi asocierea culorii reverendei cu arma la care preotul este încadrat?

– Ceea ce ajută cu adevărat este ceea ce faci tu. Pentru că trupa vede cum te comporţi. Oamenii nu aşteaptă să vadă în persoana preotului un adevărat maior sau colonel sau... Ei aşteaptă să vadă un preot care să le fie aproape şi în care să găsească mereu un sprijin sufletesc, o mângâiere, o îmbărbătare. Aceasta îl ajută pe preot în raporturile cu trupa. Gradul şi uniforma specifică armei ajută mult şi ele, dar sunt auxiliare.

– Cu ce diferă uniforma militară clericală de uniforma unui ofiţer?

– Uniforma militară clericală este uniforma clerului (reverendă, culion etc.), doar că poate diferi culoarea: neagră, kaki, bleumarin. Iar uniforma unui ofiţer, ştiţi ce este.

– Ce simbolizează sabia cu vârful în jos?

– Sabia cu vârful în jos e purtată de către Sfântul Arhanghel Mihail, îngerul care a fost pus să păzească pomul din Rai. Păzeşte, deci e de strajă. Sabia cu vârful în sus e purtată de vitejii care ori pornesc la luptă, ori deja au biruit şi îşi strigă biruinţa. Război şi/sau victorie. Simbolul nostru este crucea. De aceea cântăm şi în imn: „Preoţi cu crucea-n frunte, căci oastea e creştină", iar nu: „Preoţi cu sabia..."

– Este suficient numărul preoţilor militari existent astăzi sau ar trebui suplimentat?

– La Brigada 1 Mecanizată „Argedava", unde îmi desfăşor activitatea, până acum, nu îmi amintesc să fi avut solicitări neonorate. Ba chiar am săvârşit slujbe şi la alte unităţi unde nu era încadrat un preot militar. Despre numărul preoţilor militari, cât ar fi potrivit, ca să fie suficient, nu ştiu să vă răspund.

– Vă mulţumim pentru amabilitatea de a ne acorda acest interviu, iar Domnul Dumnezeu să vă aibă mereu sub paza Sa!

– Pe noi, pe toţi! Amin!

Aniversare

Onor la „Litere"!

„Revista lunară de cultură a Societăţii Scriitorilor Târgovişteni", pre numele ei deja impus în publicistica postrevoluţionară de orientare culturală – „Litere", a bifat, o dată cu ieşirea de sub tipar a numărului 3(180)/martie 2015, al 15-lea an de apariţie neîntreruptă, o performanţă efectiv notabilă în condiţiile vitrege care au bulversat societatea românească în ultimul sfert de veac, mai ales la capitolele cultură, învăţământ, tradiţii şi altele asemenea.

Apărând iniţial în formatul 10,5x30 cm şi în maximum 48 de pagini, la o culoare, imitând pe undeva, ca aspect, unele publicaţii gen „Torpila" (1941, Bucureşti, 12x33 cm, 12–16 p.) a lui G.P. Pietrari (deşi reperul ar fi fost, spun fondatorii, „Bilete de papagal"), din punctul de vedere al conţinutului, „Litere" s-a impus de la bun început prin sobrietate şi stil elevat, aceasta graţie artizanilor ei, desigur, adică profesorul şi scriitorul găeştean Tudor Cristea (redactor-şef), în primul rând, cel care a lansat ideea, secondat de prozatorul Dumitru Ungureanu şi de Daniela Iordache (redactori), nu în ultimul rând de Mihai Stan (secretar general de redacţie) şi de tehnoredactorul Daniel Dumitru Stan. Ca o dată cu anii, adunându-se experienţa, dar şi colaboratori din toate colţurile ţării, prim-planul ţinându-l dâmboviţenii, evident, revista să prindă tot mai mult aderenţă, iniţial locală, judeţeană ş.a.m.d., aşa că azi, pe drept cuvânt, târgoviştenii au dreptul să pretindă un loc în topul celor mai bune reviste de gen din tot ce se publică undeva pe globul acesta în limba română. Cum tocmai se află sub tipar o istorie a acestei publicaţii – ***Litere 15 ani. Istoria unei reviste literare dâmboviţene*** – şi cum Tudor Cristea, dar şi Mihai Stan, au comentat nu o dată, cu diferite prilejuri, despre modul în care a prins viaţă şi a crescut un asemenea proiect, departe de mine gândul să insist asupra subiectului; mai spun doar, că, în urmă cu mai bine de 100 de numere, deci prin 2007, când Mihai Stan mi-a adresat invitaţia să colaborez aici, revista apărând încă în formatul acela liliput (din primăvara lui 2009 iese în formatul 16x29 cm, peste 100 p.), figurau ca seniori editori, totodată cu articole de certă valoare, dense, consistente, indiferent de gen, de la memorialistică la studii şi critică literară, nume relativ grele ale literaturii române precum Mircea Horia Simionescu – maestru indiscutabil şi mentorul multor târgovişteni –, Alexandru George, Mircea Constantinescu şi Nicolae Neagu (azi deveniţi cu toţii amintire), apoi Barbu Cioculescu, Henri Zalis şi Florentin Popescu, redactori colaboratori fiind Daniela-Olguţa Iordache, Dumitru Ungureanu, Margareta Bineaţă, Victor Petrescu, George Coandă, Christian Crăciun, Nicolae Scurtu, Iulian Filip (de la Chişinău) şi nu în ultimul rând regretatul Mihai Gabriel Popescu, problemele privind tehnoredactarea şi procesarea computerizată fiind în sarcina Coraliei Ivanovici şi a lui Sandu Muscalu. Azi, pe drept cuvânt, „Litere" este realmente o instituţie, cu o redacţie în toată puterea cuvântului la Chişinău, iar de la Târgovişte susţinută de o veritabilă companie de redactori asociaţi, cu toţii membri ai SST, steagul luptei purtându-l mai departe profesorii Tudor Cristea (director) şi Mihai Stan (redactorul-şef), cu indiscutabilă autoritate dată de cei 15 ani de experienţă, totodată însă, în ce-l priveşte pe redactorul-şef, şi de continuul „război" de gherilă cu autorităţile locale pentru finanţare, îmi imaginez că şi cu colaboratorii, pentru decartarea unor materiale cât mai bune, nu mai spun de alte probleme a căror profunzime, de aici, de pe margine, nu o pot decât bănui. Dincolo de toate acestea însă rămâne faptul că, în ciuda tuturor previziunilor de început – destul de vitrege unele, din câte am înţeles –, „Litere" navighează înainte pe mişcătoarele şi învolburatele cărări ale oceanului literaturii mioritice, cu toate pânzele-n vânt, ducând cu ea speranţele şi visele unei noi legiuni de scriitori, de toate categoriile, născuţi şi formaţi în glorioasa vatră străjuită de inconfundabilul Turn al Chindiei. (***D. Gîju***)

LITERE

REVISTĂ LUNARĂ DE CULTURĂ
A SOCIETĂŢII SCRIITORILOR TÂRGOVIŞTENI
Anul XVI, Nr. 3 (180) – martie 2015
Apare cu sprijinul Consiliului Local Municipal
şi al Primăriei Municipiului Târgovişte

Gândiri aniversare

O zi mai lungă decât toate veacurile

de gl.bg. (r), prof. univ. dr. **Florian Tucă**
și comandor (r) **Marius Popescu-Călăraşi**

Printre evenimentele istorice epocale care au caracterizat societatea românească din toate timpurile, pe un prim-plan s-a situat lupta pentru realizarea Unirii şi unităţii noastre naţionale. Această luptă avea să fie, după împrejurări, când mai arzătoare, când mai domoală. Ea a avut însă, mereu şi mereu, o constantă majoră care s-a numit „continuitate”. Respectiva luptă a fost galopantă, în perioadele la care ne referim, și există multe momente istorice semnificative. Acestea sunt: Întemeierea primului stat dac centralizat şi independent de către Burebista (70 î.H.), Unirea din anul 1590–1600, înfăptuită de Mihai Viteazul, Unirea Principatelor Române din 1859, sub glorioasa domnie a lui Cuza Vodă, şi Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. În momentele istorice date, n-a fost mare bărbat de stat, om politic şi de cultură luminat şi înţelept sau român de bine, din popor, care să nu fi visat, să nu fi dorit şi să nu fi acţionat în direcţia realizării Unirii şi Unităţii naţional statale pe pământul românesc. Fiecare în parte şi toţi la un loc intuiau şi vedeau că „Unirea face puterea”, că fără Unire şi Unitate nu putea să existe progres economic, social şi cultural în spaţiul de vieţuire românească, suveranitate naţională şi independentă. Relevând în scrierile sale dorinţa şi lupta de veacuri a românilor pentru Unire şi Unitate naţională, Nicolae Bălcescu spunea în deplin temei: „Unitatea naţională în visarea iubită a voievozilor noştri cei mari, care întrupară în sine individualitatea şi cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră şi muriră” (Nicolae Bălcescu, *Mersul revoluţiei în istoria românilor*, în „Opere”, vol. 1, Bucureşti, 1953, p. 311).

Din relevantele şi substanţialele coordonate de bază ale luptei românilor pentru înfăptuirea înaltelor idealuri ale Unirii mult dorite de către masele populare ale epocilor respective, ne vom referi, în cele ce urmează, doar la momentele istorice din zilele de 5 şi 24 ianuarie 1859. Atunci, Adunările Elective de la Iași și Bucureşti l-au ales pe colonelul Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei şi Tării Româneşti. Prin acea dublă alegere se realiza, de drept şi de fapt, Unirea celor două ţări surori într-un singur stat, vis multisecular al celor de acelaşi teritoriu, neam, limbă, credinţă etc. Fiind martor ocular la Adunarea Electivă de la Iaşi, din ziua de 5 ianuarie, şi a celei de la Bucureşti, din data de 24 ianuarie, ilustrul om de cultură şi de stat Mihail Kogălniceanu ne-a lăsat drept moştenire aprecieri de o însemnătate istorică excepţională cu privire la alegerea lui Cuza ca Domn în ambele Principate Române. Referindu-se la alegerea sa ca Domn al Moldovei, el avea să spună, în faţa sa aflându-se Alexandru Ioan Cuza: „Alegându-te pe Tine Domn în ţara noastră, noi am voit să arătăm lumii cum toată ţara doreşte: la legi noi, om nou” şi, în continuare, el va mai spune: „O Doamne! Mare şi frumoasă îţi este misiunea... Fii dar omul epocii, fă ca legea să înlocuiască arbitrariul, fă ca legea să fie tare, iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun şi blând, fii bun mai ales pentru aceia pentru care mai toţi domnii au fost nepăsători sau răi. Nu uita că dacă 50 de deputaţi te-au ales domn, ai să domneşti însă peste două milioane de oameni. Fii dar, ca domnia Ta să fie cu totul de pace şi de dreptate, împacă patimele şi urile dintre noi şi reintrodu în mijlocul nostru strămoşeasca frăţie. Fii simplu, măria Ta, fii bun, fii domn cetăţean, urechea Ta să fie pururi deschisă la adevăr şi închisă la linguşire”.

Referitor la semnificația alegerii colonelului Alexandru Ioan Cuza, la Bucureşti, ca Domn al Ţării Româneşti şi, respectiv, al ambelor Principate Române, acelaşi om de cultură şi de stat Mihail Kogălniceanu va scrie, în ziarul strălucit „Steaua Dunării”, următoarele: „Unirea Principatelor a fost visul de aur, ţelul isprăvilor marilor bărbaţi ai României, al lui Iancu de Hunedoara, ca şi al lui Ştefan cel Mare, ca şi al lui Mihai Viteazul, al lui Vasile Vodă (Lupu – *n.n.*), ca şi al lui Matei Basarab. Unirea Principatelor este singurul mod în stare a consolida naţionalitatea română, de a ne da demnitate, putere şi mijloace pentru a ne îndeplini misiunea noastră pe pământ.”

Momentele înălţătoare ale alegerii lui Cuza, mai întâi la Iaşi (5 ianuarie 1859), ca Domn al Moldovei, iar apoi la Bucureşti (24 ianuarie 1859) ca Domn al Ţării Româneşti, primind, după aceea, înalta şi suprema demnitate de Domn al ambelor Principate Române, au creat un entuziasm de nedescris în rândurile maselor populare şi al armatei din întregul spaţiu de trăire şi simţire românească, adică de la Nistru până la Tisa. Potrivit aprecierilor poetului Vasile Alecsandri, entuziasmul popular pe care l-a stârnit în capitala Moldovei alegerea lui Cuza ca domn „este peste putinţă de a fi redat în cuvinte”. În această privinţă, în coloanele numeroaselor ziare din epocă se relatează, printre altele, că mulţimile din acea parte de ţară, purtând torţe, pancarte alegorice, drapele tricolore şi

ramuri de brad, au străbătut „patru zile la rând” pe străzile laşului şi ale altor oraşe moldovene, că pe principalele artere de circulaţie din marile localităţi, ca şi pe uliţele comunelor şi satelor s-au strigat cu putere astfel de lozinci: „Trăiască domnul Cuza”, „Trăiască dreptatea, libertatea şi egalitatea”, „Cuza Vodă din popor este domnul tuturor”, „Cuza Vodă să trăiască, fericirea să-nflorească” etc. După cum avea să se exprime un om simplu, din popor, într-una din acele zile, şi anume ţăranul Vasile Ogor: „Ore în şir, de dimineaţa până seara târziu au ţinut strigătele şi uralele pline de entuziasm în zona Podului Iloaiei, la adresa lui Cuza Vodă”. În ziua de 5 ianuarie 1859, în Piaţa Palatului Domnesc din laşi s-au adunat peste 10 000 de oameni, cu drapele tricolore în mâini, cu făclii şi cu buchete de flori, pentru a-l aclama pe Cuza Vodă şi a-i ura domnie rodnică şi liniştită. S-au prins apoi cu toţii în hore ale bucuriei. După cum se va exprima ulterior în scris Vasile Alecsandri: „Populaţia din laşi s-a dedat atunci la adevărate nebunii” (a se înţelege la strigăte de bucurie, la urale, la angajarea ei în hore, la îmbrăţişări frăţeşti – *n.n.*).

Un entuziasm la fel de mare şi de mişcător, ba chiar şi mai amplu şi mai puternic avea să cuprindă populaţia Bucureştiului şi a altor oraşe şi comune din Ţara Românească la aflarea veştii alegerii aceluiaşi domn şi pe scaunul ţării surori de la sud de Carpaţi. Potrivit celor consemnate în coloanele unui ziar din epocă, manifestaţiile de bucurie ale mulţimii bucureştene „au luat proporţii extraordinare”. Încă din zorii zilei de 24 ianuarie, pe Dealul Mitropoliei şi pe arterele de circulaţie care duceau spre clădirea în care aveau să se desfăşoare lucrările Adunării Elective, se adunaseră, cu mic cu mare, un număr cuprins între 30 000 şi 50 000 de oameni, bărbaţi şi femei – vârstnici cu părul nins, flăcăi viguroşi şi chiar copii de-o şchioapă –, mulţi dintre aceştia purtând în mâini steguleţe, ramuri de brad sau câte o floare. La aflarea rezultatului votului, grupurile compacte ale mulţimilor au izbucnit în urale, aclamându-l din adâncul inimilor pe Cuza Vodă, în care îşi puneau nădejdile de viitor spre adevăr, dreptate, libertate, egalitate şi un trai mai bun. Din acel moment, entuziasmul popular în oraşul lui Bucur Ciobanul avea să atingă cote nebănuite, cum nu se mai întâmplase până atunci. Iată cum este redată acea atmosferă fierbinte de către reputatul istoric Constantin C. Giurescu, cel care şi-a consacrat o lungă parte din viaţă scrierilor privitoare la Unirea din 1859 şi la principalul personaj al acestora, colonelul Alexandru Ioan Cuza: „Mulţimea imensă, amestecată cu oştirea, joacă la toate răspântiile «Hora Unirii», în sunetele muzicilor militare şi la lumina torţelor. Pretutindeni, manifestaţii de bucurie; se trag clopotele tuturor bisericilor; clădirile publice şi casele particulare sunt puternic luminate, tarafuri de lăutari în tot locul; oamenii se îmbrăţişează fără să se cunoască.”

Referindu-se la acelaşi entuziasm popular care avea să-i cuprindă pe ţăranii din comunele din jurul Bucureştilor, în filele unei cărţi de istorie, sub semnătura academicianului Ştefan Pascu, publicată cu mai bine de două decenii în urmă, se consemnează, printre altele: „Entuziasmul cuprinde ţărănimea, care manifestă din tot sufletul pentru Cuza, pentru Domnul ei, în credinţa că o va scăpa de şerbie. Dumnezeule, ce popor este poporul român!... Când se inspiră de vreo idee..., el uită toate interesele private şi se consacră numai pentru triumful cauzei româneşti.” Informându-şi cititorii cu privire la imensa bucurie care cuprinde masele de bucureşteni, în ziua de 24 ianuarie 1859, cu prilejul alegerii lui Cuza Vodă ca Domn al Principatelor Române, în coloanele ziarului clujean „Kolosvari Kdzlony” se sublinia că „acea zi rămâne memorabilă”, că „puţine popoare de pe globul pământesc au realizat o operă patriotică atât de măreaţă precum cea înfăptuită de către românii munteni şi moldoveni”.

Colonelul Alexandru Ioan Cuza
foto: Carol Popp de Szathmári

În sfârşit, dar nu în cele din urmă, de la deputatul Vasile Boierescu, martor ocular al bucuriei fără egal ce cuprinsese populaţia Bucureştilor în ziua de 24 ianuarie 1859, ne-a rămas aprecierea potrivit căreia „acea zi rămâne cea mai mare ce au văzut românii în analele istoriei lor”. Dintr-o sursă documentară descoperită de noi cu doar puţin timp în urmă, aveam să aflăm că acelaşi luptător înflăcărat pentru cauza Unirii din 1859, copleşit profund de toate cele trăite şi văzute de el la Bucureşti în acea zi memorabilă şi nemuritoare de 24 ianuarie 1859, s-ar fi exprimat în faţa unui bun amic de-al său în felul următor: „24 ianuarie rămâne pentru noi, românii, o zi mai lungă decât toate veacurile.”

Să-i fie strălucitului mare român care a rostit aceste cuvinte atât de frumoase şi de înţelepte „Gura aurită”, aşa cum se spune într-un străvechi proverb de-al nostru!

De la „drumul de fier” la „drumul speranţelor”

135 de ani de la apariţia primei companii de căi ferate în Armata României (31 octombrie 1880)

de colonel (r)
Valeriu Creţu[2]

1. Generalităţi. Spre mândria tuturor românilor, 1859 a fost anul cel mai important pentru istoria naţiei lor, a noastră, în principiu, căci în scurta domnie începută atunci, Al. I. Cuza a pus fundamentul statului român prin crearea armatei naţionale, chemând tinerii la apărarea Patriei, obţinând autonomia Bisericii româneşti, dezvoltând Şcoala (învăţământul) şi Justiţia, împroprietărind ţăranii şi constituind localităţile rurale, impulsionând dezvoltarea Poştei, a Telegrafului, a comunicaţiilor rutiere şi navale şi, din perspectiva care ne interesează, impulsionând introducerea „drumului de fier” în România, ca să nu mai vorbim de celelalte obiective realizate în planul politicii externe. Iar una dintre realizările majore în plan militar ale acestui domnitor a fost înfiinţarea trupelor tehnice de geniu în organica Armatei României, prin Decretul nr. 100 din 28 septembrie 1859, unde se prevedea că „Dl. ministru-secretar de stat la Departamentul Lucrărilor Publice, inginerul Panait Donici, avansat la gradul de căpitan, este numit şef al întâiului batalion al Corpului de Geniu.” Apoi, corespunzător nevoilor armatei, în cadrul acestui batalion al Corpului de Geniu s-au format noile specialităţi tehnice ale armatei, ulterior comandamentele de armă. Astfel, la propunerea şefului Marelui Stat Major al armatei române, generalul George Slăniceanu, au luat fiinţă formaţiunile militare „Lucrători drum de fier” (Decret nr. 1303/14 iulie 1873), care au primit botezul specialităţii şi activităţii lor în timpul pregătirii şi desfăşurării operaţiunilor Războiului pentru Independenţă al României (1877–1878). Nu întâmplător, devenind şeful Marelui Cartier General român, generalul Slăniceanu va ordona „mărirea efectivelor acestor formaţiuni şi trecerea imediată la executarea misiunilor ce le revin”, adică întreţinerea tuturor liniilor feroviare din zona convergentă a fluviului Dunărea, construirea unor rampe şi sporirea numărului de linii în triaje şi staţiile de cale ferată de frontieră; însoţirea eşaloanelor de transport al materialului şi trupelor ruseşti pe itinerariile stabilite prin Convenţia interguvernamentală; construirea unor linii noi de cale ferată de campanie, în raport de manevra trupelor operative ruse şi române; primirea în exploatare proprie a primului tren de intervenţie, folosit atât pentru interesele militare cât şi pentru interesele societăţii civile.

Anul 1880 este marcat de evenimente importante din punct de vedere al semnificaţiei istorice: constituirea Direcţiei Generale a Căilor Ferate din România (CFR) şi constituirea primei companii de cale ferată din Armata României. Astfel, construcţia, întreţinerea şi exploatarea căilor ferate erau preluate efectiv de către statul român (răscumpărarea acestora de la fostele societăţi ale acţionarilor străini), sub o administraţie unică – CFR (23 aprilie 1880), act de mare curaj la acea vreme comparativ cu alte ţări din Europa. De atunci datează cunoscutele iniţiale CFR şi simbolul acestora, „roata înaripată”, preluată şi de prima subunitate militară de căi ferate din Armata României, devenită semn distinct al armei căi ferate şi transporturi militare de mai târziu. Primul director general al CFR a fost colonelul Ştefan Fălcoianu, care va propune, cu acceptul Marelui Stat Major, înfiinţarea primei companii de căi ferate a armatei (Decretul nr. 2550/31 octombrie 1880), cu specialităţile funcţionabile căilor ferate din România, astfel:

– exploatare căi ferate (MTV[1]), telecomunicaţii feroviare şi transporturi militare;

– construcţii, întreţineri curente şi reparaţii căi ferate, instalaţii de semnalizare-telecomunicaţii şi lucrări de artă (poduri, viaducte, tunele, ziduri de sprijin şi consolidări de maluri etc.);

[1] Abrevierea de la „mişcare, tracţiune vagoane”.

Compania de Căi Ferate îşi capătă autonomie proprie de acţiune, având dublă subordonare: pe linia pregătirii militare – Inspectoratului Geniului, iar pe linia pregătirii de specialitate – Direcţiei Generale a Căilor Ferate Române.

În organica sa, Compania de Căi Ferate, prin subunităţile specializate, impuse atât nevoilor

[2] Colaboratorul nostru, dl. Vasile Creţu (n. 17 septembrie 1933, Negreşti, Neamţ), a fost iniţial tehnician hidroenergetic (absolvent în prima promoţie din România, 1952, Piatra Neamţ), de unde a primit repartiţie în Armată, ca personal civil, în arma căi ferate şi transporturi, pentru instalaţiile de alimentare cu apă a locomotivelor cu aburi şi construcţia zidurilor de sprijin pentru apărarea malurilor traseelor feroviare. Admis în Şcoala de ofiţeri activi, primind gradul de locotenent (1955), primul din promoţie care a primit funcţia de comandant companie construcţii căi ferate în batalionul de la Aiud (30 decembrie 1955). Va ocupa funcţii de instruire şi tehnice: şef şantier naţional de căi ferate pentru exploatarea uraniului în România, la Ştei, în Munţii Apuseni; reparaţia capitală a liniilor uzinale din Combinatul Siderurgic Hunedoara (circa 1 000 de oameni în subordine); comandant coordonator al punctelor de lucru pentru refacţii căi ferate, restabiliri poduri şi tunele CFR (Boju); dezvoltarea şi modernizarea unor staţii din regionalele CFR Cluj, Timişoara, Braşov. După absolvirea Academiei Militare (1972), devenind ofiţer de stat-major la nivel unitate, mare unitate, comandament de armă şi SMG (1972–1982). La primirea licenţei în Ştiinţe economice (1981) – detaşat inspector guvernamental pentru producţia naţională de apărare şi export militar (grad de colonel, salarizare civilă echivalentă funcţiei de general), timp de circa 10 ani. Trecut la pensie, ca rezervist, în vara anului 1992, de la SMG. Devenit prin concurs director al unei societăţi comerciale pe acţiuni; inspector al controlului financiar de gestiune, în subordonarea ministrului transporturilor; ales consilier general la Primăria Capitalei până în 2004. Ulterior, membru al Cenaclului literar „Amurg Sentimental”, publicând diverse articole în presa civilă şi militară. Autor şi coautor a peste 20 de cărţi literar-istorice, cea mai importantă numindu-se *Onor cavalerilor roţii înaripate* (2010). Căsătorit, soţia profesor de limba română, pensionar, are trei copii licenţiaţi: Dorin (artist plastic, stabilit la Paris, Franţa), Bogdan (doctor inginer, director cercetare ştiinţifică, Zürich, Elveţia) şi Omerina-Aniela (medic sociolog, Barcelona, Spania). (n. ***D.G.***)

armatei (construcţii de linii înguste şi normale pentru deservirea depozitelor de tehnică de luptă, armament şi muniţii, poligoane de trageri şi de specialitate, executarea transporturilor militare precum şi nevoilor CFR, îndeosebi, urmare a distrugerilor provocate de război şi fenomenelor naturale (înzăpeziri, spargerea zăpoarelor, inundaţii, întreruperea neprevăzută a circulaţiei feroviare etc.) a determinat pe guvernanţii timpului ca să sporească numărul acestora şi dotarea fiecăreia cu propriul lor tren de intervenţie (tren de lucru, locomotivă şi vagoane), cu toate facilităţile necesare (birouri, cazare, preparatul şi servirea hranei, infirmerie, baie, magazii de armament, echipament, materiale şi tehnică de lucru, ateliere etc.). Astfel, la sfârşitul anului 1880, regăsim două companii de căi ferate, comandate de către căpitanii Andrei Popovici, respectiv Vasile Munteanu, care au executat misiuni importante la timpul lor şi al căror lucrări dăinuie până în zilele noastre: construirea liniilor c.f. Câmpina–Doftana şi Buda–Slănic, reparaţia liniilor Barboşi–Hanul Conachi (aici s-a experimentat folosirea traverselor metalice, după metoda englezească), Comarnic–Sinaia (distrusă de inundaţiile râului Prahova), inclusiv executarea lucrărilor de apărări de maluri şi construcţia unor ziduri de sprijin a principalelor trasee CFR de-a lungul apelor curgătoare şi a zonelor de munte.

Începând cu anul 1882, Guvernul României condus de Ion Brătianu, în baza convenţiilor stabilite între ministrul de război, generalul Gh. Angelescu, şi ministrul lucrărilor publice, generalul N. Dabija, au stabilit următoarele:

a) odată cu sporirea numărului de companii de căi ferate (stabilindu-i-se fiecăreia responsabilităţile zonale: şantiere, staţii CFR, depouri, ateliere de vagoane etc.) şi dotările cu tehnică de specialitate din străinătate, corespunzător specialităţilor civile din structura CFR, fiind în măsură să preia, în caz de nevoie, exploatarea şi întreţinerea liniilor ferate corespunzătoare unei secţii de căi ferate, azi regională CFR, „fiecare companie c.f. era detaşată şase luni/an pe liniile ferate ale statului, cu rolul de a asigura din timp de pace şi garanta la război transporturile şi comunicaţiile militare";

b) constituirea propriilor şantiere de execuţie, în regie proprie, a construcţiilor necesare armatei şi nevoilor societăţii civile (construcţia liniei de centură a Capitalei, executarea unor linii de c.f. secundare de interes strategic (linia c.f. normală Bacău–Piatra Neamţ şi linia c.f. îngustă Piatra Neamţ–Bicaz etc.);

c) selecţionarea ofiţerilor de geniu, consacraţi lucrărilor de căi ferate şi transporturi, prin trimiterea lor în străinătate pentru desăvârşirea studiilor de specialitate;

d) extinderea preluării lucrărilor de construcţii căi ferate, în antrepriză proprie sau subantrepriză;

e) selecţionarea militarilor în termen pentru şcolile (cursurile) de calificare profesională (acari, frânari, manevranţi, şefi de tren, impiegaţi de mişcare şi telegrafişti, lăcătuşi depou şi vagoane, fochişti şi mecanici de locomotivă, şefi de echipă „L" etc. şi determinarea acestora ca la terminarea stagiului militar să se angajeze la CFR, pentru ca în eventualitatea unui război să fie mobilizaţi la locul de muncă;

f) specialităţile militare de căi ferate şi transporturi devin disciplină de învăţământ militar (în vederea promovării în funcţii de conducere, în cadrul trupelor de căi ferate sau în rândul organelor de transporturi din structura Marelui Stat Major.

2. Rezultate concrete în activitatea trupelor de căi ferate şi transporturi militare. În anul 1886, a fost construit primul organism central de specialitate şi anume comisiunea permanentă mixtă de transporturi de pe lângă Statul Major General şi s-au numit reprezentanţii acestuia la fiecare secţie de mişcare CFR (actualmente regionalele CFR) pentru coordonarea transporturilor militare pe plan central şi teritorial (Decret nr. 2170/7 iulie 1886).

În anul 1887 a fost constituit primul Batalion de Căi Ferate din armata României (Decret nr. 15/18 ianuarie 1887), „având dreptul de a-şi recruta efectivele sale de pe întreg teritoriul ţării", iar soldatul de căi ferate şi transporturi militare era „supus unei duble instruiri: luptători de infanterie, pentru a se descurca în caz de încercuire inamică, şi specialist de căi ferate şi transporturi, capabil să-şi execute misiunea pe cont propriu." Primul comandant al batalionului a fost maiorul Ioan Culcer. În organica batalionului apare pentru prima dată specialitatea de distrugeri căi ferate, iar la comanda batalionului a fost numit maiorul Constantin Hârjeu, care a conceput misiunile trupelor de căi ferate şi transporturi la pace şi la război.

Ca rezultat al desfăşurării războaielor balcanice (1912–1913), s-a impus necesitatea transformării batalionului în regiment (Decret nr. 1542/9 aprilie 1916), la comandă fiind numit colonelul Ion Macri. Regimentul a participat la Războiul de Reîntregire Naţională (1916–1919), săvârşind numeroase fapte de eroism reflectate în monumentele memoriale: „Leul" (dispus în zona Preşedinţiei României), „Eroilor CFR" (în zona Gării de Nord), „Ultimul străjer al Capitalei" (în faţa Aeroportului Băneasa) şi „Treceţi Carpaţii" (în zona staţiei CFR Predeal).

La propunerea ministrului Lucrărilor Publice Anghel Saligny şi a şefului Marelui Cartier General român, generalul Constantin Prezan, ia fiinţă pe plan central Comandamentul Trupelor de Comunicaţii, în compunerea căruia se regăseşte Brigada de Căi Ferate, al cărei prim comandant a fost numit generalul George Negoiescu, având în subordine trei regimente de căi ferate (Decret nr. 1352/16 octombrie 1919).

„După Primul Război Mondial, la calea ferată, mai mult poate decât la alt sector economic, anii ce au urmat au însemnat o perioadă de muncă încordată pe două fronturi paralele: al reconstrucţiei şi al reunificării administrative. Alături de constructorii civili ai Direcţiei Lucrări Speciale, militarii Brigăzii de Căi Ferate au contribuit la refacerea liniilor şi podurilor de cale ferată, iar când s-a putut afirma că această acţiune era aproape încheiată, un al doilea război mondial – mai devastator decât primul – avea să facă noi ravagii."[3]

Ca urmare a tratatelor odioase, Pactul Ribbentrop-Molotov şi Dictatul de la Viena, pe timpul războiului, Brigăzii de Căi Ferate şi organului central de transporturi militare din Marele Stat Major le-au revenit misiuni deosebite şi specifice de la o etapă la alta (evacuări, distrugeri de staţii şi poduri de cale ferată etc.). Pe timpul desfăşurării celui de-al Doilea Război Mondial, atât în operaţia din est, cât şi în cea din vest, Brigada de Căi Ferate, cu cele 3 regimente CF organice,

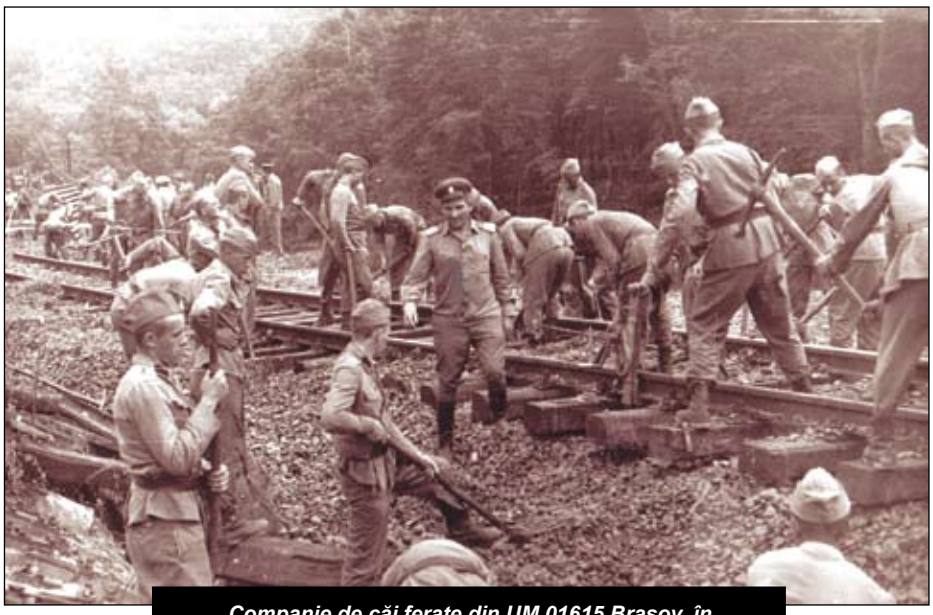
[3] După o consemnare în Cartea de Onoare a Ministerului Transporturilor şi telecomunicaţiilor.

Grupul Detaşamentelor de Lucru CF şi Grupul Batalioanelor de Pază, toate cu efective ce au însumat peste 80 000 de oameni, împreună cu organele de transporturi militare repartizate teritorial, corespunzător cerinţelor frontului, au îndeplinit misiuni de mare răspundere privind asigurarea logistică a comunicaţiilor şi menţinerea continuităţii transporturilor, atât pentru nevoile de război, cât şi pentru cele economice şi ale populaţiei, fapte apreciate şi chiar elogiate la timpul lor de către conducerea statului român, de marii comandanţi autohtoni şi străini.

Cunoaştem de asemenea contribuţia esenţială a Brigăzii de Căi Ferate pe teritoriile Ungariei, Slovaciei, Cehiei şi Austriei, pentru efortul de război şi victoria finală de la 9 mai 1945,precum şi contribuţiile semnificative ale celor doi oameni de seamă ai trupelor de căi ferate şi transporturi militare, Traian Panaitescu (comandantul Grupului Operativ al Brigăzii CF) şi Adrian Petruc (reprezentantul Marelui Stat Major al armatei române în statul-major al Frontului 2 Ucrainean.

3. Constituirea comandamentului unic alarmei căi ferate şi transporturi militare. În 1946, comanda Brigăzii de Căi Ferate îi este încredinţată cunoscutului general Adrian Petruc, ulterior împuternicit de Marele Stat Major pentru constituirea Comandamentului Armei Căi Ferate şi Transporturi Militare (Ordinul M.St.M. nr. 46896/16 august 1949), precum şi pentru organizarea învăţământului militar al noii arme (şcolile de ofiţeri activi şi de rezervă, cursurile pentru specializarea şi perfecţionarea cadrelor militare pentru nevoile de pac şi război, încadrarea specialităţilor militare de sine-stătătoare în lucrările de mobilizare. Totodată, s-a creat posibilitatea desăvârşirii studiilor militare superioare prin înfiinţarea Catedrei de Căi Ferate şi Transporturi Militare din Academia Militară Generală, precum şi permisiunea cadrelor de a obţine titlul de inginer în cadrul facultăţilor civile de profilul armei. Prin desfiinţarea regimentelor de căi ferate şi pază, au fost constituite unităţi suple de căi ferate, specializate: batalioane de exploatare căi ferate (două), batalioane de construcţii căi ferate (două), batalioane de poduri căi ferate (două), fiecare repartizate teritorial, pe noi zone de responsabilitate, corespunzător cerinţelor regiunilor militare şi regionalelor CFR, însă cu asigurare centralizată de tehnică şi materiale CF (Chitila), pregătirea gradaţilor (Aiud) şi specialiştilor căi ferate (Chitila, Aiud, Focşani). Toate cadrele militare de geniu care la ora creării armei căi ferate şi transporturi militare erau încadrate pe funcţiile consacrate acestor specialităţi au trecut în evidenţa noi arme, purtătoarea semnului distinctiv 2roata înaripată", impunându-se perfecţionarea tuturor cadrelor din punct de vedere al ingineriei de specialitate şi activităţii specifice de stat-major.

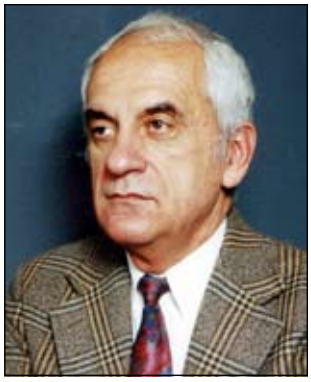
4. Perfecţionarea pregătirii de specialitate a trupelor de căi ferate în cadrul şantierelor naţionale şi regionale pentru dezvoltarea şi modernizarea reţelei de căi ferate. La iniţiativa comandantului Brigăzii de Căi Ferate, generalul de trupe tehnic Adrian Petruc, şi ca urmare a nevoii dezvoltării şi modernizării căilor ferate din România, s-a impus necesitatea aprobării de către conducerea Guvernului a detaşării Brigăzii de Căi Ferate şi a batalioanelor sale componente în cadrul structurii organice a Ministerului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, potrivit cerinţelor HCM nr. 344/1956 şi ordinului M.St.M. nr. 001144/20 martie 1956,menţinându-se instrucţia cu armamentul de infanterie din dotare, sarcinile de mobilizare şi executarea aplicaţiilor tactice de specialitate cu trupe. În perioada 1956–2002, n-a existat vreo lucrare de cale ferată (construcţii noi şi dublări de linii feroviare, reparaţii radicale, refacţii, poduri, tunele, consolidări de terasamente etc.) fără contribuţia efectivă a trupelor de căi ferate şi transporturi militare. Toate lucrările aveau termen de execuţie, impunându-se măsuri speciale pentru depăşirea zilnică a normei de producţie în condiţiile regimului prelungit de lucru, al calităţii lucrărilor şi respectării normelor de tehnică a securităţii muncii. Pentru prima dată în istoria armatei, batalioanele de căi ferate, ca unitate cu subunităţi independente, dislocate pe diverse şantiere în raport de cerinţele CFR şi modernizarea complexelor feroviare au devenit unităţi militare cu gestiune economico-financiară proprie, suportându-şi toate cheltuielile de cazare, hrănire şi instrucţie cu armament de război şi tehnică de specialitate, surplusul beneficiilor – sume incomensurabile! – fiind vărsat la bugetul statului. Brigada de Căi Ferate avea propriul ei buget de venituri şi cheltuieli, precum şi cont în bancă, iar efectivele sale prestatoare de servicii de specialitate depăşeau cifra de 20 000 de militari, munca lor fiind recompensată cu sume în bani (prime lunare şi trimestriale pentru realizare şi depăşire de plan), cu diplome, decoraţii, un număr de călătorii gratuite pe calea ferată etc. Plecarea armatei de la CFR a fost regretată profund de către organele competente ale căilor ferate care, ţinând cont că în armatele unor state din comunitatea europeană trupele de căi ferate există încă, justificându-şi din plin activitatea, speră într-o reînnodare a colaborării tradiţionale în anii ce vin.

Companie de căi ferate din UM 01615 Braşov, în aplicaţie la Budila (c. 1978).

In memoriam

ALEXANDRU MANAFU-TÂRGOVIŞTE
Respect şi datorie faţă de istorie

de **Victor Petrescu**

Militar de profesie, istoric, scriitor, publicist, analist politic, se naşte la Târgovişte, pe 11 octombrie 1950, într-un oraş încărcat de istorie. De altfel, mai târziu, mărturisea că pentru el „Târgovişte a este cea mai minunată zonă din lume de care sunt legat cu cea mai interesantă vibraţie a fiinţei mele”.

Şcoala primară, gimnazială precum şi Liceul Economic în Târgovişte (1969). Între 1969–1970 frecventează cursurile Facultăţii de Contabilitate din cadrul Academiei de Studii Economice Bucureşti. Din 1970 îmbrăţişează cariera militară, absolvind Şcoala Militară de Ofiţeri Activi „Nicolae Bălcescu” (1973) şi Academia de Înalte Studii Militare (1984), Secţia servicii, specialitatea Intendenţă (1984). Îşi desfăşoară activitatea, între 1973–1982, în cadrul Centrului 89 Principal de Transmisiuni, apoi ca lector de logistică la Centrul de Instrucţie al Artileriei şi Rachetelor Antiaeriene (1984–1985). Din 1985 până în 1997 ocupă diferite funcţii în Comandamentul Logistic, apoi ca lector de logistică la Centrul de Instrucţie al Artileriei şi Rachetelor Antiaeriene (1984–1985), în Direcţia Logistică din cadrul Statului Major General (1997–1998) şi director al Centrului Editorial al Armatei (1998–1999), ulterior locțiitor pentru logistică a șefului Grupului Mass-media al Armatei (1999) şi, din 2000, expert în Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale din Guvernul României, fiind trecut în rezervă în 2001, continuându-și însă activitatea până în 2009. Curs postuniversitar (1995). Din 2001, doctor al Universităţii Militare de Apărare cu teza *Integrarea europeană, infrastructură teritorială şi logistica apărării naţionale*. Publică diferite articole de specialitate, în reviste de profil: „Observatorul militar”, „Revista trupelor de uscat”, „Gândirea militară românească”, „Revista de istorie militară”, „Document”, Eroica” (editată de Arhivele Militare), „Litere”, „Curier”, „Revista cavaleriei”. Invitat în calitate de analist politico-militar sau istoric la emisiuni realizate de diverse posturi de radio şi TV. Se stinge din viaţă pe neașteptate, la 17 februarie 2015.

Debut editorial în lucrarea colectivă *Logistica Armatei Române în al doilea Război Mondial – Campania din Vest* (1995) urmat de lucrări cu caracter memorialistic: *Un fiu al Olteniei – General de corp de armată Marin Manafu – un om, o epocă, un destin* (1996), *Un secol de viaţă – general de divizie Victor Isăceanu* (1997), *Dâmboviţeni la datorie* (2003), *Destine în labirint* (2005), *Picături de suflet, pulbere de stele* (2008), *Simboluri ale devenirii româneşti. Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu* (2012). Lucrări de specialitate în care îmbină rigorile stilului ştiinţific, al documentelor, cu cel al istoricului, dar şi pagini remarcabile de beletristică: *Corifei ai intendenţei române* (1996), *Intendenţa Armatei Române – Eroism fără glorie* (1999).

Apoi, *Cavaleria Română – artă, credinţă, spirit şi tradiţie* (2010), *Medicina militară în campanie* (colaborare, 2009), *Intendenţa Armatei Române între tradiţie şi modernitate* (2011). Lucrările închinate unor militari care şi-au făcut pe deplin meseria, slujind cu devotament patria sunt scrise cu sensibilitate, profund documentate, unele având şi nuanţe apropiate stilului memorialistic. Scopul este de „a-i aduce la lumină”. Volumul *Dâmboviţeni la datorie* ilustrează şi el acest lucru, prin portretele făcute unor astfel de militari (de la generali la soldaţi) printre ei aflându-se: Constantin Prezan, Vasile Atanasiu, Constantin Visarion, Hercule Fortunescu, Victor Negulescu, Mircea Vlădescu, pentru a enumera doar câţiva dintre aceştia. A fost convins că: „Atunci când interesele personale rămân pe ultimul plan sau măcar pe planul secund, când *neamul* şi *ţara* sunt tratate cu pietate, respect şi consideraţie, când această moştenire sfântă este transmisă prin urmaşii celor care vor veni după noi, înseamnă că ai trăit pentru colectivitatea din care faci parte”. Este credem şi crezul de o viaţă al militarului-scriitor care a fost Alexandru Manafu-Târgovişte.

Scrieri: *Corifei ai intendenţei române*. Bucureşti, Editura Romfel, 1996; *Un fiu al Olteniei – General de corp de armată Marin Manafu – un om, o epocă, un destin*. Bucureşti, Editura Per Omnes Artes, 1996; *Un secol de viaţă – General de divizie Victor Isăceanu*. Bucureşti, Editura Per Omnes Artes, 1997; *Intendenţa Armatei Române – Eroism fără glorie.* Bucureşti, Editura Per Omnes Artes 1999; *Dâmboviţeni la datorie.* Bucureşti, Editura Nelmaco, 2003; *Destine în labirint.* Bucureşti, Editura Arditing, 2005; *Picături de suflet, pulbere de stele.* Bucureşti, Editura CTEA, 2008; *Enciclopedia Statului Major General.* Bucureşti, Editura CTEA, 2009; *Cavaleria Română – artă, credinţă, spirit şi tradiţie.* Bucureşti, Editura CTEA, 2010; *Simboluri ale devenirii româneşti – Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu.* Bucureşti, Editura CTEA, 2012.

Colaborări: *Logistica Armatei Române în al doilea Război Mondial – campania din vest.* Bucureşti, Editura Militară, 1995; *Logistica acţiunilor militare – mic tratat.* Bucureşti, Societatea Academică Moscopolitană, 2003; *Integrarea europeană, infrastructura teritorială şi logistica apărării naţionale.* Bucureşti, Editura CTEA, 2003; *Medicina militară în campanie.* Bucureşti, Editura CTEA, 2009; *Intendenţa Armatei Române – qui prodest?.* Bucureşti, Editura CTEA, 2009; *Intendenţa Armatei Române între tradiţie şi modernitate.* Bucureşti, Editura CTEA, 2011.

Referinţe: Stan, Mihai. *Lecturi empatice*, vol. II, Bucureşti, Editura AIME, 2006; Petrescu, Victor. *Scriitori şi publicişti dâmboviţeni 1900–2004*, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2005, p. 138–139; *Enciclopedia oraşului Târgovişte*, ediţia a II-a, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2012, p. 299; Gîju, Dan, *Istoria presei militare de la Cezar la Ceaușescu. Armata. Presa scrisă*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2012, p. 587; *Societatea Scriitorilor Târgovişteni. Istoria unei grupări literare*, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2013, p. 261–263.

Generozitatea Elizei Roha

de **Dana-Irina Stănculea**

Ca orice persoană de bun-simț, sunt hedonistă. Da, termenul ăsta puțin cam prețios pentru gustul meu cred că poate caracteriza pe oricine se poate bucura cu adevărat de fleacurile care îi compun constant existența. Și una dintre plăcerile mele extrasenzoriale cele mai intense rămâne cunoașterea locurilor și oamenilor noi, de fapt curiozitatea de a explora și a experimenta în preajma lor. Indiferent de timp, spațiu ori vârsta acestora. O viață nou-începută relativ recent m-a plonjat în anturaje populate de alte chipuri cu preocupări contaminante pentru mine – o lume a scriitorilor, pictorilor, editorilor, criticilor literari, artiștilor de orice fel; un univers pestriț, contrastant și omogen deopotrivă. Este exact locul în care am întâlnit-o pe Eliza Roha, o apariție discretă (chiar prea discretă), delicată și modestă, aparent introvertită, care compensează la fiecare revedere printr-un zâmbet senin și o anume finețe, aceea a doamnelor de altădată. Și, deși ne-am intersectat cu prilejul mai multor evenimente culturale și niciodată nu apucaserăm să stăm de vorbă îndeajuns, i-am remarcat din capul locului o sublimă generozitate. Mi-a dăruit de fiecare dată cărți scrise de dânsa, mai multe cărți pe care, având puzderie altele la rând, nu am apucat decât să le răsfoiesc. Așa am aflat că s-a născut la 8 iulie 1946 în București, se numește în realitate Elena Roșu, este membră a Uniunii Scriitorilor din România din 2008 și, cu toate că a cochetat cu poezia încă din copilărie, a reușit să se impună ca prozatoare abia pe la 50 de ani, trecând astăzi drept una dintre cele mai importate scriitoare sosite în literatura română după Decembrie 1989, „un Cezar Petrescu feminin", după cum provocator o descrie criticul literar Alex Ștefănescu. Scrie și apoi sunt puse în scenă câteva dintre piesele sale de teatru, publică poezie și proză scurtă, însă romanele polițiste cu tentă socială și psihologică par a fi punctul său forte, printre cele mai de seamă fiind *Întâlnire la castel* (2000), *Insomniile unui prinț valah* (2005), *Capcane* (2007) etc. Și totuși, una dintre lucrările pe care mi le-a oferit de curând mi-a atras cu deosebire atenția datorită diversității personajelor adunate între copertele sale. Mă refer la *Am cunoscut câțiva contemporani* (Editura BETTA, București, 2014). Cu surpriză și bucurie, am regăsit aici cei mai mulți dintre scriitorii, criticii literari, pictorii, jurnaliștii și alți oameni de litere și artiști pe care i-am întâlnit cu diverse ocazii în lumea aceea eterogenă în care am pătruns și asupra cărora nu mă dedicasem decât superficial, prin conversație, prin intermediul poveștilor unora ori altora sau, foarte rar, printr-o

fugară cercetare pe net, eventual pe Wikipedia. Grație unei formule tehnice pentru care optează ca metodă de prezentare a personalităților culturale abordate aici, respectiv o succintă biografie, câteva aprecieri critice, după caz un interviu, un eseu sau recenzarea unor lucrări bibliografice de referință, Eliza Roha se apleacă asupra lor cu meticulozitatea condeierului, conjugată cu devoțiunea jurnalistului profesionist, dezvăluitor de destine, care găsește împlinire revelând cu acribie, iară nu demolând prin exprimări tendențioase, contribuțiile acestora mai mult sau mai puțin semnificative la conturarea universului actual al culturii românești. În mod cert, scriitoarea se simte vrednică de a se fi aflat în mijlocul lor suficient cât să le contureze pe scurt istoria vieții și creației în diverse reviste de cultură, printre care „Cronica fundațiilor", „Regatul cuvântului", „Negru pe Alb", „News4diaspora" etc., materiale pe care le-a coagulat apoi în lucrarea de față, un fel de *cartea cu prietenii* Elizei Roha. Am aflat lucruri inedite despre contemporanii noștri (de amiciția câtorva dintre ei fiind eu însămi onorată) și m-am delectat cu unele amănunte biobibliografice referitoare la scriitorii Emil Lungeanu, Aureliu Goci, Ioan Barbu Delavâlcea, Hanna Bota, Iuliana Paloda-Popescu, Victoria Milescu, apoi cu călduroasele pagini admirative dedicate actorilor Constantin Codrescu, Doina Ghițescu, Manuela Golescu și, grație acestei cărți, am făcut cunoștință cu destine mai puțin știute ori promovate în spațiul cultural de la noi, printre care poeții N.N. Negulescu, Constantin Kapitza, Caliopi Dicu (și pictoriță), prozatorii M.M. Loviște, Mihaela Arbid Stoica și alții pe care vă invit cu drag să-i descoperiți răsfoind aceste file de istorie a câtorva personalități românești cu care ne întâlnim – uneori regretabil – fără să-i recunoaștem, pe bulevardele cotidiene.

În esență, generozitatea Elizei Roha de a oferi cititorului acest buchet de „prieteni contemporani" o dezvăluie ca o iubitoare de artă plastică și teatrală, însă mai presus de orice ca o împătimită cititoare, dispusă oricând să descopere și să redescopere valențe noi ale lecturilor repetate la intervale de timp, apreciind atât autorul, cât și rodul trudei traducătorului, o profundă admiratoare a eternului feminin relevat deopotrivă în versuri, în proză, în pictură, practic în oricare formă a creației, așa cum poate își dorește însăși autoarea să-i fie decriptată personalitatea propriei opere. *Am cunoscut câțiva contemporani* pare imboldul curiozității mele hedoniste, punctul de plecare în decelarea prozei Elizei Roha.

Cronică literară

„Crucea de Fier” şi crucea de lemn

Dan Gîju, *Pumnul de fier: confesiunile colonelului (r.) Gheorghe Cojocea, fost Leutnant în Wehrmacht*, ed. a doua rev., Edit. Favorit, 2014

de **Emil Lungeanu**

Unui tînăr texan nu-i plăcea deloc logodnicul ales de soră-sa. Şi ca să-i mai repare mutra, se luă la harţă cu el, scoase pistolul (în statul Texas portul armei fiind obligatoriu) şi trase în el. N-a fost să-l nimerească însă: glontele s-a înfipt în trunchiul unui copac. Incidentul e dat uitării, trec 25 de ani şi într-o bună zi indezirabilul logodnic de odinioară se apucă să defrişeze terenul împădurit moştenit de la taică-său, ca să construiască acolo nu contează ce. Şi prin ce metodă? Mare ţi-e grădina, Doamne: prin dinamitare! Şi ce să vezi? În timpul acestei originale lucrări, din trunchiul sfîrtecat al unui arbore ceva ricoşează drept în căpăţîna întreprinzătorului omorîndu-l pe loc. Aţi ghicit ce: glontele fatidic rămas înfipt acolo, care-l aşteptase vreme de 25 ani...

Ei bine, tot un caz de moarte îndelung amînată vede în propriul destin şi eroul lui Dan Gîju din romanul *Pumnul de fier: confesiunile colonelului (r.) Gheorghe Cojocea, fost Leutnant în Wehrmacht* (ed. a doua rev., Editura Favorit, 2014) atunci cînd îşi încheie amintirile cu aceste vorbe: „Mie nu îmi este frică de moarte! Pentru că eu trebuia să mor demult, la Kursk. Acum, cum s-ar spune, trăiesc suplimentar.” Căci în punga de la Kursk, unde în iulie ’43 se dăduse cea mai mare bătălie de care blindate din istorie (Operaţiunea Citadela), dintre cadeţii şcolii de tancuri de la Neuruppin trimişi pe front în stagiu – adică foştii lui colegi – jumătate fuseseră făcuţi tocăniţă la Prohorovka. Coşmarului bătăliei propriu-zise îi urmase apoi haosul, nu mai puţin memorabil, al retragerii celor scăpaţi cu viaţă, cu tăvălugul rusesc venind pe urmele lor ca un tsunami: „În şcoală nu învăţasem nimic despre lupta în apărare. «Armata germană nu se retrage niciodată!» [...] Şi în afară de asta, mie de mic copil nu mi-a plăcut să merg în căruţă invers, cu spatele.”

Dar, *halt*! că veni vorba: cum junele de la Focşani, patriot d-ai noştri din popor, ajunsese, de la căruţa lui cu boi, să călărească „tigri”, „pantere” şi alte pisici aristocratice nemţeşti? Cum tocmai el, fecior de plutonier-major combatant la Oituz, ba încă şi frate de ofiţer al armatei franceze, ajunsese să joace la echipa adversă? Simplu: în mai 1942, cînd juniorul fusese trimis în Germania la studii militare, juca în echipa adversă întreaga Românie, această „ciudată naţie” – vorba lui Iorga în ’915 – care, cînd vede că se-ngroaşă mămăliga, îşi aranjează ploile după cum bate vîntul. Şi uite-aşa, Ghiţă al nostru s-a văzut *Fahnenjunker* (cadet) şi a pornit să-nveţe limba doicească din schimburile de înjurături cu ruznacii în cele 100 de zile de stagiu pe front, la fel ca şi camaradul său infanterist Ioan Leonte din romanul *Războiul lupilor păduchioşi: confesiunile unui Fahnenjunker* (2013) al aceluiaşi autor, ori ca maiorul SS Ion Tobă-Hatmanu din *Zodia capului de mort* (2005). Nimic mai firesc, prin urmare, să-l vedem pozînd pe copertă în uniformă de locotenent al *Wehrmacht*-ului în 1944 la Focşani, după revenirea în patrie, iar doisprezece ani mai apoi surîzînd iarăşi în fotografia de nuntă, în uniforma de căpitan al armatei române (trecut în rezervă din decembrie 1955) cu epoleţii ei de model sovietic.

Dar, cum zicala „haina-l face pe om” circulă doar printre civili, vrînceanul ajuns, măre, în Regimentul 3 Panzere ditamai comandantul de pluton peste urmaşii lui Kant şi ai lui Goethe, nu uitase niciodată că era totuşi român „sub acoperire”. Şi aproape la fiecare pagină a cărţii referirile de natură etnică te iau cu asalt. La un apel, bunăoară, sergentul descoperă lipsa unui cadet (ieşit din cazarmă după muieri) şi atunci întreabă cine strigase „prezent” în locul lui: „Nimic, mucles, doar eram român, cum dracului să recunosc!” (Este *mucles* limbă română cum e *Pumnul de fier* carte despre box.). Altundeva, citeşti: „Instinctiv, aşa cum procedează tot românul în momentele de grea cumpănă, îmi fac semnul crucii”. Şi tot aşa mereu. Nu e însă vorba doar de monologul interior. Legitimat pe stradă la Focşani de un *Feldpolizei*, care-i reproşa că nu salută regulamentar (salutul nazist tocmai fusese extins asupra *Wehrmacht*-ului după atentatul de la 20 iulie 1944) şi că se afişa în compania unui amic evreu din copilărie, proaspătul locotenent se ia în coarne cu el făcînd caz de faptul că era român şi că peste doar două săptămîni urma să îmbrace uniforma românească, dar primeşte o lecţie exemplară: „Atîta vreme cît sînteţi îmbrăcat în uniforma armatei germane, îmi permite *Herr Leutnant* să-i atrag atenţia, salutul este unul singur! În al doilea rînd, naţional-socialismul interzice relaţiile apropiate cu evreii şi, în al treilea rînd, nu vă supăraţi *Herr Leutnant*, dar la ora aceasta încă sînteţi ostaş german.” Na, şi-acum, Ghiţă, să te-aud cum înghiţi găluşca: „mucles”, sau *halt die Schnauze*?

Jucată sau nu, naivitatea vederilor politice ale duplicitarului personaj aproape că descumpăneşte. În ’48, în plin proces de politizare a armatei române, el face figură de tehnocrat, socotind că n-ar strica pentru cariera lui de ofiţer să facă cerere de primire în partid deoarece „în pofida valului de democratizare a armatei, au tot interesul să mă păstreze, că nu sînt prea mulţi aceia care s-au instruit în cea mai tare şcoală militară de blindate din Europa, ba chiar din lume”. Sceneta examinării acestei iniţiative este de un comic... roşu. Deşi comisia de politruci e dispusă să închidă ochii la cei doi ani petrecuţi în armata germană şi să-i aprobe cererea, el se ţine băţos (*i.e.* nemţeşte!) cu isprăvile lui de front, ca un cavaler teuton întors din cruciadă şi chestionat de nişte hîrţogari de palat: „«Bun, e în regulă, puteţi să întocmiţi cererea şi veniţi cu ea mîine, să o aprobăm». [...] «Staţi puţin... Spuneţi-mi, vă rog, aţi fost pe front?» «Da, am fost.» «Desigur, aţi fost numai pe Frontul de Vest, contra hitleriştilor.» «Nu, tovarăşe căpitan, am fost mai întîi în Răsărit!» «Da, aşa deci!... Sigur, aţi fost undeva pe la aprovizionare...» «Dar

[1] Text inclus în volumul de critică *Bancnota de zece lire*, Editura Betta, București, 2015, sub tipar.

eu sînt ofiţer de tancuri, nu de intendenţă!» am replicat, involuntar, parţial indignat. A ezitat puţin, a privit cercetător spre ceilalţi membri ai comisiei, după care a reluat tirul: «Da, sigur, sigur, sînteţi ofiţer de tancuri. Tanchiştii sînt militari de front. Asta nu înseamnă, totuşi, că aţi luptat în linia întîi, nu ?» Altă jignire. «Tovarăşe căpitan, tanchiştii luptă numai în linia întîi!» «Bine, bine, aveţi dreptate, aşa este. Dumneavoastră însă aţi fost comandant, nu aţi tras personal, cu puşca, în fraţii noştri sovietici, aşa-i?» «Bineînţeles că nu am tras cu puşca. De regulă, am folosit mitraliera... Însă tunul era arma noastră de bază! De fapt, aveam încă din şcoală insigna de *Trăgător de elită*.»" Mare baftă pe zmeul Ghiţă că nu l-a trimis Împăratul Roş în Siberia după aşa o poznă. Gertrude Baum avea dreptate: „*Georg, du hast so ein Glück gehabt*!" De ce nu le-o fi zis el şi despre giugiuca Erna Wagner că tac-su fusese ofiţer SS, şi despre abonamentul la *Völkischerbeobachter*, ziarul Partidului Nazist, pe care şi-l făcuse cînd era în Reich, şi că fusese personal de faţă la discursul lui Hitler ţinut la Breslau în martie '44 absolvenţilor şcolii militare? Dacă-i bal, bal să fie!

Principalul însă rămîne viziunea personajului asupra războiului, a cărui cumpănă de după Stalingrad o face să evolueze, reactiv, de la entuziasm pînă la dezolare. Evident, preparativele şi botezul focului sînt abordate de bobocii „automobilişti" cu un optimism plin de avînt ieroiard şi chiar eudemonic. Distracţie ca la *Oktoberfest*: „Festinul poate începe. [...] Plăcere minimă, totuşi. E greu cînd tragi la grămadă. Distribuirea obiectivelor e atît de încurcată, încît se întîmplă deseori să ochească doi în aceeaşi ţintă. Şi dacă ia foc, se bucură şi unul şi celălalt. Acum însă, cînd moartea este călare pe noi şi dă pinteni, nu este cazul să fim egoişti sau orgolioşi. [...] Nu-i nici o supărare, are balta peşte!" „Unde eşti, mamă, să mă vezi acum?" Dar nu numai mă-sa, ci nici cititorul nu poate vedea decît ceea ce povestitorul însuşi are în cîmpul optic. E procedeul narativ de tip „*restriction du champ*" sau „*vision avec*" teoretizat de Blin, care aici – unde orizontul e mărginit chiar de construcţia şi dinamica tancului – şi-a găsit un teren de experimentare ideal. Situaţia deci e asemănătoare cu observaţiile prof. Arronax la bordul submarinului *Nautilus*. Percepţia auditivă, în compensaţie, capătă o importanţă extraordinară, ca în teatrul radiofonic : fie sonorizarea „din studio" („*Feuer*! Foc! Glasul lui Schröder sună aiurea în căşti. Pare atît de sigur pe el de parcă ar comanda de undeva, dintr-o berărie."), fie canonada din fundal („Bu-bu-bu-bummm!... Trosc, poc, bum, auuu !"), unde se disting katiuşele („U-iu-iu-iu – U-iu-iu-iu – U-iu-iu-iu!..."), bombardamentul aerian („Deasupra noastră, moartea rîdea în hohote") şi uralele de asalt ale ruznacilor („*Hurreee! Hurreee! Hurreee!*"). Şi tancul însuşi îşi are propriul limbaj onomatopeic: „Trosc, pleosc, pîrrr!" (dumbravă de salcîmi străpunsă), sau „Deasupra turelei se aude un zgomot ciudat de parcă cineva aruncă din cînd în cînd cîte un pumn de grăunţe. Un ţiuit surd ca o bătaie nereuşită de clopot răzbate înăuntru. Un proiectil de calibru mic tocmai ne-a muşcat blindajul, ricoşînd în decor" etc. Iar cînd acest perspectivism ar putea cumva îngusta în mod exagerat percepţia cititorului, naratorul i se adresează în mod direct, fie pentru a oficia ca ghid, fie dimpotrivă, doar spre a da din umeri cu justificări din categoria „eu sînt mic, nu ştiu nimic": „Pentru că, imaginează-ţi, ce puteam eu, *Gefreiter*-ul Cojocea din Focşani, să ştiu? Nu eram la curent decît cu ceea ce se petrecea în pătrăţica mea." Un alt sistem narativ cu comentarii incluse este întreruperea timpului diegetic pentru a face loc vreunei scurte observaţii paratextuale echivalentă cu o notă de subsol. Cînd un camarad îi promite, bunăoară, că după război îl va vizita în România, naratorul constată sec în surdină: „Nu a venit nici pînă azi." Afară însă de vocea personajului-povestitor, se mai lasă ghicită o alta, a autorului însuşi. Căci, oricît ar fi lucrat Dan Gîju „cu materialul clientului: ca într-un autentic *ciné-vérité*", cum scrie în prefaţă Olimpian Ungherea, manopera e treaba croitorului. Iar asta nu înseamnă doar structură şi artă narativă – plasticitatea comparaţiilor spre exemplu, ca întotdeauna remarcabilă („deşi i s-au părit colţii, [artileria inamică] muşcă mereu, cu sete, îndîrjit, ca un mistreţ atins de turbare", şuieratul katiuşelor „precum scheunatul unei haite de hiene hămesite, oprită la marginea satului de lătrăturile dogite ale dulăilor de curte", „inima îmi ţăcănea ca o mitralieră al cărei servant murise cu degetul încleştat pe trăgaci", „cerul roşu ca trandafirul", „Cloţă s-a înroşit precum steagul URSS-ului" etc.), ci mai înseamnă şi propria concepţie asupra războiului, o subiectivitate ce trebuie luată în considerare cu atît mai mult cu cît autorul este şi el tot militar de carieră. Însuşi demersul său editorial e semnificativ, romanul biografic de faţă fiind numai unul dintr-o serie dedicată, paradoxal, tocmai unei tipologii *hors série*: figuri de militari români care au servit sub drapelul cu zvastică – o galerie în aşa măsură de problematică şi indezirabilă, încît e de la sine înţeles că n-ar fi putut vedea tiparul înainte de '90. Dar parcă azi e scutită de orice controverse? Deşi mobilizat de un entuziasm evident, demn mai degrabă de un istoric sadea, Dan Gîju nu-şi face defel iluzii atunci cînd le invocă în bloc ca pe nişte „cazuri efectiv fascinante" – altfel spus, care meritau puse pe hîrtie. El ştie foarte bine că lecţia „*veritas odium parit*" e prima din şcoala oricărui scriitor autentic. Cum ai putea să te legeni în iluzii, bunăoară, scriind despre un Ion Tobă-Hatmanu, fostul maior *Waffen-SS* din *Zodia capului de mort*, „erou legendar, vînător de partizani în munţii Iaila, Crimeea, în 1942–1943"? Nu trebuie să fii rus ca să-ţi aduci aminte, spre exemplu, că printre acei partizani vînaţi în propria lor patrie se numărase şi komsomolista Zoia Kosmodemianskaia,

martiră a Rusiei venerată-n veci ca Maica Domnului, ucisă bestial de SS după torturi înfiorătoare, inclusiv amputarea sînului stîng. Or, dacă biografiile vînătorilor de partizani sau, bunăoară, ale cioclilor din *Einsatzgruppen* s-ar bucura azi de reclamă editorială, atunci la fel de bine s-ar putea face recenzii la *Mein Kampf*. Să nu ne amăgim cumva cu acele comentarii care salutau prima ediţie a *Pumnului de fier* (2003) ca pe „o lectură obligatorie pentru oricine este interesat de al Doilea Război Mondial". Deşănţata paradă „anticomunistă" din ultimele decenii ar putea foarte uşor alimenta confuzia acestor „cazuri efectiv fascinante" de istorie militară cu un demers rusofob, pe placul acestui popor atît de „latin" care ştie mai bine ca oricine, nu-i aşa, că „fascinant" şi „fascism" îşi avuseseră în *fascia* aceeaşi mamă. Ei bine, cum ai putea lua drept apologetică, de pildă, povestea fostului *Unteroffizier* Ioan Leonte, ajuns cîndva, în uniforma *Feldgrau* a infanteriei germane, la doar cîţiva kilometri de Moscova, în schimb patru decenii mai tîrziu, în plină dictatură ceauşistă, devenit ministru adjunct? E destul să vezi azi pe peliculă corul de copii al BBC cîntînd la Londra în noiembrie '41 „Dumnezeu să apere Moscova şi eroicul popor sovietic", ca să înţelegi cîte cepe degerate valorează, de fapt, şlagărul la modă cu răsăriteana „prăpastie a lui Pascal" pe care ni-l tot cîntă noua propagandă pro-occidentală a României actuale renăscute (adică banditizate de parvenitism, impostură şi corupţie), o ţară pentru care singurul pericol real de pe întreaga planetă este chiar ea. Or, în această privinţă, Dan Gîju are marele merit de a nu fi încercat să-şi cîştige cititorul aruncîndu-i praf în ochi. Pe parcursul filmărilor, el rămîne un regizor mereu discret şi enigmatic chiar şi pentru actorii săi, un taciturn Lars von Trier ale cărui aşteptări de la jocul lor sînt aproape de nepătruns. Abia după lăsarea cortinei, un „Cuvînt de încheiere" ţi se adresează în mod distinct spre a-ţi face cunoscute impresiile personale ale autorului *pour la bonne bouche.*

Iar acum – pe loc repaus, *Weiter machen*. Căci, oricum, n-ai putea epuiza ceea ce ar mai fi încă de comentat aici fără să te apuce al treilea război mondial. Spre a conchide aşadar, Dan Gîju e un prozator cu *pumn de fier,* capabil să spargă gheaţa unor teme dintre cele mai inedite şi mai problematice, dar şi să ţină ferm condeiul. Cea mai mare greşeală ar fi subestimarea cărţilor sale din considerente „cazone". Războiul e o falsă problemă de fapt. În epica bătălie de la Kursk, cadetul Gheorghe Cojocea comenta admirativ despre un tanchist neamţ bun ochitor: „Bun băiat! O să ia Crucea de Fier. Dacă nu cumva, între timp, o va primi pe cea de lemn." Bine zis. Dar parcă trebuie neapărat să cazi pe front ca să-ţi primeşti crucea de lemn? Eroismul nu e ceva rezervat doar pentru *bellatores*. Ce alt eroism mai înalt decît curajul de-a te lupta cu viaţa pînă la capăt, ştiind de la bun început că bătălia e pierdută?

Memorialistică

La ora aceea, nimeni nu mai risca nimic![1]

de **Traian Bucurenciu**

Apreciatul serial *70 de ani de radiofonie militară*, publicat în numerele 22, 23 şi 24 ale „Observatorului militar" din iunie 2010 surprinde şi câteva secvenţe din activitatea mea de redactor-principal al emisiunii *Pentru patrie*. Datorez întreaga preţuire autorului, domnul colonel Dan Gîju, pentru prestaţia consacrată momentului aniversar şi îndeosebi efortului documentar asiduu şi îndelung. În ce mă priveşte, doresc să aduc unele lămuriri referitoare la atitudinea mea din clipa când (22 decembrie 1989, după ora 12.30) Radioul s-a pus în slujba maselor răzvrătite împotriva regimului comunist şi a cârmuirii ceauşiste despotice. În numărul 23 al ziarului, la pagina 16, se spune că maiorul Lică Pavel mi-a transmis că la microfonul Radioului sunt aşteptaţi inclusiv militarii ca să-şi exprime, tranşant, poziţia. „Precaut – notează mai departe articolul –, colonelul Traian Bucurenciu s-a eschivat, aşa că maiorului Lică Pavel nu i-a rămas decât să rişte el. Ceea ce avea să şi facă până la urmă." Este o formulare care se pretează la opinii şi interpretări diverse şi din care se poate deduce şi concluzia că poziţia mea ar fi fost nu doar una şovăielnică, ci de-a dreptul defetistă, panicată şi, până la urmă, laşă. Comportament care nu m-a caracterizat niciodată în cei 80 de ani de viaţă. De fapt, la ora aceea, când elicopterul prezidenţial îşi lua zborul de pe acoperişul CC al PCR, nimeni nu mai risca nimic. Iar pe Lică Pavel – om, coleg şi colaborator admirabil – eu l-am rugat să coboare la cabina 31 pentru a rosti acel mesaj memorabil, în nume propriu, dar şi al tuturor redactorilor militari, al întregii armate. Ce se întâmplase în fond simt nevoia să relatez mai explicit. Poate că a fost neşansa mea să-mi revină răspunderea acelei ediţii a emisiunii *Pentru patrie*, care trebuia difuzată vineri, 22 decembrie 1989, la ora 17.00. În vâltoarea acelor grave evenimente, ai căror martori şi părtaşi eram de aproape o săptămână, nu reuşisem să pregătesc nimic. Din după-amiaza zilei de 17 decembrie eram încazarmaţi în localul Consiliului Politic Superior al Armatei, în ţinută de campanie şi sub consemnul „Radu cel Frumos". În ţară se instituise starea de necesitate. Motivele evenimentelor de la Timişoara erau aprig secretizate de cei ce le ştiau, iar cei mai mulţi români, inclusiv majoritatea armatei, nu le cunoşteau. Bănuiam doar că ceva grav se întâmplă în ţară şi, personal, consideram că implicarea armatei într-o situaţie de linişte şi ordine publică riscă să se soldeze cu compromiterea

[1] Articol primit acum aproape cinci ani, ca un fel de drept la replică, pe care intenționam să-l public în ziarul al cărui redactor-șef eram la acea dată, numai că spre finalul anului respectiv, când, de obicei, apăreau articole direct legate de „evenimentele" din decembrie 1989. Din motive independente de voința mea, însă, am ratat momentul, așa că abia acum din respect pentru adevăr și pentru camaradul de arme care rămâne dl. colonel (r) T. Bucurenciu, acest text este publicat aici. (***D.G.***)

ei. Seara, târziu, pe 17, aveam să aflăm vag despre nişte tulburări din reşedinţa Banatului, avându-i drept protagonişti pe huligani, elementele antisociale încurajate de forţe oculte din exterior. Până sâmbătă, 16 decembrie, eu fusesem în concediu, aşa încât, întreaga emisiune din 22 trebuia construită de la zero. În mod normal pregăteam emisiunea în două săptămâni (10–12 zile lucrătoare), ceea ce însemna deplasări în ţară, înregistrări, fonotecări, scrisul şi lectura comperajului şi a altor texte, nu rareori şi vreun serviciu de zi pe CPS, dar noi aveam spaţii fixe în cabine marţi, miercuri şi joi, în total vreo 12 ore pentru copierea benzilor şi prelucrarea lor, înregistrări, sonorizări ilustraţie muzicală, viza emisiunii, retuşuri. Fortuit, o mai puteam realiza şi în două–trei zile, dar cu înţelegerea şi bunăvoinţa multor factori de care depindea programarea cabinelor, disponibilitatea operatoarelor, a regizorilor care, la rândul lor, colaborau la o sumedenie de emisiuni.

În condiţiile date, când evenimentele se precipitau de la o zi la alta şi de la o oră la alta, cine mi-ar fi permis mie să părăsesc dispozitivul din CPS pentru deplasări, înregistrări şi lucru în Radio? Pe 21 decembrie, după eşecul mitingului din Piaţa CC al PCR, împreună cu câţiva şefi din CPS, am reuşit să dau o fugă la Comandamentul Armatei 1, unde era programată o şedinţă. Luasem cu mine şi un reportofon, care însă numi-a folosit la nimic. Pentru că acolo, cadrele adunate au ascultat mai întâi un material ticluit a forul politic superior, apoi, prin luări de cuvânt personale, erau puse să facă un fel de legământ de fidelitate faţă de tovarăşul secretar general, preşedinte, comandant suprem... Între timp, manifestaţia din Piaţa CC se acutizase, sloganurile demonstranţilor deveniseră tot mai radicale şi imperative, iar seara, generalul Ilie Ceauşescu hotărâse să ne trimită la faţa locului, să luăm pulsul evenimentelor. Primul care a făcut această navetă, colonelul Ion Coman din Secţia Cultură, i-a raportat la întoarcere fără ocolişuri: „Lumea îi cere capul tovarăşului...” Indiscutabil, Ilie Ceauşescu intuia deznodământul şi nu a schiţat nici un gest. Eu, cu obsesia emisiunii pe suflet, nu m-am dus. L-am trimis în schimb pe Ionică Mija, care a revenit cu aceeaşi veste ca şi Coman. Din redacţia noastră de radioteleviziune nu mai aveam pe nimeni prin preajmă să schimb o părere despre emisiune. Am trecut pe la colegii de la Secţia Cultură, să leg cu ei o discuţie. Toţi au săltat din umeri. M-am dus atunci la unul din şefii Direcţiei Propagandă şi Cultură (din respect pentru el nu-i dau numele[2]) care, la întrebările mele îngrijorate, mi-a zâmbit încurajator, asigurându-mă că mă voi descurca eu. Ceva mai târziu, între orele 22.00–23.00, de la fereastra unei toalete situată la etajul doi am văzut un spectacol uluitor: peste Piaţa CC al PCR ploua cu trasoare. Am coborât din nou la şeful mai sus amintit, invitându-l să vadă şi el acea scenă. A privit, a conchis cu un „mda!” echivoc şi m-a chemat la el să-mi dea un material cumva orientativ pentru ce aveam eu nevoie, spunându-mi că suntem oameni încercaţi şi călîţi în necazuri, că nu era cazul să ne pierdem cu firea. M-am retras cu acel material de care se lega o vagă speranţă a mea, dar asta numai până când l-am lecturat. Pntru că nu era decât o copie a textului prezentat la prânz, ca bază de discuţie, la Comandamentul Armatei 1.

Toată noaptea aceea din 21 spre 22 decembrie m-au chinuit întrebările: Din ce voi alcătui emisiunea? Cu ce conţinut? Cu ce adresă şi cu ce mesaj? Lucram în Radio de peste 22 de ani, timp în care nu s-a întâmplat niciodată ca vinerea, la ora 17.00, să nu auzi semnalul emisiunii Pentru patrie. Eram convins că în toată istoria Radioului un asemenea precedent nu fusese sortit niciunui program, niciunei emisiuni. A, da, s-ar fi putut ca un eveniment neprevăzut, cu totul deosebit, să elimine din schemă o emisiune, două sau mai multe. Dar emisiunile acelea trebuiau să existe, elaborate, audiate, cenzurate, cu semnătură de difuzare pe blanc. Adică, dincolo de orice eventualitate, redactorul de emisiune trebuia să-şi facă datoria de la un capăt la altul, să predea secretariatului general banda bună de difuzat. Or, pe mine mă păştea grava primejdie de a fi prima excepţie.

Un gând salvator m-a luminat mai spre dimineaţă: să fac o emisiune neutră, total neangajată politic, cu o tematică universal agreată, intitulată, să zicem, *Ostaşul şi ţara*. Mi-o imaginam mai degrabă ca pe un montaj literar-muzical despre patriotismul ostăşesc. Mă gândeam la nişte poeme din creaţia lui Eminescu, Alecsandri, Coşbuc, dar şi din autori mai apropiaţi acelor zile, precum Tăutu, sau contemporani, Dumitru M. Ion sau, de ce nu?, chiar Dinescu (*Câmp păzit de maci*), dar, bineînţeles, nesemnat, că era indezirabil. Muzică? Aveam, har Domnului, de la *Pui de lei* până la acea tulburătoare baladă a lui Mircea Vintilă – *Bade Ioane*, o fonotecă doldora!

Cu acest proiect mintal, vineri, 22 decembrie, am cerut permisiunea să plec la Radio şi o maşină de serviciu care să mă ducă până acolo. Pe drum, mai cu negocieri, mai legitimându-mă, mai urlând sau ameninţând am „spart” vreo cinci–şase cordoane de miliţieni care barau trecerea şi, în cele din urmă, ajungând în radio, primul popas l-am făcut la bibliotecă, să împrumut volumele de care aveam nevoie. Am căutat-o apoi pe doamna Sofia Şincan pentru o consultare mai profesională şi autorizată. „Faceţi cum credeţi că e mai bine!” m-a acreditat şefa emisiunilor de tineret-învăţământ, după care am urcat în biroul de la etajul 5. Aici l-am găsit pe Lică Pavel într-o stare depresivă în care nu-l mai văzusem niciodată. Plângea aproape tot timpul şi cu greu accepta comunicarea. Fiul meu, Dragoş, care lucra de atunci în Radio şi avea relaţii bune mai peste tot, s-a oferit să-mi procure din fonotecă piesele de care aveam nevoie. Eu m-am apucat să-mi selectez poeziile, timp în care, din difuzorul instalat în birou se revărsa continuu muzică simfonică. Când şi când mai scăpa pe post vreo oră exactă” sau altă ştire scurtă, iar din jumătate în jumătate de oră îmi deschidea uşa Mariana Cenuşă, soţia colonelului Nicolae Cenuşă, şi ea angajată în radio, agitată şi plânsă, pentru că soţul ei, Nae, era plecat pe teren la Arad şi nu avea nicio veste de la el. Şi mai bine a fost că nu avea, atât i-ar fi lipsit bietei femei, să mai afle şi ce pătimea Nae la Arad. Cel puţin pe la 9.00–9.30, când s-a aflat de „sinuciderea” generalului Milea, am crezut că va leşina în biroul meu. În condiţiile pe care le descriu şi care derutaseră toată lumea din instituţie, Traian Bucurenciu se înverşuna să creadă în obligaţia lui necondiţionată irevocabilă de a preda pe post, până la ora 16.00, ediţia din 22 decembrie 1989 a emisiunii *Pentru patrie*. De bine, de rău, încropisem şi un comperaj care începea cu fraza identic memorată: „Ostaşul şi ţara! Două destine venite pe lume în aceeaşi clipă, contopite într-unul singur şi sortite veşniciei.” Cum

[2] Din cercetările noastre, am dedus că ar putea fi vorba despre contraamiralul Gh. Arădăvoaicei (*n.D.G.*).

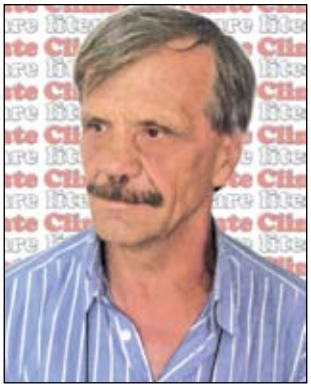
am mai spus, muzică aveam, versuri de asemenea, dar cine să le citească? Să apelez la câţiva actori? Dar cine le-ar fi permis accesul în radio? L-am sunat pe bunul meu prieten, Adrian Nicolae, fost pilot militar, ulterior, cred că a fost cel mai bun crainic din câţi a avut postul, acum pensionat. Era acasă, dar zguduit de o gripă rebelă, contagioasă. Am încercat la redacţia „La datorie”, să mi-l trimită pe George Florin Cozma. GFC cutreiera dispozitivele militare desfăşurate prin Capitală, de unde să-l iau? Ultimele speranţe ale mele purtau tot numele unor colegi din radio: redactorul George Enache, recitator neîntrecut şi un crainic foarte valoros, de fapt actor de profesie, Cătălin Rusu, de o mare solicitudine, iar pe deasupra şi fiu de ofiţer. Ambii m-au asigurat de serviciile lor. Iar ca regizor muzical se oferise Nicolae Neagoe.

La toată această agoniseală îmi mai trebuiau două ore spaţiu de cabină. Vorbisem cu doamnele de la dispeceratul cabine-studiouri, care îmi promiseseră să mă servească în timp util şi aşteptam un telefon de la ele. În acele două ore – să zicem de la 13.00 la 15.00 trebuia să rezolv totul: lectură, mixaj, ilustraţie şi viză. Exact pe acest moment, din cabina 31 se anunţă că dictatorul îşi luase tălpăşiţa. Vestea nu avea caracter oficial, nu era comunicată de vreun crainic de profesie, ceea ce, de fapt, nu mai avea nicio importanţă; am recunoscut în difuzor vocea lui Mircea Munteanu, a Anei Blandiana, a lui Mircea Dinescu, din Radio şi din afară, care înfierau, plângeau, spuneau rugăciuni. În aceste circumstanţe, când încă mai speram să-mi fac emisiunea (nu-mi îngăduisem decât două minute de răgaz, când am auzit zgomot de elicopter, să văd decolarea aeronavei de pe clădirea CC al PCR), a venit Lică Pavel să-mi spună că şi noi militarii suntem aşteptaţi în cabina 31 cu o declaraţie. L-am rugat pe el să facă acest oficiu iar eu, în speranţa că voi fi sunat de la dispecerat (ceea ce nu s-a mai întâmplat), i-am ascultat mesajul la difuzor.

Când a venit în birou l-am felicitat, i-am mulţumit şi ne-am repezit la portretul tiranului, să-l dăm jos de pe perete şi să jucăm tontoroiul pe el. După care ne-am cinstit cu un kil de vin de Crângeni, Teleorman, vatra natală a lui Lică, adus de el şi păstrat pentru vreun eveniment fericit. Încredinţaţi că acela era momentul, „l-am secat dintr-o sorbire”, amânând grija emisiunii pentru altădată. Nici eu nu i-am mai simţit trebuinţa, nici ceilalţi factori din radio, care la oara aceea jubilau, se îmbrăţişau, îşi împărtăşeau speranţe. Tare curios aş fi să-i întreb ce s-a ales din ele! La ora când ar fi trebuit să aud semnalul emisiunii, împreună cu fiul meu părăseam clădirea Radioului printr-un geam spart de la intrarea Berthelot. Pe el l-am dus la staţia de metrou Eroilor, iar eu m-am întors la dispozitivul de la CPS. Aveau să urmeze zile cu mult mai cumplite decât până atunci.

Memoria presei

Ne trebuie „Împăratul”

de **Ion Iancu Vale**

Ca într-o necontrolabilă mişcare tectonică, societatea românească este acum fracţionată de o crevasă vastă, adâncă şi largă: mizeria umană. Simţită acut, la diferite nivele şi-n diferite feluri, de fiecare dintre noi, realitatea crudă şi glacială este evidenţiată cu minuţiozitate şi cinism de către cea mai mare parte a mass-media. Într-o cavalcadă ameţitoare românul este asaltat cu mii şi mii de impulsuri senzoriale care de care mai nocive. Ele îi parvin prin mulţimea de informaţii audio, video sau scrise: violuri sadice, crime abominabile, dureroase drame familiale, anunţuri privind scumpiri incredibile, taxe absurde, cancanuri mondene şi fără perdea, şouri stupide, muzică de gang, stupefiante şi aberante declaraţii politice etc. Toate acestea, inclusiv o sărăcie lucie, generalizată, asaltează zi de zi, ceas de ceas, ca o caracatiţă uriaşă, existenţa omului de rând. Întrebaţi ce este de făcut, aproape invariabil oamenii, şi nu doar cei simpli, răspund marcaţi de-o implacabilă apatie şi-o deznădejde iremediabilă: ,,Ce să mai faci? Nu mai este nimic de făcut”.

Doar oamenii încă întregi la minte, nemarcaţi de psihologia criminală, bolşevică, ce încă funcţionează, sunt conştienţi că mai sunt soluţii, că se mai poate face ceva. Una dintre acestea are un aer legendar, este antică şi a fost folosită cu mare succes de către fraţii noştri latini. Pusă şi acum în practică ar da rezultate de necrezut. De multe ori, împăraţii romani, fie ei Cezar (*sic!, n.red.*), Claudius, Nero, Caligula, Traian sau oricare altul, constatau că vistieria imperială este goală şi nu mai aveau posibilitatea de a asigura „pâinea şi circul” pentru plebea romană, lucru ce crea nemulţumiri mari poporului, iar riscul unor revolte devenea deseori iminent. În această situaţie, pentru a nu se ajunge la lupte interne şi având în vedere că nici din vastul imperiu roman, deseori, nu mai aveau resurse şi soluţii pentru a se completa deficitul financiar, imperatorii apelau la o soluţie neobişnuită. Făceau rost de bani chiar la ei acasă. Depistau astfel patricieni, senatori şi alţi magnaţi cărora le căutau, sau le fabricau, diverse culpe: trădare, uneltire, nesupunere... Îi trimiteau apoi, elegant, să-şi taie venele în baie şi le confiscau avutul cu care reumpleau visteria imperială şi linişteau plebea înfometată şi pe cale de a se răzvrăti.

Spre o situaţie similară se îndreaptă acum societatea noastră, populaţia este din ce în ce mai umilită şi mai spoliată, „patricieni” super bogaţi fiind cu toptanul. Cât despre învinuiri, la noi nici măcar nu este cazul să fie fabricate, ele există din belşug (corupţie, birocraţie, evaziune fiscală, trafic cu suflete şi trupuri umane etc.), presa fiind extrem de zeloasă în a le pune, cotidian, pe tapet.

Ne mai trebuie doar „Împăratul”...

Publicat în ziarul „Justiţiarul”, 11 martie 2004

Un „împătimit al cititului”: Marin I. Predescu

de **Virgil Catrinoiu**

La 23 februarie 1891, pe meleaguri vâlcene, la Măciuca, se năştea **Marin I. Predescu** ***(foto)***, numit „Marin al Logofătului” de către oamenii din sat, aceasta fiindcă tatăl său, învăţător de meserie, a fost, din lipsă de oameni pregătiţi, pe rând sau concomitent: revizor şcolar, primar, locţiitor, casier, perceptor şi, cel mai mult timp, notar comunal. Mama, femeie de la ţară, se trăgea dintr-o familie de oameni înstăriţi. Copilăria plină de greutăţi şi neajunsuri a trezit în el dorinţa de a cunoaşte viaţa de la oraş, de a-şi crea o situaţie mai bună. Încurajat de părinţi şi având o înclinaţie spre învăţătură, după clasele primare, pleacă la Râmnicu Vâlcea, unde urmează Școala de cântăreţi bisericeşti, domeniu pentru care a avut reale calităţi şi pe care avea să-l îndrăgească până la sfârşitul vieţii.

Ucenicia şi-a făcut-o îndeplinind diferite funcţii la Episcopiile Râmnicului şi ale Bucureştilor, în serviciul unor cunoscute personalităţi bisericeşti ale vremii, de la care a avut multe de învăţat din tainele meseriei şi ale vieţii, în general. La vârsta de 17 ani, se întorcea în comuna natală, îndeplinind mai întâi aici, şi apoi la Drăgăşani, funcţia de cântăreţ în parohiile respective. Dorinţa lui de perfecţionare ca slujitor al bisericii şi de afirmare profesională l-a determinat să-şi încerce norocul în Capitală. Drept urmare, din anul 1912, se stabileşte în Bucureşti, fiind la început cântăreţ la Biserica Dobroteasa, trecând de-a lungul timpului pe la mai multe parohii, până la ieşirea la pensie, de la Biserica Sfântul Gheorghe Nou, în iulie 1941.

Activitatea sa de cântăreţ al stranei a fost întreruptă timp de patru ani totuși, cât a fost chemat sub arme, la „călăraşi cu schimbul”, fiind concentrat apoi și luptând în Primul Război Mondial. Dar şi în această perioadă nu a scăpat nicio ocazie de a-şi dovedi ataşamentul fată de instituţia căreia i s-a dedicat cu întreaga sa fiinţă. Acum va urma Școala de ofiţeri de rezervă în arma cavalerie, fiind avansat la gradul de sublocotenent (1918). Studiile liceale le-a început în condiţii grele, tot în timpul războiului, şi le-a terminat câţiva ani mai târziu, obţinând diploma de bacalaureat.

Devotamentul lui faţă de biserică şi dârzenia cu care s-a luptat permanent pentru înălţarea morală, culturală şi materială a cântăreţilor de strană, pentru mai buna pregătire şi creşterea prestigiului acestora, l-au determinat pe „maestrul” Ioan Popescu-Pasărea să-l propună şi să fie ales drept urmaşul său ca preşedinte al Asociaţiei Generale a Cântăreţilor Bisericeşti din România.

A condus cu multă sârguinţă şi pricepere asociaţia, în perioada 1943–1947, timp în care a fost şi director al revistei „Cultura”, editată de aceasta. A fost deci bine cunoscut și apreciat în toate parohiile, în episcopiile din ţara şi chiar în Patriarhia Română. Aceasta s-a datorat în mare măsură şi faptului că şi-a format o vastă cultură generală şi în domeniu.

A fost, cum spunea chiar el, un „împătimit al cititului”, al cinematografului şi teatrului, citind tot ce-i „pica” în mână, din autori români şi străini; nu-i „scăpau” nevizionate nici filmele la zi ori piesele reprezentate pe scena Teatrului Naţional.

I-a cunoscut personal, i-a stimat şi apreciat pe Tudor Arghezi, Cezar Petrescu, Pamfil Şeicaru, Nichifor Crainic, Victor Ion Popa, Constantin A.I. Ghica, Victor Eftimiu, aceştia fiind doar câţiva dintre cei la care face referire în memoriile sale.

Încă din copilărie, dar mai ales după venirea în Bucureşti, încep preocupările sale pentru poezie şi dorinţa de a se „lansa” în gazetărie. Fără a părăsi vreodată strana, şi-a dedicat o mare parte din timp acestor două pasiuni. Aşa ajunge, pe rând, secretar de redacţie, secretar-paginator sau corector la ziarele vremii: „Îndreptarea”, „Epoca”, „Gazeta Poporului”, „Neamul Românesc”, „Rampa” și „Argus”.

Cunoscut pentru pregătirea, priceperea şi experienţa în domeniu, rezultate din cartea de ziarist, în primăvara anului 1926 s-a prezentat la Stelian Popescu, directorul de atunci al marelui cotidian „Universul”, cu sediul în Brezoianu. A fost acceptat de acesta în „serviciul corecturii”, iar mai apoi secretar de redacţie, redactor, colaborator la paginile de literatură şi biserică cu reportaje, cu unele articole şi cu

versuri. A colaborat sub pseudonim la revista umoristică „Veselia” şi a condus, ca secretar de redacţi, timp de 4 ani (1931–1935), săptămânalul „Universul copiilor”. Pseudonimele sub care semna în paginile ziarului şi în celelalte publicaţii erau Arin Delacerna sau Arin, Armin, Niram, Mip și altele.

În 1933, la a 50-a aniversare a ziarului, în ediţia jubiliară, i-a fost publicată poezia *Corectura la un mare cotidian*, care cuprindea 14 strofe.

În cei 18 ani petrecuţi la „Universul” (1926–1944), se considera bine văzut şi apreciat de directorul publicaţiei, Stelian Popescu, care cunoştea bine şi activitatea sa ca slujitor al bisericii desfăşurată fără întrerupere cu aceeaşi pasiune şi dăruire. Ştia toate acestea fiindcă fusese coleg de clasă cu Ioan Popescu-Pasărea la seminarul „Nifon Mitropolitul”, cu care rămăsese bun prieten. La îndemnul lui Popescu-Pasărea, a urmat în acelaşi timp cursurile de patru ani ale Academiei de Muzică Religioasă, absolvită în 1933, fiind calificat al doilea la examenul de diplomă.

Activitatea lui publicistică bogată este materializată în mai multe cărţi de poezie printre care *Cântăreţii stranei*, *Cântăreţii stranei şi alte poezii*, *Evanghelia de la Ioan* (versuri), *Copiii, florile vieţii*, *Zâmbetele visurilor mele* – dedicată soţiei sale Rozalia, *Fabulele lui Esop* – versificare după traducerea textului de pe originalul grecesc de către bunul său prieten Grigore Ghiţescu.

Prefaţat chiar de „maestru”, volumul *Cântăreţii stranei şi alte poezii* este un omagiu adus lui Ioan Popescu-Pasărea, predecesorul său la preşedinţia Asociaţiei Generale a Cântăreţilor Bisericeşti din România, omul în care a avut un adevărat model de viaţă spirituală.

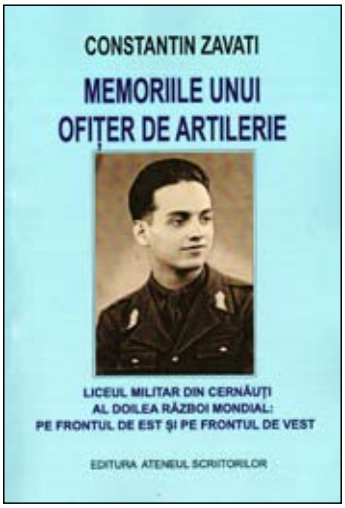
O parte dintre aceste publicaţii au fost tipărite cu sprijinul nemijlocit al redacţiei ziarului „Universul”. Din memoriile sale (nepublicate), care se desfăşoară pe 300 de pagini tipărite, 30 de pagini sunt dedicate celor 18 ani cât a lucrat în redacția celui mai mare cotidian din România la acea vreme.

Pe lângă diverse aspecte ale muncii în redacţie, se găsesc aici şi unele păreri, aprecieri şi scurte caracterizări a peste 50 de angajaţi ai ziarului, în frunte cu distinsul lor director Stelian Popescu.

Cel care a fost cântăreţul, poetul şi publicistul Marin I. Predescu s-a stins din viaţă la 18 august 1979, în singurătate, în apartamentul său modest din cartierul bucureștean Rahova-Vicina și este înmormântat în Cimitirul Izvorul Nou din Capitală. Nu a avut copii, la moştenire venind nepoţii, astăzi cei mai mulţi fiind trecuţi, la rândul lor, în nefiinţă. Aşa se face că biblioteca sa, deosebit de bogată, a fost împrăştiată aiurea, fără posibilităţi de recuperare. Memoriile în original însă, o parte dintre cărţile publicate, precum şi câteva fotografii sunt în posesia subsemnatului, strănepotul său. Convingerile sale religioase şi, mai ales, politice, din timpul regimului comunist, l-au împiedicat pe Marin I. Predescu să-şi îndeplinească o dorinţă adesea exprimată și anume publicarea memoriilor. Din aceleaşi motive, poezia sa intitulată *Vino, primăvară!*, din volumul *Zâmbetele visurilor mele*, publicată ani de-a rândul în cartea de citire pentru clasele primare, din împotrivirea cine știe cărui zelos aparatcik, nu a purtat niciodată semnătura autorului ei. Și cu toate acestea, câţi dintre români, oare, nu au în memorie cel puţin prima strofă? *Primăvară, primăvară,/ Vino iar, la noi în ţară,/ Cu verdeaţă pe câmpie/ Şi cântări de veselie!*

Semnal

La anii senectuții, membru ANVR cu gradul de colonel (r.), profesorul de chimie **Constantin Zavati** și-a publicat amintirile în cartea intitulată școlărește ***Memoriile unui ofițer de artilerie***, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2015, 540 p., cu ilustrații. Născut la 7 iulie 1923 în Bacău, fiul unui subofițer din Regimentul 4 Artilerie Grea, absolvent al Liceului militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți (1942), cu stagii de pregătire profesională la Dallgow-Döberitz, apoi la Divizionul 76 Artilerie Morto din Wuppertal-Elberfeld (Sagan Keserne), elev stagiar pe Frontul de Est, în cadrul Regimentului 10 Moto din Divizia 10 Blindată de Grenadieri a *Wehrmacht*-ului, în regiunea Smolensk, de unde revine în Germania, la Școala Militară de Artilerie nr. 2 din Gross-Born (1 septembrie 1943) până la 1 martie 1944, când este avansat locotenent și repartizat o vreme ca instructor al unor recruți germani în Magdeburg, în Divizionul 13 Artilerie Moto, profesorul băcăuan

are ce povesti. Și o face cu pricepere și aplomb, mai ales că, după 31 mai 1944, când revine în țară, va combate și pe Frontul de Vest, ca ofițer de stat-major în Brigada 2 Artilerie română, cu care ajunge în Cehoslovacia, ca doi ani mai târziu, pe când se afla la Craiova, într-un regiment de artilerie, la 9 august 1946, să fie trecut în cadru disponibil, laolaltă cu alți 9 000 de ofițeri români și circa 6 500 de subofițeri, moment din care, neavând de ales, se lansează în cariera civilă, între timp mai absolvind și cursurile Facultății de Chimie din cadrul Universității „Al.I. Cuza” Iași (1951), stabilindu-se vreme de 34 de ani ca profesor de chimie la Liceul „Vasile Alecsandri” din orașul natal. Simplu și la obiect, fără arabescuri literare, cu înțelepciunea dată de vârsta înaintată la care s-a apucat să-și aștearnă pe hârtie amintirile din tinerețe, dar și cu limitele inerente, evident, colonelul nonagenar Zavate relatează în cartea sa, așadar, uneori cu lux de amănunte, alteori în fugă, aspecte din viața de elev de liceu militar la Cernăuți, începând de la vârsta de 11 ani și până când a plecat să-și continuie studiile în Germania lui Hitler, apoi viața dură din școala de ofițeri germană, episod din care se reține între altele portretele *Unteroffizier*-ilor Linwer – „o bestie care simțea o plăcere sadică de a umili ostașii” (p. 231) – și Flegel, repere standard în analiza metodelor căprărești, cum sunt denumite în armata română, de instruire și, îndeosebi, de călire psihică a soldatului din armata prusacă. În fine, după ce redă, în treacăt, câteva idile nevinovate, prim-planul ținându-l, totuși, „epopeea” trăită pe cele două fronturi ale războiului mondial – în Est ca elev-stagiar în *Wehrmacht* și în Vest ca ofițer de stat-major într-o mare unitate de artilerie română –, amintirile se taie aproape brusc, cu trecerea în cadru disponibil a autorului, în vara lui 1946, cele câteva relații despre membrii familiei și viața de după, ca profesor de chimie într-un liceu băcăuan, neieșind din limitele firescului specific oricărui dascăl de provincie. Cartea, demnă de apreciat de altfel, ne-a parvenit prin amabilitatea prietenului nostru, colonelul tanchist (r) George D. Gheorghiu din Bacău, căruia îi aducem călduroase mulțumiri și pe această cale. (***D. Gîju***)

CONTINUARE DE LA PAGINA 2

sfârșit, am ajuns să înțeleg și eu, chiar dacă în primul rând înțeleg că, totuși, mare lucru nu mai e de făcut decât să marșăm până la capăt, circul fiind regizat la mare artă. Oricum, cert este că pramatia de Lenin avea mare dreptate; în fond şi la urma urmei, el însuşi a aplicat formula cu succes, atâta doar că în loc de popi, de pildă, a introdus comisarii politici, cu puteri mult mai clar conturate şi net superioare unui biet slujitor al lui Dumnezeu înarmat cu o Evanghelie şi, cel mult, cu o cruce de argint şi cu un buchet de busuioc înmuiat când şi când în găletuşa cu agheasmă; pistolul politrucului şi *Cursul scurt* al istoriei Partidului Comunist (Bolşevic) fiind infinit mai eficiente, deşi nu chiar pe termen foarte lung, din câte se poate observa. Momentan, e drept, politrucii și-au reintrat în matcă și au revenit în prim-plan popii (dacă nu mă înșel și „călăii"), așa că la noi se exersează iarăși democraţia aceea sănătoasă, clasică, deși în realitate „rulează" aceeași străveche artă a dominaţiei maselor de babuini. Și când zic „călăi", invariabil, fac legătura cu acele clădiri post-revoluționare transformate în tribunale (una e a fostului magazin care nu a mai ajuns să fie magazin, dar care apucase să fie deja botezat „Junior", de pe Bulevardul Unirii, fost Victoria Socialismului), și care, via televizor, forjează în plin; până mai ieri rulând chestia numită „Procesele Revoluţiei", acum ne-am luat la trântă cu zmeoaica pre numele ei popular Corupţia, să vedem ce ne aşteaptă mâine. Probabil că un mare război, după care vom relua filmul cu duşmanii poporului (dacă ieşim învinşi) ori, dacă dă Dumnezeu şi învingem (cu ce pierderi nu-mi permit să anticipez), automat se va pune banda cu trădătorii şi cozile de topor care au făcut jocul inamicului. Care inamic nu mai zic, pentru că în ultimul război mondial, de pildă, ne-am bătut cu toată lumea posibilă, adică şi cu învinşii (tot nemții!), dar şi cu învingătorii (rușii, englezii, americanii…, mă mir că i-am ratat pe japonezi, dar nu este exclus să-i prindem de data asta!), aşa că, oricum, suntem pregătiţi pentru orice scenariu posibil, strategii noştri de cabinet deja au întocmit hărţile, le-au aprobat şi acum fac exerciţii la rece, prin cazemate, să nu ne simtă inamicul…

Dar, apropo de lucrurile sfinte, și fiindcă tot l-am scos de la naftalină pe celebrul ideolog şi lider bolşevic V.I. Lenin, în fond și la urma urmei una dintre bestiile cele mai nenorocite din istoria modernă a omenirii, poate că n-ar fi rău să mai reținem că acum aproape un secol, în articolul *La război, ca la război*, apărut în „Pravda" nr. 28 din 8 februarie 1920 (semnat cu pseudonimul N. Lenin), după ce perorează despre „războiul sângeros" impus de moşieri şi capitalişti şi pe care Rusia l-a încheiat victorioasă, individul pune problema „războiului nesângeros", căruia poporul rus, după doi ani de crâncene lupte civile, trebuia să-i facă faţă. Și preciza bestia roșie, cu aere de tătuc grijuliu cu viitorul proletarului internaționalist, momentan însă preocupat de ograda proprie: „Războiul sângeros pe care ni l-au impus exploatatorii, noi îl încheiem victorios. În aceşti doi ani (1918–1920, *n.n.*), noi am învăţat să învingem şi am învins. Acum e rândul războiului nesângeros. Să luptăm pentru victoria pe frontul războiului nesângeros, împotriva foametei şi a frigului, împotriva tifosului exantematic şi a ruinei, împotriva ignoranţei şi a dezorganizării! Acest război nesângeros ne-a fost impus de starea de ruină provocată de cei trei ani de război imperialist şi de cei doi ani de război civil. Pentru a birui lipsurile şi mizeria, foametea şi calamităţile provocate de aceste războaie, trebuie să ţinem bine minte, să ne însuşim temeinic şi să aplicăm, cu orice preţ, peste tot, regula: La război, ca la război. Muncitorii şi ţăranii au ştiut să-şi făurească Armata lor Roşie – fără moşier şi fără capitalist, împotriva moşierului şi a capitalistului –, au ştiut să învingă pe exploatatori. Muncitorii şi ţăranii vor şti să făurească armate roşii ale muncii paşnice, vor şti să-şi cucerească o viaţă nouă fericită, refăcând agricultura şi industria. Primul şi principalul pas în această direcţie este *refacerea transporturilor* (subl. în text), care trebuie înfăptuită imediat, cu orice preţ, cu energie revoluţionară, cu hotărâre, coeziune, rapiditate şi abnegaţie militară. Cu toţii la muncă, tovarăşi!" (V.I. Lenin, *Despre intervenţia militară străină şi războiul civil din URSS*, Editura Militară a Ministerului Forţelor Armate ale RPR, Bucureşti, 1958, p. 185–186). Care va să zică, după doi ani de crâncen război civil, nu mai vorbim de războiul mondial de dinainte, răstimp în care nu cred că a existat o țară, mai bine spus un imperiu atât de nenorocit ca Rusia… Sovietică, ordinul de luptă al momentului acesta a fost: „La muncă!" Ordin de luptă, în fond, valabil oricând și oriunde pe timp de pace, cunoscut fiind că expresia „timp de pace" este ceva extrem de relativ, fiindcă după cum am argumentat undeva, într-un alt context, din clipa când s-a inventat prima armă – îmi imaginez că măciuca! –, omenirea nu a mai avut timp de pace decât la modul teoretico-propagandistic, logica desprinsă de pe teren arătând clar că, în realitate, segmentul acesta de aparentă liniște nu este altceva, pentru cine are cap să judece, decât un veritabil răgaz de pregătire pentru război. Pregătire care numai pentru idioți înseamnă că trebuie tradusă exclusiv în antrenare și înarmare (ideal ar fi să o faci în mare secret, că uite ce se întâmplă cu sărmanii „dictatori" care încearcă și ei să-și fabrice câte o bombiță atomică!), în vreme ce pentru „băieții deștepți" asta înseamnă concomitent și să-ți dezarmezi adversarul potențial (adică să-l transformi din leu-paraleu în legumă gata murată), care adversar, deci, poate fi oricine, de la cel mai bun prieten ce tocmai se întâmplă să-ți cânte osanale la fereastră, declarându-se cel mai fidel aliat și jurându-ți că nu te va părăsi la greu nici mort, până la fratele tău cel mai bun, de ce nu?

Ei, și acestea fiind zise, revenim la oile noastre… Și plecând de la

imbatabila logică a bolșevicului instalat bine mersi la Kremlin acum circa un veac, după ce-i trăsese în prealabil un glonț în cap țarului Nicolae al II-lea și la tot neamul lui, adică la vorba lui Lenin, care poate fi acuzat de orice, numai că era bătut în cap nu, că nu întâmplător dădea ca punct prioritar de plecare în resuscitarea imperiului luat cu japca de la reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ tocmai „refacerea transporturilor", să recapitulăm cum stăm noi, românii, după 25 de ani de… „război nesângeros", luând ca referință „războiul sângeros" – vorba vine că a fost din cale-afară de sângeros – din decembrie 1989. Asta după ce știm deja că rușii, după numai 20 de ani de muncă din momentul primirii ordinului de la marele bolșevic, au fost capabili să susțină încă un război dintre cele mai crâncene, contra Germaniei naziste, de departe la ora respectivă devenită cea mai mare forță a lumii, luată individual, din punct de vedere militar. Așadar, ce am făcut noi din această perspectivă și cam pe unde ne aflăm? Asta în condițiile când, spre deosebire de Rusia anului 1920, România lui 1990 beneficia, slavă Domnului, cel puțin la nivel de transporturi feroviare și navale, de o situație demnă de invidiat, chiar și la transportul auto stătea binișor din punct de vedere al parcului de autobasculante, autocamioane și autobuze (fie acestea *made in* România!), mai puțin, ce-i drept, la capitolul infrastructură, eventual la parcul de autoturisme, dar aici e deja altă problemă și, oricum, per ansamblu, la ora aceea, situația era mai mult decât încurajatoare, aveam pe ce și, mai ales, cu ce construi atâta vreme cât generația mea era în plină forță creatoare iar „decreteii" abia ce ridicaseră diplomele de licență, alții pe cele de bac, gata să ne dea o mână de ajutor, plus că datoriile la cămătarii mondiali erau achitate… Or, raționând în sens invers, că ne este mai la îndemână, ce observăm? Nimic altceva decât că, deși au trecut, iată, 25 de ani, pentru marea majoritate a românilor țara lor este aidoma Rusiei lui Lenin după trei ani de război mondial și doi de război civil, adică la pământ, un morman de fiare ruginite și moloz, atâta doar că lipsesc văduvele de războaie (nu și orfanii!), și asta în ciuda „dificilei" moșteniri comuniste care ne-a lăsat, totuși, destul de apt combatanți, cum ziceam, drept dovadă că ne rupem cocoașa prin „țările calde". Și mai mult decât atât, din câte se poate observa chiar acum la televizor, „războiul nesângeros" se află încă în plină derulare, de parcă, neînțelegându-se cum să-și împartă prada, „mafioții" mioritici (vorbesc numai de cei expuși la vedere, evident) au început să se masacreze între ei. Că asistăm la un spectacol de păpuși de cârpă destul de delicios pentru prostime, în realitate extrem de dramatic pentru România per ansamblul ei, asta e clar, după cum și mai clară este identitatea „păpușarului", nimeni altul decât inamicul dintotdeauna al românilor. Care inamic, încuibat peste tot absolut, inclusiv în noi, dar mai ales în punctele nodale, ne scutură cu o diabolică artă ca pe un pom încărcat de rod din care în curând, dacă va mai continua așa, n-or să mai rămână nici frunzele; nu mai spun că poate nici rădăcinile, deja unele par smulse cu totul, retezate sau astupate cu blesteme și cu vorbe de ocară, eventual gata să fie înlocuite cu altele, „brevetate", „omologate", „acceptate la Bruxelles" etc., din material plastic pe cât posibil... Căci nimic mai simplu de observat cum, pornind exact de la premisa lui Lenin, ca dovadă că legile sunt dintotdeauna aceleași, indiferent de orânduirea socială și de starea vremii, pentru a aduce România postrevoluționară în stare de legumă, primele au fost paralizate tocmai transporturile, începând cu cele navale şi terminând cu cele feroviare, agenții de influență infiltrați pe toate segmentele, până sus de tot, la cel mai înalt nivel, având un rol bine coordonat în ecuație! Și a fost mult până s-a secționat prima venă aductoare, cum ar veni, că după aceea, rând pe rând, au început să se usuce toate, cu prioritate industria, apoi agricultura, comerțul ş.a.m.d. Implicit armata şi tot ce ţinea de garantarea suveranităţii, a integrităţii teritoriale şi a independenţei României s-a ofilit, devenind în cel mai fericit caz instituţii decorative. În compensație, au găsit teren de manevră popii și călăii, cum ziceam, mai bine-zis bisericile și tribunalele – aici incluzând și DNA-ul, din ce considerente nu mai spun că a avut grijă să ne explice tot Lenin, iar pe deasupra băncile și mall-urile. În ce privește Biserica – despre instituția ca atare eu unul am tot respectul, ca român și ca ortodox – nu-mi fac iluzii prea multe că, dacă planul se derulează ca la carte, următoarea lovită aceasta va fi, cum s-a mai întâmplat nu o dată în istoria omenirii, dar momentan să o lăsăm așa cum a picat. Desigur, nimic nu a fost trasat la voia întâmplării: au fost promovate nulităţile şi cumularzii, învăţământul a fost bulversat până la aneantizare, mare minune că se mai obţin ceva rezultate pe la olimpiade, deși acestea sună mai degrabă a excepţii de la regulă care nu fac decât să o întărească, cert e că România de azi se prezintă ca o colonie clasică în cel mai pur înţeles al cuvântului și colonie va rămâne atâta vreme cât coloneii din „armata" ei – unii dintre aceștia cu câte două doctorate în raniță – am remarcat că, mai nou, în loc să se preocupe de instruirea cărnii de tun pentru „războiul sângeros" care bate la ușă, rup cu mare elan și frenezie bilete de intrare în unitate pe la punctele de control, cum în vechea armată (comunistă) o făceau cel mult fruntașii asistați în cel mai fericit caz de câte un „tablagiu".

Până una-alta, eu am scris, chit că numărul analfabeților în patria mea crește constant în fiecare zi, deși ar trebui să scadă aidoma delicvenților, fiindcă și populația, așa cum ziceam mai adineauri, numeric vorbind, este în plin declin, nu? Ei, dar am scris și pentru propria mea convingere că, atâta vreme cât mai am voie să scriu aici, România nu este îngenunchiată de tot. Logic, nu?

La o ceșcuță de mao-tai[1]

de **Lucian Zamfirescu**

Îndată ce ieşiră de sub cupolă, Rocco, dând ocol cortului, se îndreptă într-o direcţie precisă. O pală de vânt aduse un iz slab, dar iute, de animale sălbatice, specific menajeriei. Siguranţa cu care se mişca dovedea că locul nu-i era străin. Ajunseră în preajma unui platou acoperit cu pietriş, amenajat ca parcare pentru maşini. Deoarece se înnoptase, spaţiul era iluminat de o lampă petromax ridicată în vârful unui stâlp înalt. De la distanţă, între două camioane acoperite cu prelate inscripţionate cu sigla Circului Medrano, Lentz zări Lincolnul şi pe Julius care discuta cu un bărbat scund, uşor adus de spate. Individul era îmbrăcat într-o rasă închisă la culoare şi capul acoperit cu o tichie rotundă. Lui Lentz i se păru a fi un preot ce ţinea în mâna dreaptă un baston gros cu care gesticula agitat.

Profesorul se opri din mers, îl privi în ochi şi îi zise apăsat:

– Herr Feriac, indiferent ce veţi fi întrebat, să nu spuneţi nimic! Voi vorbi numai eu! Dumneavoastră nu trebuie decât să identificaţi o persoană. Atât şi nimic mai mult!

Rocco îşi continuă drumul lăsându-l pe Lentz să-şi rumege furia. „Cine te crezi domnule, de îţi permiţi să te comporţi aşa de insolent?!”

Scrâşnetul prundişului sub tălpile celor ce se apropiau îl făcu pe individ să se întoarcă. Preotul păru a fi un chinez trecut de vârsta a treia, cu o bărbuţă rară şi mustăţi lungi, albe, cu vârfurile alungite spre bărbie. Vederea îi jucase lui Lentz o festă. Rasa se dovedi a fi un halat de mătase grea, de culoare verde închis, prins în talie cu un brâu lat, brodat. După o clipă de uimire, bătrânul îl recunoscu pe Amedeo Rocco. Puse bastonul, care de fapt era un sul de hârtie, pe capota limuzinei şi, cu palmele împreunate, ridicate piept, făcu o adâncă plecăciune orientală. Rocco îi răspunse la salut în aceeaşi manieră. După ce îşi adresară câteva formule de politeţe într-o limbă guturală, necunoscută lui Lentz, Amedeo Rocco zise în franceză:

– Onorabile Weng, daţi-mi voie să vă prezint pe domnul Émile Feriac. Dânsul nu vorbeşte cantoneza. Am rugămintea să conversăm în limba franceză.

Un zâmbet onctuos înflori pe buzele domnului Weng.

– *Certainement, monsieurs!*

Îi întinse lui Lentz o mână mică, îngrijită, cu unghiile lungi, lăcuite, pe care acesta o apucă cu delicateţe. În clipa următoare gemu înfundat: bătrânul îi strânsese falangele dreptei ca într-o menghină. Fără să-l slăbească, îşi înlătură masca surâsului şi-l întrebă încrâncenat:

– *Monsieur*, de ce tulburaţi spiritul nepotului meu Ling Weng ? Cum puteţi spune că l-aţi întâlnit la Livorno când el a trecut în lumea umbrelor de mai bine de doi ani?!

Grimasa de durere a lui Lentz îl făcu pe Rocco să strige la bătrân. Weng îi eliberă mâna şi făcu doi paşi înapoi. Jenat, îşi plecă privirea în pământ. Stupefiat, masându-şi degetele tumefiate, Lentz aruncă o privire întrebătoare lui Rocco. Acesta, poruncitor, zise lui Julius:

– Arată-i!

Julius se grăbi să ia de pe capota limuzinei sulul de hârtie şi, ţinându-l de marginea de sus, îl lăsă să se desfăşoare.

– Uitaţi-vă, *monsieur* Feriac! Ce ziceţi, care este Liu Peng?

Lentz se apropie şi văzu un afiş în culori intitulat, pe latura din stânga, pe verticală, cu mari litere stacojii ce închipuiau nişte ideograme pictate cu pensula: „Troupes Weng”. În imagine, patru tineri chinezi încadrau o fată. O recunoscu pe frumoasa ce evoluase, puţin mai înainte, sub cupolă, în periculosul număr de aruncare a cuţitelor spre discul verde fosforescent. Figurile bărbaţilor nu-i spuneau nimic. În spectacol, aceştia apăruseră mascaţi, cu feţele grimate. Totuşi, unul dintre ei îi captă atenţia. Fără tunsoarea modernă şi pieptănătura cu cărare pe mijlocul capului, fără mustaţa scurtă, tunsă periuţă, dacă ar fi avut părul lung, împletit la spate într-o coadă, era Liu Peng!

Indexul lui Lentz se lipi de acel chip.

– Acesta!

Domnul Weng se clătină pe picioare. Cu fruntea şi tâmplele îmbrobonate de sudoare, livid, închise ochii şi-şi duse o mâna dreaptă la inimă. Rocco crezu că se va prăbuşi şi-l apucă de braţ, să-l susţină.

– Onorabile Weng!

Bătrânul respira anevoie. Dădea semne de sufocare. Crispat, îşi pipăi brâul lat, de unde scoase o pilulă pe care şi-o vârî în gură, sub limbă. În scurt timp, îşi reveni. Deschise pleoapele groase, încreţite, şi cu privirea tulbure spuse înăbuşit:

– Gata, mi-a trecut! La anii mei, emoţiile dau de lucru inimii. Chiar credeţi că Ling trăieşte? Să nu fie numai un licăr de speranţă deşartă care se stinge după o clipă!

– Mai mult ca sigur că e în viaţă! N-aţi văzut ce uşor l-a recunoscut domnul Feriac dintre cei patru băieţi?! Unde putem sta puţin de vorbă ?

– În rulota mea?

– Desigur, dacă nu deranjăm.

– Cu veşti ce-mi liniştesc sufletul să fiu deranjat de-acum încolo! În fiecare zi!

Surâsul venerabilului chinez era de data asta sincer.

Julius rămase la maşină, iar ei porniră, încet, sub clarul de lună, spre locuinţa pe roţi a circarului. La doi paşi în urma lui Rocco, care-l ţinea pe Weng de braţ şi discuta cu el în limba chineză, Lentz avu o revelaţie: „Rocco nu doreşte de florile mărului să mă ajute! Este direct interesat de toată tărăşenia cu El Libertador»! Altfel, nu s-ar implica atâta!”

Parcul de rulote al circului Medrano, dispus într-un careu cu o latură deschisă, se găsea la o distanţă apreciabilă faţă de menajerie. Cel care stabilise locul amplasării ţinuse seama, îndeosebi, de direcţia din care bătea vântul. Miasmele iuţi, pătrunzătoare, emanate de jivine, nu ajungeau până acolo.

Grupul celor patru rulote ale Trupei Weng, cu acoperişurile în formă de pagodă şi pereţii pictaţi cu dragoni – în roşu, negru şi auriu –, lampioanele din pergament colorat, cu lumânări aprinse în ele, agăţate deasupra uşilor, dădeau o notă aparte în peisaj. În rulota domnului Weng, la lumina

[1] Fragment din romanul *Moise în labirintul cu oglinzi*, în pregătire.

filtrată de un abajur de sticlă albastră al unei lămpi cu petrol, primul lucru remarcat de Lentz a fost un portret al lui Liu Peng – sau Ling Weng – înconjurat de o ghirlandă de crizanteme albe, naturale; era aşezat într-un colţ, pe o consolă de lac negru, în spatele unei statuete din jad a lui Budha. Alături, înfipte într-un stativ subţire de lemn, fumegau trei beţişoare cu aromă de santal.

Deşi spaţiul era restrâns, puţinul mobilier – o masă scundă, patru taburete şi un scrin – confecţionat din trestie de bambus, panourile din frunze de bambus, împletite şi lăcuite, ce acopereau scândura pereţilor şi a tavanului, toate acestea dădeau senzaţia de tihnă. Stampele de mătase, cu motive florale în nuanţe pastel şi flăcările jucăuşe ale focului ce ardea într-o mică sobă de metal, emailat cu roşu, înveseleau atmosfera. În fundul rulotei, o draperie de brocart masca un loc îngust. Pesemne că acolo rea locul de odihnă al bătrânului.

– Un ceai, domnilor? întrebă curtenitor Weng.

Roco îşi privi ceasul.

– Vă mulţumim, dar nu prea e timp pentru un ceai veritabil, aşa cum numai dumneavoastră ştiţi să-l preparaţi. Îmi amintesc că bunicul meu îl aprecia foarte mult.

Flatat, bătrânul insistă:

– Nu se poate să nu-mi onoraţi casa, chiar dacă este doar o modestă rulotă! Măcar o ceşcuţă de mao-tai.

– Mao-tai?! De unde-l aveţi? Sunteţi plecat din China de...

– ...De aproape nouă ani. Din februarie 1932. La câteva săptămâni după marele bombardament al japonezilor asupra Shanghaiului. Mare nenorocire! Atunci mi-au pierit soţia, unicul fiul, cei trei fraţi mai mici împreună cu nevestele lor. Două bombe au lovit în plin teatrul. Era chiar în timpul unui spectacol. Din admirabila clădire, construită în 1913 de bunicul dumneavoastră, inginerul Elken, veşnică fie-i amintirea, s-a ales praful! *Karma* ! Eu, care în acea seară nu jucam, şi nepoţii mei, am scăpat ca prin minune! Le promisesem copiilor că-i duc la cinematograf, în Concesiunea Franceză, la un film cu Stan şi Bran. Bine că mi-am respectat cuvântul, altfel... neamul nostru s-ar fi stins! Pentru a-mi ocroti fragilele vlăstare de ororile şi batjocura japonezilor, de războiul fratricid dintre comunişti şi naţionalişti, am vândut tot ce mi-a mai rămas. Am avut, totuşi, un pic de noroc: casa, ferma şi mica distilerie de mao-tai, care se aflau în afara oraşului, nu au fost atinse de bombe. De proprietăţile fraţilor mei – două hoteluri şi o fabrică de conserve de peşte – s-a ales praful! Şi uite aşa, agoniseala a trei generaţii am înstrăinat-o unui american într-o singură zi!

Îşi scutură capul ca şi cum ar fi vrut să alunge din amintire acel moment nefast. Continuă cu însufleţire:

– Dar n-am nici cea mai mică remuşcare. Viaţa copiilor este mai scumpă decât orice avere! Să nu mânii zeii, am luat ceva bani frumoşi. Tot americanul mi-a înlesnit şi plecarea din patrie. Aşa a fost înţelegerea: să suporte el cheltuielile de transport pentru toată familia. Atâţia câţi mai rămăsesem!

„Şi Weisberg a zis la fel: vieţile copiilor noştri contează mai mult decât aurul şi banii. Instinctul primar de perpetuare a speciei", reflectă Lentz.

– Cu şcoala de arte marţiale ce aţi făcut, maestre? Acolo am avut onoarea să vă fiu învăţăcel, până să plec la studii, în Europa.

Onorabilul Weng clipi mărunt din pleoapele groase şi zâmbi nostalgic:

– N-aţi uitat!

– Cum pot să uit acele antrenamente epuizante şi, în special, exerciţiile de yoga care mi-au dezvoltat capacitatea de concentrare şi voinţa! Dumneavoastră mi-aţi insuflat puterea de a-mi stăpâni stările emoţionale şi să-mi folosesc mintea în armonie cu fizicul.

Bătrânul îl învălui cu o privire tandră:

– Pentru a zămisli un porţelan de preţ, maestrul are nevoie, în primul rând, de cel mai fin caolin din care să prepare, cu migală, o pastă ce trebuie să se lase modelată aşa cum vrea el şi care să reziste la proba de foc a cuptorului. Dumneavoastră aţi întrunit aceste calităţi, profesore!

„Profesore! Deci nu am greşit când i-am atribuit acest titlu" îşi spuse Lentz.

Figura de stil prin care Weng îi aducea laude îl făcu pe Rocco să se încline respectuos:

– Mulţumesc pentru compliment, maestre Weng! Vă rămân îndatorat pentru răbdarea care aţi avut-o cu băiatul zvăpăiat ce trebuie să fi fost în primăvara vieţii mele!

– Am fost onorat să îndeplinesc dorinţa bunicului vostru, de a cărui încredere m-am bucurat! Cât priveşte şcoala, conştiinţa m-a determinat să renunţ la ea. Încă din 1927.

– De ce, maestre?

– Pentru că morbul răului ce zace în firea oamenilor a fost mai puternic decât voinţa mea! Eu am vrut să cultiv elevilor mei deprinderea disciplinei de sine, perpetuată ancestral de călugării shaolin. Să-i învăţ să trăiască în armonie cu natura, nu să-i transform în demoni ucigaşi! Îmi recunosc greşeala! N-am fost atent când i-am primit în şcoală şi nici nu am avut timp să le pătrund cugetele. Erau prea mulţi. Banii întunecă mintea! Bucuros de câştig, nu mi-am dat seama că, dintr-o dată, sunt solicitat de zeci şi zeci de tineri săraci. Nu mi-am pus întrebarea de unde au atâţia bani pentru a-şi plăti cursurile.

– Banda Verde ?

Bătrânul confirmă mâhnit.

– Abia după ce Shanghaiul, în martie '927, a fost scăldat în sânge, am înţeles crudul adevăr: eu sunt autorul moral al atâtor crime! Am să plec în mormânt cu povara asta! zise Weng, copleşit, cu privirea tulburată.

– De ce vă judecaţi aşa de aspru, maestre? De ce vă atribuiţi o vină închipuită? Înainte de toate, sunteţi un artist! Nu v-aţi angajat niciodată în politică şi nu aveaţi de unde cunoaşte intenţiile ascunse ale protagoniştilor masacrului: Du Yuesheng şi generalul Chiang Kai-shec pe de-o parte şi „mandarinul roşu", Zhou Enlai, de cealaltă. Ei sunt adevăraţii vinovaţi, nu dumneavoastră! căută Rocco să-l liniştească.

– Chiar credeţi, profesore, că mă consolează faptul că am ignorat politica? Că am trăit în afara timpului? După revoluţia lui Sun Yat-sen, ar fi trebuit să mă trezesc, să fi coborât din turnul meu de fildeş în stradă, să trăiesc convulsiile ei. Numai aşa mi-aş fi dat seama de pericolul ce-mi pândea familia şi Ling nu ar mai fi...

Brusc, maestrul Weng tăcu. Din reflex, îşi duse la buzele stafidite două degete cu unghiile lungi, lăcuite. Luat de valul părerilor de rău, vorbise prea mult. Căută să le distragă atenţia:

– Parcă vă promisesem o ceaşcuţă de mao-tai. Imediat vă servesc!

Merse la scrin de unde scoase un şip şi trei ceşcuţe de porţelan. Deoarece mâinile îi tremurau, Rocco îl ajută să le pună pe masă şi umplu el ceşcuţele fără toarte. Lentz, care la Paris nu intrase niciodată, măcar din curiozitate, în

vreun restaurant chinezesc, privi cu îndoială lichidul incolor. Rocco se simţi dator să-i explice:

– Mao-tai e un rachiu care se obţine din distilarea sorgului fermentat. Câştigă în calitate prin vechime. Acesta cam câţi ani are, maestre?

– Cred că vreo zece. Mi-au mai rămas trei sticle. Le păstrez pentru ocazii deosebite. Doctorul mi-a interzis alcoolul, dar azi, voi face o excepţie. Îşi ridică ceşcuţa şi toastă: Pentru viaţa nepotului meu, Ling ! Pentru sănătatea voastră, domnilor!

Weng nu bău, îşi înmuie doar buzele. Puse ceaşca pe masă şi, înfiorat de nerăbdare, îl întrebă pe Lentz:

– Domnule, când îmi voi putea îmbrăţişa nepotul? În seara asta? Mâine?

Întrebarea abruptă, pusă de maestru, îl derută pe Lentz. Rocco interveni prompt, scăpându-l de povara răspunsului:

– Depinde numai de Ling, maestre! Numai el ştie de ce şi-a înscenat moartea şi se ascunde.

Preţ de câteva secunde, bătrânul Weng păru că nu înţelege spusele lui Rocco. Apoi, tenul galben-pământiu, punctat de pete cafenii, căpătă o nuanţă portocalie. Izbucni cu glas piţigăiat de furie:

– Cum adică, şi-a înscenat moartea?! De cine se ascunde? De mine, de bunicul lui care l-a ocrotit ca pe o floare rară de când a venit pe lume?! Dacă trăieşte, unde este acum? Nu vă mai jucaţi cu sufletul meu!

Mânios, bătu cu pumnul în masă, răsturnând ceşcuţa cu mao-tai. Două lacrimi îi se prelinseră pe obrajii brăzdaţi de riduri, pierzându-se în mustaţa-i lungă şi albă. Tremurând, aşeză ceşcuţa pe masă şi-şi tamponă cu o batistă pleoapele inflamate.

– Vă rog să-mi scuzaţi ieşirea, domnilor! Irascibilitatea este şi ea o boală a bătrâneţii. Totuşi, unde este acum Ling?

– În Neapole, maestre. Domnul Feriac l-a adus în această dimineaţă de la Livorno. L-a cazat într-un hotel, împreună cu un angajat al dânsului, dar după prânz, când omul dormea, a dispărut! Ba, mai mult, i-a furat ceasul şi banii!

– O, zei! Numai necazuri mi-a mai adus băiatul ăsta!

Maestrul Weng, deznădăjduit, se lăsă moale pe un taburet şi-şi prinse tâmplele în palme. Vorbi cu glas sfârşit:

– Şi eu care credeam că plecând departe de China am să-l feresc de rele. Pe unde o rătăci zevzecul ăsta? Cum să dau de el?

Rocco se apropie şi îi atinse uşor umărul.

– Îl voi găsi eu, maestre, dar trebuie să mă ajutaţi.

Circarul îşi ridică spre el ochii înlăcrimaţi.

– Eu?! Ce pot face eu, un moşneag neputincios? Vă pun la dispoziţie pe ceilalţi trei nepoţi ai mei şi...

– Nu! Ei nu trebuie amestecaţi în treaba asta!

Tonul tăios al lui Rocco îl făcu să tresară.

– Atunci?

– Nu trebuie decât să-mi relataţi, fără să-mi ascundeţi nimic, cum aţi ajuns în Europa. Dacă voi avea date suficiente, vă promit că am să vi-l aduc!

Fermitatea lui Roco, care-i făgăduia întoarcerea iubitului nepot, îl făcu să-şi dea drumul la gură:

– Am fost obligat să vin în Europa, profesore! Silit de lipsa de înţelegere a unui funcţionar fără suflet.

– Adică?

– Consulul american. Nu a vrut să-mi acorde decât trei vize de intrare în Statele Unite. M-a pus într-o mare dilemă: să aleg dintre cei cinci nepoţi! Pe care să-i las în voia soartei, în China, pe care să-i iau cu mine în America? N-am putut să fac aşa ceva! Mi-a fost imposibil să fac o asemenea alegere!

– De ce neapărat America? Aţi crezut în mitul că America este „ţara tuturor posibilităţilor”?

– Nu, profesore. Eu, demult nu mai cred în poveşti cu tărâmuri fermecate! Am optat pentru America deoarece la New York, în Chinatown, trăieşte un văr de-al meu, care ţine trei restaurante. Intenţia mea era să intru, ca partener, în afacerea lui, să înmulţesc banii şi, la timpul potrivit, să construiesc un teatru. Căci teatrul este viaţa mea! Dar nu a fost să fie! Omul care m-a ajutat să părăsesc China, fără să-mi destram familia, a fost consulul francez. Acest domn avea o marotă: teatrul de umbre chinezesc. Scria o carte cu acest subiect şi deseori mă vizita pentru documentare. Mă considera ceea ce nu sunt: un mare artist al genului!

– Nu fiţi modest, onorabile! Consulul nu a exagerat cu nimic. Numele Weng era cunoscut până şi în Oraşul Interzis, la Curtea Imperială!

– Bine spus, *era* ! Dar acum? Ce sunt acum? Un bătrân circar, o marionetă stricată la trup şi la minte! M-am jucat cu soarta copiilor; am vrut să scot din ei actori de prestigiu, care să continue tradiţia familiei. Le-am transmis toate subtilităţile artei dramatice. Şi ce au ajuns? Nişte jongleri, aruncători de cuţite la ţintă şi acrobaţi pe sârmă, buni numai să distreze plebea! Domnilor, circarul nu face artă! Arta se face cu spiritul, nu cu muşchii!

– Aveţi dreptate, maestre! Şi aşa, bănuiesc că aţi ajuns în Franţa.

– Da. Consulul mi-a acordat cele şase vize. Mie şi celor cinci nepoţi. Patru băieţi şi o fată. După trei săptămâni de chinuri, petrecute laolaltă într-o cabină strâmtă, suferind de rău de mare şi cu o mâncare imposibilă, am debarcat la Marsilia. Acolo nu aveam ce face. Am rămas doar două zile, pentru a se odihnii copiii după calvarul petrecut pe vapor. Aşa că, am luat drumul Parisului, sperând că voi găsi un director de teatru care-mi va permite să susţin câteva spectacole clasice chinezeşti. Niciunul n-a vrut să audă de aşa ceva! M-am oferit să le montez pe cheltuiala mea, dar mi-au cerut sume exorbitante pentru chiria sălilor. Unul dintre ei, mai în glumă, mai în serios, mi-a zis: „Domnule, cu chinezăriile dumitale încearcă la circul Medrano. S-ar putea să te angajeze.” La început, nici n-am conceput ideea: Eu, circar?! Aşa de mult să cobor? Însă banii se duceau văzând cu ochii pe hotel, pe restaurante şi pe toate cele necesare traiului. Mi-am înfrânt vanitatea şi m-am dus la circ. Şansa mea, dacă o pot numi aşa, a constat în faptul că patronul se afla într-o mare dificultate financiară şi mi-a propus să-i devin asociat. M-a făcut să înţeleg că, din păcate, marele public nu gustă fineţea artei dramatice chinezeşti, că vine la circ numai pentru divertisment, că nepoţii mei trebuie să se adapteze cerinţelor spectatorilor europeni. Iarăşi am avut noroc: jongleriile, mersul pe sârmă şi săriturile acrobatice li s-au părut copiilor o joacă. Le-au prins foarte repede! Reprezentaţiile lor au atras şi mărit rândurile asistenţei. Apoi, lui Ling i-a venit ideea numărului cu fata crucificată pe discul rotativ şi aruncatul cuţitelor la ţintă.

– Dar nu este prea periculos pentru nepoata dumneavoastră, maestre? îl întrebă Rocco.

Din glasul lui Weng răzbătu reproşul:

– Chiar credeţi, profesore, că aş fi putut să risc viaţa nepoatei mele?! Costumul ei de scenă este dublat, pe interior, cu o ţesătură foarte fină de zale de oţel. Lamele cuţitelor nu o pot pătrunde.

Se ridică de pe scaun şi merse la consola pe care era pusă fotografia lui Ling. O privi, duios, câteva clipe. Se întoarse cu faţa şi spuse, mâhnit:

– Numai pentru capul lui Ling n-am găsit armura potrivită, care să-i protejeze mintea de veninul politicii. Da, da, raţiunea i-a fost otrăvită! O vreme, am crezut că ieşirile lui în oraş, noaptea, sunt fireşti pentru un băiat de vârsta lui, necăsătorit. De la o vreme, devenise ursuz. Nu-i mai intrai în voie cu niciun chip şi deseori am surprins în ochii lui acea privire de halucinat. Ca şi cum ar fi zis: „Ce ştiţi voi, ignoranţilor, ce este viaţa?" Am încercat să discut cu el, să aflu ce-l frământă, dar refuza orice dialog. În seara zilei de 15 decembrie 1936, ne aflam în turneu la Toulouse. Ling, ca de obicei, după spectacol a plecat în treburile lui. A doua zi, dimineaţa, nu a mai apărut. Nici în cursul după-amiezii. M-am alarmat, fiindcă niciodată nu mai făcuse aşa ceva. Ca artist, era un perfecţionist. Respecta cu rigurozitate programul şi nu intra în arenă până când nu se antrena şi nu-şi repeta numerele. Aceeaşi seriozitate o impunea şi verilor săi. Atunci, m-am dus în rulota lui, în care locuia singur, cu nădejdea că voi da peste vreun indiciu, ceva, o adresă unde aş fi putut să-l caut. Spre stupoarea mea, într-un cufăr, deasupra unui morman de cărţi şi broşuri de-ale lui Lenin, Stalin, Karl Marx, Engels şi Mao, editate în franceză şi chineză, era o scrisoare pentru mine.

Maestrul Weng luă statueta lui Budha de pe consolă şi, prin răsucire, o desfăcu în două părţi. Dintr-un orificiu cilindric, săpat în jad, scoase un mic sul de culoare gălbuie pe care i-l întinse lui Rocco.

– Iat-o, profesore!

Zile de plictis la Herculane

(Jurnal de vacanță)

de **Virgil Catrinoiu**

Eram locotenent de numai un an şi parcursesem, pe rând, şantierele Jiancă, Vârciorova–Gura Văii şi Bibeşti, unde căpătasem o oarecare experienţă în munca așazisă cu oamenii. În acea seară de sâmbătă, cum ne amintim acum, mă întorsesem de la Meri, o frumoasă aşezare din defileul Jiului, unde efectuasem un control inopinat. Am purtat atunci câteva discuţii, obişnuite la vârstă noastră, şi bineînţeles că ne-am tachinat unul pe altul, ea pe mine că oltean iar eu pe ea că „găzăriță". Aceştia au fost primii paşi în doi, despre cele ce au urmat voi scrie, sper, cu altă ocazie. Pe nesimțite lăsăm în urmă vechiul aşezământ Drobeta, acolo unde, la numai câţiva metri de linia ferată, se pot vizita şi acum ruinele podului construit de Apolodor din Damasc cu aproape 2000 de ani în urmă, constituind o bună legătură comercială a strămoşilor noştri cu popoarele din sudul bătrânului Danubiu. Multe dintre tainele acestei importante realizări nu au putut fi explicate nici până în zilele noastre. La numai câţiva kilometrii depărtare de Drobeta, calea ferată a părăsit încă de la finele anilor '60 vechiul ei traseu, lăsând astfel loc liber pentru creşterea nivelului actualului lac de acumulare al Complexului hidroenergetic Porţile de Fier. Traseul de azi al căii ferate şi şoselei, cu cel puţin 30–40 metri mai sus, este în cea mai mare parte suspendat pe impunătoare viaducte, din loc în loc străbătând, prin mici tuneluri, masivii muntoşi ce-i stau în cale. Şi aici, ca pretutindeni în ţară, se pot vedea roadele muncii eroice a poporului român, hidrocentala constituind una dintre marile realizări din anii construcţiei socialiste. Depăşind barajul hidrocentralei, am străbătut până la Orşova, locurile pe unde cu peste 15 ani în urmă se aflau vechile localităţi Gură Văii, Vârciorova şi renumită insula Ada-Kalleh, care au trebuit să fie părăsite pentru totdeauna de locuitorii lor. Oare, câte implicaţii sociale a avut această măsură? Câte speranţe şi planuri de viitor erau legate de aceste ţinuturi minunate, acoperite acum de apă? Le cunoscusem în iarnă lui '66, când, comandant de pluton fiind, aveam subunitatea împărţită în două locuri: la Gura Văii şi la Vârciorova. Aveam pe atunci asigurată o cameră de locuit într-un canton C.F.R., imediat în spatele fostei gări Vârciorova, în aceeaşi curte cu picherul districtului. De dispariţia acestor localităţi, ca şi a multor altora din ţară, nu putem învinovăţi pe nimeni, civilizaţia şi progresul impunând sacrificii uneori chiar mai mari decât acesta. De altfel, în numeroasele mele călătorii prin ţară, pe diferite alte mari şantiere, aveam să mă conving de această veritabilă „Legendă a meşterului Manole" care azi pare mai actuală ca oricând, cu atât mai mult rămânând valabilă, cred, şi pentru viitor.

De la Orşova, traseul nostru părăseşte malul Dunării, şerpuind pe minunată vale a Cernei ca să pătrundă adânc în inima Carpaţilor Meridionali. La numai câteva minute de mers, odată cu ivirea zorilor, coboram cu voluminosul nostru geamantan – ceva mai mare decât cel de promoţie, pe care îl păstrez şi acum ca pe sfintele moaște – în gara Băile Herculane, staţie de trecere fără linii de garare, dar cu un trafic intens, în special de marfă, aşa cum aveam să aflu a doua zi de la impegatul de mişcare. Iată-ne, deci, ajunşi pentru prima dată în staţiunea despre care citisem ori mai degrabă auzisem câte ceva din impresiile unor rude, cunoştinţe sau colegi de serviciu. Din gară până în staţiunea propriu-zisă am avut de mers cu autobuzul aproximativ patru kilometri, timp în

care se luminase bine de ziuă, deci trecuse cu puţin de orele 6 dimineaţă. Dacă aşteptăm anunţul promis de taxatoare despre locul unde să coborâm, ajungeam poate în centrul oraşului, dar ne-am orientat după discuţiile cu cei din jur şi am coborât bine. Din staţia de autobuz, în numai trei–patru minute, ne aflăm printre primii veniţi în faţă ghişeului de cazare al hotelului cu 15 etaje „Dacia". Din spatele ghişeului, o femeie între două vârste, somnoroasă, pe un ton sobru, profesional, mi-a cerut actele necesare. Sperând să obţinem un loc mai bun, i-am oferit în plus un pol. După ce a cosultat diagramă spaţiilor de cazare, aşternută pe un carton mare, şi-a oprit privirea asupra unui loc gol şi a hotărât: „Camera 914!". Apoi, cu ambilitate, ne-a oferit, bineînţeles contra cost, câte cinci bilete de cinema pentru fiecare, totodată precizându-ne ca la ora 8.00 să ne prezentăm pentru „cartela de masă". Ospitalieră și drăguță gazdă ne-am gândit noi doi, la unison, dar asta numai până ce am urcat la etajul 9 şi am păşit în cameră, așezată fix pe partea de nord, deci destul de răcoroasă, fapt pentru care numai ce fusesed părăsită de către o altă pereche, care nu nimerise să se mute în alta, motiv pentru care invitau, printr-un bileţel lăsat pe ușă, pe eventualii vizitatori să-i caute la noul „domiciliu". Mă gândeam de acum la cât tupeu putuse să aibă funcționara de la recepție, care înhățase „ciubucul" fără să ne fi putut oferi o cameră mai bună. O fi crezut oare că este o obligaţie a noastră sau un drept al ei? Nu am priceput şi nu pot pricepe acest lucru. Nu i-am reproşat nimic, desigur, dar nici nu am mai încercat să ne mutăm din camera repartizată, deşi ne-am mai gândit la această variantă. În cele din urmă, fiind oarecum obişnuiţi cu temperaturi mai scăzute, ne-am hotărât să rămânem aici totuși, restul confortului fiind asigurat. Printre lucrurile utile, aveam aici un difuzor ce funcţiona mai mult pe programul 3 şi două veioze de perete, dintre care numai una în firea ei, cu un bec de putere mică. Ca să putem citi şi scrie fără eforturi, ne-am cumpărat un bec de 60 W şi aşa ne-am descurcat bine. Şi aici, ca peste tot, se punea accentul pe economisirea energiei, lucru care atunci părea normal, în condiţiile unei ierni grele, dar parcă în unele locuri prea se exagerează şi totul numai pe spinarea noastră. Dovadă, temperatura scăzută din cameră, și tocmai aici, unde, după tratament, ar trebui să stai în condiții optime de temperatură, nu mai spun că, aşa cum aveam să aflu în aceeaşi zi, patru dintre cele mai importante proceduri de tratament au fost desființate deocamdată complet. Cum stăm oare cu grijă faţă de om şi de sănătatea acestuia? Este o întrebare la care cei răspunzători de aceasta trebuie să mai mediteze. Politică partidului nostru este clară şi justă, dar am impresia că, din dorinţa de a raporta economii cât mai mari, unii „şefi" depăşesc anumite limite. Trec peste alte amănunte privind instalarea în nouă reşedinţă şi, de pe balcon, tragem o scurtă privire asupra împrejurimilor. Muntele, ale cărui pante încep chiar din apropierea hotelului, este de cel puţin două ori mai înalt decât acesta, oferind o privelişte plăcută. Poalele acoperite cu o fâşie de pădure, ca un chimir pe mijlocul unui uriaş, se prelungesc către înălţimi cu creste de stâncă lipsite de vegetaţie, de care parcă nici zăpadă nu a avut curajul să se atingă. Făcând o mică paranteză, subliniez faptul că, în acest an, am avut o iarnă grea, poate cea mai grea din ultimele trei decenii, una foarte lungă, geroasă şi cu zăpezi mari. Este pentru prima dată când, datorită căderilor mari de zăpadă, s-a suspendat circulaţia autoturismelor proprietate personală începând cu 10 ianuarie şi încă nu se ştie până când. De altfel, iarna nu este încă trecută, cum speram, şi chiar după ce am servit micul dejun, pentru prima oară în această staţiune, aveam să constatăm că afară ningea ca în plin decembrie. Suntem convinşi că era mai plăcut să venim în această staţiune mai către vara, dar acum am găsit bilete şi nu am vrut să pierdem ocazia. Avem totuşi speranţa că ne vom simţi bine şi ne vom întoarce acasă „reparaţi".

Începem, deci, cura noastră balneară cu obişnuitul control medical, pentru stabilirea „procedurilor". În cabinetul de cosultații de la etajul nostru, ne întâmpină zâmbind şi bine-dispuse două tinere în halat alb: doctoriţa şi asistenta ei. Buna dispoziţie şi amabilitatea lor au crescut exponențial când le-am oferit obişnuita atenţie sub forma unui pachet de Kent.

– Uite dragă, zice doctoriţa, pacienţii ne învaţă rău!

Nu ştim dacă noi le învăţam rău sau erau deja învăţate, dar asta era deja o altă chestiune, mai important părându-mi-se faptul că „atenţia" noastră a făcut să crească şi atenţia lor, ceea ce era ca un semn bun, că deh, ce nu face omul pentru sănătatea lui! La mine, în afară de faptul că tensiunea crescuse datorită oboselii şi emoţiilor ce nu le pot stăpâni în asemenea ocazii, doctorița nu a putut face alte constatări, luând de bune cele „declarate" personal cu privire la durerile lombare. Cât despre Ana, cum îi cam „scârţâiau" încheieturile, ne-am exprimat dorința că, poate, la încheierea tratamentului, va scăpa de asemenea probleme, așa că într-un final am părăsit cabinetul cu speranța în suflet. Practic, de acum, ne puteam considera „oamenii staţiunii" în bună regulă. Primiserăm deja prima procedura, programul băilor la bazin şi, astfel puși pe direcție, căutam să ne încadrăm în siajul celor care, forfotind, se îndreptau către locurile de tratament, oameni de toate vârstele și din toate colţurile ţării, veniți ca și noi pentru a profită de binefacerile staţiunii. Cei mai mulţi sunt bătrâni suferinzi trecuți deja prin multe staţiuni, așa că au chef de comparații, lăudând sau exprimându-şi nemulţumirea faţă de tratamentul de aici. În fine, bine că într-un astfel de mediu se leagă uşor discuţii între indivizi care nu s-au mai văzut niciodată, și încă pe cele mai diverse teme, dar mai ales, ziceam, în legătură cu eficiența tratamentului prescris. Din discuţii, unii află cu surprindere și plăcere, de cele mai multe ori, că sunt din ținututri apropiate, apropiaţi ca meserii sau chiar rude, cum mi s-a întâmplat şi mie. Din vorbă în vorbă, m-am găsit cu un bărbat trecut puţin de 50 de ani, din Mihăileşti-Vâlcea, comună cunoscută cu mulţi ani în urmă, când, în una din vacanţele de vară, am făcut o vizită unchiului meu Tudor, care locuia pe atunci în colonia Fabricii de sodă Govora, unde lucrau ca bobinatori atât el, cât şi tanti Chiva, soția lui. Din spusele cetăţeanului respectiv, sora lui era căsătorită cu numitul Petruș Botoran, un văr al mamei, acum director al Fabricii de produse cărbunoase

Slatina. Ei, și pe tipul acesta întâlnit aici, în stațiune, îl cheamă Petruș Preda. Multe s-ar putea scrie despre aceşti oameni, majoritatea lor simpli de tot, dar cu o vastă experienţă de viaţă, numai că eu venisem la tratament, nu să scriu.

Prin urmare, începem prima zi de tratament cu baia la bazin. Aici, ca la bazin, adică înghesuială mare, 50–60 de oameni în costumul lui Adam, scufundaţi până la gât într-un „lighean" uriaș, de circa 50 de metri pătrați, unde apa sulfuroasă, adâncă de un metru, are temperatura de 37ºC după fișă, dar, în realitate, ceva mai ridicată. Capetele pacienților plutesc la suprafaţă ca nişte rațe pe luciul unui lac liniștit. Întorşi de la baie, ne-am mai făcut de lucru până la masă de prânz, după care, oboseala spunându-și cuvântul, am adormit şi ne-am mai trezit tocmai seara. În rest, nimic deosebit în prima noastră zi de tratament.

A două zi fiind duminică, nu am rezistat tentaţiei de a cunoaşte localitatea şi împrejurimile, așa că, după micul dejun, am pornit pe jos către centrul staţiunii de care ne despart numai patru staţii de autobuz. Şoseaua principala, acoperită de zăpadă şi gheaţă, era foarte alunecoasă, iar gerul ne biciuia fețele, obrajii rumenindu-se ca bujorii. Temperatura scăzută voia parcă să infirme convingerea ce o aveam deja că aici vom întâlni un climat de tip mediteranean, cum citisem în micul nostru *Dicţionar medical de balneoclimatologie*. După aproximativ o oră de mers, timp în care ne-a desfătat privirile încântătorul peisaj al zonei, am trecut prin piaţa oraşului şi ne-am oprit la câteva tonete comerciale. Primul, pentru care am cumpărat ceva, a fost Adi; îi vom duce un trening pe care suntem siguri că o să-l poarte cu plăcere, având pe piept inscripţia „Sport". Ce mândru va fi cu el! Ajunși în centru, curiozitatea ne-a îndemnat să vizităm renumită statuie a lui Hercules, simbolul sănătăţii şi al forţei. Trufia lui era parcă umbrită de atmosfera glacială şi liniștea ce-l înconjurau. Ca amintire am cumpărat un exemplar în miniatură al statuii. Piaţa Hercules, dominată de impunătorul monument, este o stradă îngustă, limitată de o parte şi de altă de un şir neîntrerupt de clădiri vechi, construite probabil cu sute de ani în urmă, ce se înfundă într-o frumoasă capelă, la fel de veche. Spre deosebire de locul nostru de cazare, complexul U.G.S.R., unde toate clădirile sunt noi, construite în stil modern, oraşul propriu-zis (staţiunea veche, care a fost denumită de romani Thermae Herculis) este complet vechi. Aici, hotelurile, bazele de tratament, magazinele şi locuinţele băştinaşilor se încadrează minunat în peisajul natural, având o arhitectură specifică epocilor trecute. Ceva mai bine întreţinute, acestea ar putea constitui un veritabil muzeu de arhitectură veche. Oare, clădirile noi vor rezistă peste veacuri? Vor transmite ele urmaşilor urmaşilor noştri acelaşi mesaj pe care ni-l transmit nouă, generaţiilor de azi, adevăratele vestigii ale trecutului? Ne place să credem că da. În orice caz, cel dintâi contact cu oraşul ne-a lăsat o impresie plăcută şi decidem că pentru cunoaşterea lui în amănunt vom mai reveni.

În aceeaşi zi de duminică, la ora prânzului, după un sfert de ceas de mers cu personalul, coborâm în noua şi moderna gară Orşova. Aveam plăcuta ocazie să vedem, „din interior", oraşul cu totul şi cu totul nou, strămutat din vechea sa vatră din aceleaşi motive ca şi celelalte localităţi din aval, despre care scriam mai înainte. Din spatele gării, caut cu privirea, pe întinsul lacului de acumulare, locul vechiului oraş şi al micuţei insule Ada-Kalleh, despre care, auzind ceva în copilărie, ardeam de nerăbdare să o vizitez, vis ce avea să se împlinească abia în iarnă anului 1967 când, traversat de un localnic cu barca, am păşit cu emoţie pe acele tainice locuri, pentru mine pline de mister. Pe insulă existau mici fabrici de tutun, de produse zaharoase şi articole artizanale specifice. Majoritatea populaţiei de aici era de origine turcă, având obiceiuri şi tradiţii proprii. Vizitatorii amatori de cafea găseau aici renumita şi originala cafea turcească, preparată cu tot dichisul, la nisip. Având o suprafaţă mai mică de un kilometru pătrat, insula se înfăţişa că o navă-amiral ancorată în mijlocul fluviului, care parcă o proteja de influenţele epocii moderne. Nici autoturismul, care începuse să devină la modă, nu pătrunsese acolo, dar nici nu îşi avea utilitate pe acea mică porţiune de uscat. Încadrat într-un grup restrâns de turişti, codus de un ghid voluntar, care ne-a întâmpinat amabil la sosire, am vizitat atunci o fabrică de rahat şi am admirat trăinicia vechii cetăţi la a cărei construcţie s-a folosit un liant mult mai rezistent decât cel pe care îl folosim în mod curent astăzi. M-am despris de insulă cu oarecare nostalgie, că era un loc care, practic, nu va mai există. Pentru aducere aminte, am procurat în zilele următoare o ilustrată cu insula văzută din avion, pe care o păstrez şi astăzi. După „scufundarea" ei, am aflat cu bucurie de strămutarea unor vestigii și clădiri pe insula Șimian, în aval de Turnu Severin. Personal, apreciez gestul de recunoştinţă al celor ce s-au ocupat de aceasta, pentru a nu da uitării acest ţinut,deși e clar că nimic nu are cum să mai fie ca înainte.

În altă iarnă, cam în aceeaşi perioadă în care vizităm noul oraş, şi tot într-o zi de duminică, am străbătut, pentru prima şi ultima dată, Orşova veche. Era, după câte mă ajută memoria, un oraş de mărime mijlocie, cu clădiri vechi, nu prea impunătoare, dar destul de durabile. Pe faleza din zona gării noi, derulez din memorie, ca un film cu imagini mai mult sau mai puţin şterse de vreme, cele văzute cu aproape 20 de ani în urmă. Cu siguranţă, ele se vor şterge şi mai mult cu trecerea timpului, lăsând locul altora ce se vor imprima pe parcursul scurtei vizite de azi. Pătrunși de aceeaşi firească emoţie, urcăm în autobuzul ce leagă gara de oraş şi, după câteva minute, poposim în centru. Între timp, „filmul" început puţin mai devreme continuase. Rememorăm astfel imagini ale uneia dintre peliculele noastre militare „de instrucţie", intitulat, dacă îmi aduc bine aminte, *Atacul asupra unei localităţi*. Pentru a constitui o lecţie cât mai apropiată de realitatea câmpului de luptă, tancurile străpungeau zidurile groase, ici-colo se produceau explozii care aruncau în aer clădiri întregi sau se stârneau incendii ce mistuiau în flăcări obiective ridicate cândva cu mare trudă. Aşa s-a încheiat atunci istoria vechii Orsove, care avea să continuie totuși într-un cadru natural nou, unde s-a ridicat din temelii un oraş modern, pe măsură timpurilor noastre.

Actualul oraş, pe care îl vizităm acum, începe de la stradă principala,

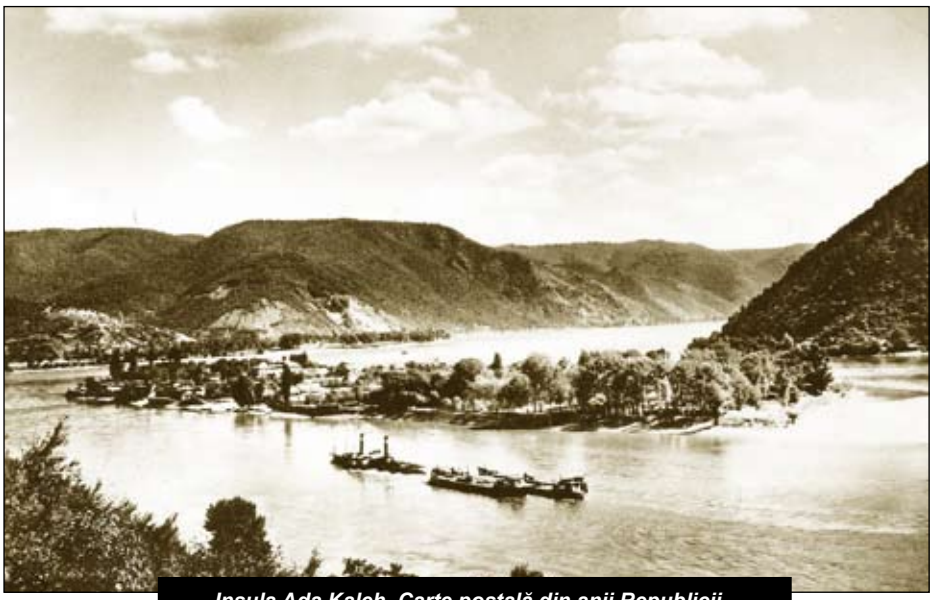
ce încinge ca o curea marginea lacului de acumulare, urmată de un rând de blocuri cu patru etaje, și continuă cu câteva rânduri de vile dispuse în amfiteatru pe pantele sudice ale muntelui. Pentru început, trecem în fugă prin cele câteva magazine dispuse la parterul blocurilor din centru, unde, spre bucuria noastră, găsim şi cumpărăm două perne electrice, una pentru noi, şi una pentru mamaia Maria. Aveam să constatăm că aici se pot găsi unele mărfuri pe care cu greu le poţi procura în Bucureşti. Pretutindeni în oraş domnea liniştea; era ora când majoritatea localnicilor se retrăseseră pe la casele lor, doar pe alocuri mai apăreau oameni izolaţi sau în grupuri mici, care se deplasau domol, fără grabă, fiecare cu treburile lor. Majoritatea, când se întâlneau, se salutau reciproc, schimbau câteva cuvinte, după care îşi continuau drumul. Era atmosfera specifică oraşelor mici, care ne amintea de timpul cât am locuit în Mangalia, până acum șase ani. Obişnuindu-ne cu aglomeraţia străzilor Capitalei, cu ritmul trepidant al vieţii din cel mai mare oraş al ţării, totul ni se părea acum nefiresc. Ne-am oprit puţin și în piaţa oraşului, unde, la ora la care am ajuns, nu mai aveam nimic de văzut. Am admirat doar clădirea noii biserici, costruită şi ea în stil modern, cu un turn înalt, în care se puteau vedea trei clopote uriaşe şi cu alte 18–20 clopote mai mici dispuse în partea de sus a clădirii propriu-zise, în formă de L. Pentru câteva momente de respiro, am intrat într-o patiserie, cam slab aprovizionată, în care ne-am astâmpărat totuşi foamea cu câte două pateuri şi un quick, ca să continuăm plimbarea apoi pe malul lacului, devenit un adevărat patinoar natural. Nivelul apei scăzuse mult în ultimul timp, gheaţa ce se rupsese lângă mal avea o grosime mai mare de o palmă. Erau şi acestea semne ale iernii grele ce parcă nu avea chef să plece. Dovadă că şi pe aici gerurile au fost necruţătoare, stau şi numeroasele coşuri din tablă ce ieşeau circa doi–trei metri afară din apartamentele blocurilor, pe geamurile din bucătărie sau de la baie. Pe unele din acestea ieşeau şi atunci rotocoale de fum, iar în faţă blocurilor, câte un locatar grăbit îşi asigura provizia de lemne. Vom reveni la mijloacele tradiţionale de încălzit? Sperăm că actuală criză de energie să fie trecătoare şi să găsim soluţiile care să ne scoată din impas.

De zăpada bogată cel mai mult s-au bucurat copiii, firește, care şi aici, ca pretutindeni, se zbenguiau încă şi se dădeau cu săniuţele pe numeroasele derdeluşuri favorizate de dispunerea oraşului în pantă. Ce bine ar fi dacă în Bucureşti am avea cel puţin un asemenea loc de joacă pentru copii!

Luându-ne rămas bun de la locurile vizitate, am făcut cale întoarsă la gara. Ajunşi aici cu suficient timp înainte de plecarea trenului, am reuşit să vorbim acasă prin telefonul C.F.R al biroului de mişcare. Era prima legătură cu cei dragi şi ne-am bucurat aflând că totul este bine. A răspuns la telefon Adiţă, apoi am cerut-o pe mamaia, iar când Doiniţa voia să-mi spună ceva, probabil ce să-i mai cumpărăm, legătură s-a întrerupt.

Urcaţi în trenul ce ne ducea de la Orşova la Herculane, aveam să asistăm cel puţin la două scene care ne-au atras atenţia: în vagonul comun de clasa a două, ceva mai în faţă, o bătrânică nu-şi găsea „biletele”, ca să le prezinte la control. A scotocit săracă prin toate buzunarele, dar în zadar (după câte se părea, nici nu le avusese), așa că a plătit un bilet după tariful din tren, dând banii cu mâinile tremurânde, după care conductorul, în tandem cu miliţianul însoţitor, şi-au văzut de drum.

Între timp, pe banca aflată vizavi de noi, începuse cu un dialog, sau mai bine spus un monolog purtat de un cetăţean „turmentat”, din spusele lui în vârstă de 49 de ani, care „interoga” o fată tânără, îmbrăcată în doliu. Cu o indiscreţie de care numai un om băut putea da dovadă, punea tot felul de întrebări: Cine i-a murit? Ce vârstă avea? Ce funcţie avea? Unde lucra? etc. Deloc încântată să dea răspunsul la această avalanşă de întrebări, am aflat și noi fără să vrem că nefericitei fete îi murise tatăl, la vârstă de 53 de ani; lucrase la una din uzinele mari din Turnu Severin și suferise un accident. Gustând câte puţin din sticla de un litru cu ţuică, pe care o avea la îndemână şi pe care, din când în când, o măsură din ochi, totdată dorind parcă să o consoleze pe tânără, turmentatul a început să povestească fără să fie întrebat despre viaţa lui. Cu toţii îl ascultam, dar nu intervenea nimeni, ceilalți călători gândind, poate, ca și mine, că nu aveam ce-i face; aşa este omul la beţie, îşi desleagă limba. Inevitabil, mai aflăm astfel că și el avusese nu mai puțin de patru „ocăzii” să moară, una mai periculoasă decât altă, dar scăpase ca prin minune. Şi, tot fără să fie întrebat, a început să le şi enumere. Una, spunea el, s-a petrecut pe când lucra la mină, în Valea Jiului, când puţin a lipsit să fie prins sub dărâmături, iar o a două când a căzut de la o înălţime de 35–40 de metri. Nu am mai putut afla în ce împrejurări se petrecuseră şi celelalte două „ocăzii”, cum le numea el, pentru că ajunseserăm la destinaţie.

Insula Ada Kaleh. Carte poştală din anii Republicii Populare Române. Arhiva ProARME.

Marea mută

de **George Ioan Canache**

Motto:
Priveşte cedrul mândru! Atâtea braţe are!
Dar nu ca să cerşească, ci ca s-adune soare.
Şi limbi nenumărate au nuferii şi crinii.
Vorbesc însă limbajul tăcerii şi-al luminii.
Omar Khayam

Sub pleoapa răcoroasei nopţi, la început de ianuarie, fâsâienii îşi adună forţele pentru următoarea zi din cele câteva luminiţe răspândite pe uliţe şi străzi. Undeva lăturalnic, lumina uneia iese în evidenţă, casa cu cerdac este luminată din interior ca şi cum sărbătorile de iarnă par a fi încă în plină desfăşurare. Pe treptele ei, două lumânări îşi înalţă blânde raze din strachina de lut, pe jumătate plină cu nisip, ce încă mai păstrează pictate motive florale. În camera cu puţin mobilier, un sicriu e aşezat deasupra a două mese puse cap la cap. Pe un scăunel stă un bărbat nebărbierit, cu capul plecat, sprijinit în podul palmelor. Obosit de lipsuri, debusolat de plecarea tatălui în lungul drum al spiritului ce părăseşte vremelnicul trup, mai are doar puterea unei ultime jelanii. Din curtea gospodăriei, cocoşii cântă pentru întâia oară, mirosul de tămâie alunecă uşor, mângâind pământul îngheţat ca o mantie străvezie. Bocetul său e unul interior, ca o furtună ce-şi mătură măruntaiele aruncându-le spre înălţimi. „Doamne Dumnezeule Mare, iartă păcatele robului Tău şi luminează cu bunătatea Ta, calea adormitului Tău!...” Vasile părăsi scăunelul şi se îndreptă către izvorul cu sclipiri gingaşe, spre a fi împrospătat, din care pricină aprinse alte două zvârlugi de ceară. Revenit, cu mâna dreaptă mângâind lemnul rece al sicriului, într-un trist monolog căută să se descătuşeze: „Am trecut împreună prin bucurii şi greutăţi, dar ca acum, jale şi lipsă de speranţă nu a fost niciodată. Cunoşti hoţia celor ce ne conduc, unde să se mai fi pomenit aşa ceva! El, statul să dea lege strâmbă în baza căreia să bage mâna în buzunarul omului şi după aceea, tot el, să spună: Dă-mă în judecată să-ţi iei bunul înapoi! Şi în popa Stratan a intrat necuratul, parcă acum a lui meserie e să fie de la spălătorie, ne curăţă de bani fără de ruşine. I-am spus: Păi bine, părinte, nu este cam mult pentru o slujbă de înmormântare salariul minim pe economie ce-l primeşte un muncitor într-o lună? Nu aveţi de ce vă plânge, mi-a răspuns, căci primiţi ajutor de deces în valoare de trei salarii minime. Aşa este, dar, încă unul este dat pe lumânări, săpatul gropii, coşciug şi cam atât, căci pentru celelalte: dric, pomană şi cele necesare, trebuie să mă şi împrumut, fără să mai pun la socoteală că şi veşnicia s-a concesionat. Adică, lăsaţi să se înţeleagă că nu sunteţi de acord să plătiţi locul de veci 150 de lei pentru şapte ani, se guşui el. Păi cum să plătesc, dacă tata, Dumnezeu să-l ierte!, l-a cumpărat, şi este un bun al familiei pe veci, precum se ştie, este şi ilegal, şi imoral să plătesc. Iartă-mă, tată!, dar nu aveam cum să nu mă revolte atitudinea acestuia, venit prin relaţii în sat. Aşa este Doamne, până şi în casa Ta se întâmplă jecmăneala robilor Tăi.

Din grădină, sfâşiind noaptea, cântul cocoşilor pentru a doua oară se înalţă la cer. Curtea bisericii este zăvorâtă şi l-am întrebat: De ce, părinte, îi încuiaţi, căci nu pleacă nimeni!... Primarul Tase Fasolescu a dărâmat toate crucile ridicate la intersecţii, cică ar fi inestetice, când au fost ridicate, de ce nu s-a împotrivit? Of, tată!, şi câte aş mai fi avut să-ţi spun, dar mai bine tac, să-ţi fie drumul uşor şi nu încărcat de greutatea cuvintelor mele.” În cameră se făcuse din ce în ce mai frig, aproape că, dacă colţii nu i-ar fi fost înfipţi în pleoapele grele ale bărbatului, acesta ar fi adormit pe scaun. Îşi frecă picioarele şi faţa cu palmele, după care, cu grijă, stinse mucurile din sfeşnic şi aprinse altele.

Cocoşii cântară pentru a treia oară, de acum până la ziuă nu mai era mult. Vasile Zidaru fusese obişnuit cu viaţa aspră şi refuzase de mai multe ori să se înscrie în partidele nou create după evenimentele din decembrie 1989. Înmormântarea a avut loc fără ca întâmplări neobişnuite să altereze acea tristă zi. Spre mirarea tuturor celor ce îl ştiau un bun creştin, în prima duminică nu mai plecă la biserică ci, cu un tricolor, cât o batistă de mare, se aşeză în faţa Primăriei. Ca o stană de piatră privea lung cu faţa către edificiul care, în ciuda sărăciei ce peste tot îşi arăta faţa hâdă, doar, acesta se înalţă impetuos. Se apropia de amiază şi sătenii vorbesc despre gestul acestuia ca şi cum, din cauza pierderii suferite, Dumnezeu i-a luat minţile; află şi prietenul lui Mihai Simion, bărbat sărit de patruzeci de ani, cu care se întâlnea în unele după-amiezi. Cu un termos de ceai şi două căni puse într-o sacoşă, acesta merse întins către Vasile. Îşi dădură mâna bărbăteşte, se aşeză alături şi-i zise pe un ton scăzut, ca şi cum nimeni nu ar trebui să audă:

– Bine măi, Vasile, aşa cum vorbeam nu demult, te-ai hotărât!

– Da, Mihai, şi pentru că cel mai asurzitor strigăt este tăcerea, voi veni şi voi sta aici tăcând până când ţipătul meu sincer va urca la ceruri, iar în faţa spiritului superior oricărei forme de viaţă, nimeni nu poate fi nedrept şi, atunci, dreptatea noastră, a celor mulţi, se va împlini.

– Măi fratele meu, dar toate aceste lucruri noi le-am mai vorbit, ţi-am spus şi îţi repet, dreptatea asta a ta este utopică, precum comunismul; pe ce te bazezi la urma-urmei?

– Pe taica, Dumnezeu să-l ierte!

– !...

– Te miri degeaba. În timp ce stăteam lângă el, la priveghi, l-am rugat să-mi dea un semn dacă această situaţie grea în care ne aflăm se va schimba în bine. Dintr-o dată, lumânările din sfeşnic au început să ardă cu flacără puţin mai mare. Lumina aceea a pătruns în mine şi forţa ei mă va ţine aici!

– Despre forţa pătrunzătoare a cuvintelor spuse în gând, sunt convins, în ceea ce priveşte conversaţia ta cu nea Marin, fie-i ţărâna uşoară, mi se pare cam mult! Să nu intrăm într-o discuţie contradictorie, ia mai bine o cană cu ceai fierbinte!

– Mulţumesc, este chiar bine-venită! Dacă nu poţi să rămâi, eu te înţeleg, tu ai familie, pe când eu sunt singur…

– De ce, Vasile? Rămân aici, în curând o să vină şi Ion, şi Gheorghe şi, de altfel, toţi cei ce am înfiinţat Fundaţia „Dialog cu natura”. Atunci am câştigat; cel puţin în Fâsâieni s-a încetat distrugerea căii ferate!

– Dacă ar fi cum spui, noi toţi, o mare mută, cât să reziste primarul, secretarul şi toţi cei ce au furat ca-n codru? Niciun hoţ, nici chiar criminalii nu-şi recunosc faptele, dar când sufletul lor este întrebat de spiritul celor din jur, atunci ne vom recâştiga satul înapoi.

Aburul urcă în fuioare peste capetele celor doi, risipindu-se şi lăsând în urmă mirosul florilor de tei. Mihai a intuit bine, nu peste mult timp, veniră şi Ion Tănase, Gheorghe Ispas, Sandu Năstase şi alţi câţiva săteni de ispravă. Tăcuţi, se aşezară ca într-o procesiune religioasă, doar salutul călduros prin strângerea mâinii întrerupse pentru puţin neclintita tăcere; tot ceea ce trebuia spus îşi spuseseră înainte cu un an. Seara se apropie cu repeziciune, dar până la lăsarea ei se strânseră peste treizeci de oameni. Cu toate că satul este luminat electric, ei au aprins lumânări, la lumina acestora chipurile radiau speranţă şi hotărâre. Se îmbrăţişară şi în linişte plecară la ora nouăsprezece. La o sută de metri de unde locuia Vasile, câţiva acoliţi ai primarului, ca şi cum întâmplător stăteau de vorbă, pe uliţă, îl salutară.

– Hai noroc, Vasile!

– Noroc!

Salutul lui ferm şi morocănos nu lăsa loc la alte discuţii, aşa că nici cei prezenţi nu au încercat să-l ademenească la vorbă.

– V-am spus eu bă, că nu-i a bună? Niciunul dintre ei nu o să spună nimic…

– E groasă, nene, ăştia nu se vor lăsa cu una, cu două, îi va prinde vara în faţa primăriei şi de plecat nu vor pleca!

– Asta cam aşa este, conchise Ghiţă Pârjol, ce-şi legăna statura elefantină când pe un picior, când pe celălalt.

– Groasă-subţire, năduşeala ei de pacoste, noi ce îi spunem în seara asta jupânului Tase?

– Eh, îi spunem, ce să-i spunem! Îi spunem... că n-are de ce să-şi facă griji, rezolvăm noi...

Dimineaţa următoare, cu soarele palid, ce nu înmuia deloc gerul uscat, nu părea deloc prielnică. Primarul deja vorbise cu Poliţia locală şi împrejmuiră zona din faţa Primăriei cu un gard mobil, pe motivul sosirii unei aşa-zise delegaţii europene, o adevărată desfăşurare de forţă menită a demoraliza orice manifestaţie potrivnică.

Vizavi de instituţie, pe trotuarul care mărgineşte strada principală, s-au postat în linie mai bine de cincizeci de săteni. Postura lor, cu privire de miei, dezarma prin demnitate. După câteva ceasuri, începu vânzoleala, agentul Ionică, cu pas hotărât, dar nu prea în apele lui, se adresă celor aliniaţi şi, în mod special, lui Vasile:

– Ce doriţi, oameni buni? Spuneţi-vă păsul şi mergeţi pe la casele voastre... Hai, Neică, că mata eşti tartorul, spune-le să plece!

– Domnule agent, fi bun şi lasă aceşti cetăţeni în pace! Nu scrie nicăieri să ni se interzică a sta pe marginea drumului, fără a obtura nici traficul maşinilor şi nici al cetăţenilor.

– Sunt interzise, conform legii, manifestaţiile de protest fără acordul prealabil al administraţiei locale!

– Aveţi perfectă dreptate, dar cine protestează aici, unde vedeţi dumneavoastră protest?

– Jos primarul!, jos primarul!... striga din răsputeri Tică Bumbea, om de încredere al secretarei şi, totodată, uns cu ceva licori bahice.

...De astă dată, agentul priveşte ironic. Tăcerea celor din jur îi descurajară însă atât pe Tică, cât şi pe reprezentantul ordinii publice, şi plecară. Perdeaua ferestrei unei încăperi de la etaj era dată la o parte, semn că cineva din acea cameră urmărea pe cei adunaţi. Pe jilţul său, capitonat cu piele, Tase sta ca un butoi de pulbere gata să explodeze. Tot personalul din subordine evita să deschidă uşa, conform proverbului care spune că „Din ochii şefului şi din spatele calului e bine să te fereşti”, or, ei respectau înţelepciunea populară. Nuţi, secretara, simţea că este timpul ei să le arate acestor fricoşi cine este şeful cu adevărat în Primărie şi, după ce îşi fumă o ţigară la contabilitate, unde declară pompos că „intră peste Tase să-l scoată din melancolia blegoasă”, se şi prezentă în biroul acestuia cu o cafea fierbinte.

– Nu, te rog, nu-mi trebuie!, bâigui acesta.

– Ce-ai, scumpule? Ieşi peste ei şi trage-i o chelfăneală lu’ nenorocitu’ ăla de Zidaru, ş-or să fugă toţi ca potârnichile, cum i-ai făcut acu’ doi ani viceprimarului ce se găsise el să protesteze cu doi nespălaţi, că tu ai fi luat cincizeci de mii de euro pentru nişte balastru, pe care firma soţului meu ar fi trebuit să-l împrăştie prin sat!

– Nu se poate Nuţi, nu că mi-e frică de ei şi nici că m-ar da în judecată, atâta timp cât aicea judecata sunt eu. Ştii bine că cei de sus nu mă vor lăsa!

– M-am gândit, i-aţi concediu, comisionul pentru deszăpezire e luat…

– Ai dreptate, doar n-or sta ăştia ca viţelul la poarta nouă să păzească zidurile primăriei!

Simţindu-se victorios după o asemenea idee genială, părăsi biroul, dând o raită prin celelalte ca şi cum corăbiile înecate fuseseră o falsă veste. În după-amiaza aceea, rezolvă aprobarea odihnitoarei perioade de relaxare în Dubai. A doua zi, trezit devreme, pentru a urca la timp în avion, pe aeroportul Otopeni, la braţul senzualei blonde, în aşa-zise probleme de interes naţional. Aşezaţi confortabil pe fotolii, Nuţi se aplecă şi-l sărută pe obraz. La Fâsâieni a continuat protestul cu o precizie de metronom, aproape să îţi potriveşti ceasul din punct de vedere al sosirii şi plecării lor din faţa Primăriei. La câteva zile, un reporter de la un post de televiziune a relatat acest eveniment cu istoricul fundaţiei ce sta la baza respectivei mişcări. Nimeni nu s-ar fi aşteptat ca săteni din satele limitrofe să vină şi să se alăture lui Vasile, totuşi, peste trei sute au sosit. Preotul satului a fost înlocuit la două săptămâni după începerea originalei manifestaţii. Pentru cei ce legaseră şi dezlegaseră averea localnicilor era o mare nelinişte, căci fiecare în forul lui interior îşi judeca faptele; cei cu funcţii importante au demisionat, iar pentru ei toţi nu mai era decât un pas până la forme grave de depresie. Momentan, Tase şi geniala sa secretară aleargă de colo până acolo, prin hoteluri de lux. În fiecare zi, pe la orele două, pe el îl apucă o durere inexplicabilă de cap şi nici după ce goleşte o sticlă de whisky starea de neliniște nu îl părăseşte. În nopţile de coşmar, acelaşi vis îl bântuie: în faţa unor umbre e judecat pentru fiecare bănuţ furat. Se trezeşte lac de transpiraţie şi doar faptul că totul nu-i decât vis îl mai liniştește. Degeaba îşi zice: Nimeni, niciodată, nu-l va putea învinovăţi, semnătura lui nu e pe niciun document ce l-ar încrimina. Nici Nuţi nu e într-o situaţie mai roză, cel puţin ea se visează lapidată în faţa Primăriei din Fâsâieni. Tensiunea devine din ce în ce mai mare, iar veştile din ţară nu sunt deloc liniştitoare. După patruzeci de zile de la începutul tăcutului protest din faţa Primăriei, toţi cei prezenţi au încetat la fel de imprevizibil cum l-au şi declanşat. Primarul şi a sa secretară nu s-au mai întors în sat din vacanţa ce s-a tot prelungit, după trei săptămâni fiind întreruptă și orice legătură telefonică cu aceştia. La două luni de la plecarea lor, în satul Gropăceni, nu departe de Fâsâieni, a fost depistat un autoturism cu numere de înmatriculare temporare, emise de un stat membru UE, abandonat în faţa şcolii generale. Cercetările au continuat, din documentele găsite la bordul maşinii rezultând că proprietar al acesteia nu e nimeni altul decât Fasolescu. La începutul călătoriei, aceştia şi-au trăit propriile coşmaruri în tăcere, cu teama ca nu cumva cel de lângă el să afle, căci un secret nu mai este secret când a doua persoană îl ştie. Dar, într-una din zile, Tase, beat peste măsură, a început să se confeseze. De atunci, fiecare dintre ei a recunoscut cu sinceritatea pe care nu au mai avut-o din copilărie o mare parte din al lor trecut.

– Prima mea afacere, cu adevărat bănoasă, am făcut-o nu peste mult timp la intrarea în partid, povestea el întins pe pat, aruncând rotocoale de fum în tavan, într-un sat uitat de realizările ultimilor ani... Se hotăra construirea unei şcoli. Cu intervenţiile alor noştri şi cu toate sforţările, banii ajungeau doar pentru construirea ei, dar profit şi bani la partid, nimic. Niciunul dintre cei cu firme nu-şi dorea o asemenea lucrare, aproape că nu era mult până când banii din buget să fie pierduţi într-un asemenea proiect. Atunci, am luat-o eu, m-am prezentat la şef şi i-am propus ca în loc de şcoală să construiesc un WC pentru uzul personalului şi al copiilor. Toţi au fost mulţumiţi, la întoarcerea în ţară am să ţi-l arăt, poate, căci şi acum mai am una din cheile de la intrare.

– Da, iubitule, îmi amintesc de această afacere, căci s-a făcut puţină vâlvă, noi pe atunci nici nu ne cunoşteam, chiar îmi doresc să-l văd. De multe ori mă întrebam cât de utilat să fie pentru a justifica preţul enorm.

– Eh, glumeşti, cum să mergem să vizităm un grup sanitar?

– Nu glumesc deloc.

– Altă afacere a fost...

Ca un făcut, când nu mai era mult până acasă, la volanul maşinii, după zeci de ore de mers în acea noapte pâcloasă, în lumina farurilor a apărut indicatorul „Gropăceni la dreapta”.

– Iubi, ia-o la dreapta! strigă Nuţi dintr-o dată.

– De ce? întrebă acesta speriat, dar execută fără crâcnire dorinţa femeii.

– Ai uitat? La tăcerea lui, aceasta continuă: Să-mi arăţi muzeul!

– Care muzeu?...

– Buda din curtea şcolii...

– Uf!, sunt atât de obosit, încât d-abia mă ţin pe picioare. Bine, fie ca tine!

Clădirea cu pricina era situată în curtea şcolii, având două uşi de intrare diametral opuse: una pentru uzul cadrelor didactice, şi una pentru cel al elevilor. Tase nu poseda decât cheia de la intrarea pentru profesori, unde, în holul principal, era o dală de un metru pătrat ce avea rolul ca prin îndepărtarea ei să poată fi golită haznaua din subteran. Placa acoperită cu gresie avea şi o greutate deosebită, fiind necesar efortul a peste patru bărbaţi spre a fi dislocată. Fiind în perioada de vacanţă semestrială cu o zi înaintea sosirii vizitatorilor nocturni, s-a descoperit că, din neglijenţă, apa dintr-un robinet a curs şi este necesară îndepărtarea acesteia pentru a verifica nivelul reziduurilor. Spre seară, cu chiu, cu vai, au fost găsiţi patru vlăjgani care s-o ridice, dar de pus la loc a rămas pentru a doua zi; oricum, uşa se închidea şi nimeni nu avea cum pătrunde. La sosirea lui Tase în faţa şcolii cu Nuţi de mână, merse prin noapte către WC-ul ce odată i-a adus atâta neaşteptată bogăţie. Dacă amanta se tot ţinuse de glume, de ce să nu continue şi el cu o ghiduşie în aceiaşi atmosferă? După ce deschise uşa clădirii, o luă în braţe, ca ginerele pe mireasă când trece pragul casei. La al doilea pas, amândoi au fost înghiţiţi de hăul ce se deschidea dedesubt...

Peste bucăţile de piatră rămase de la crucea ce odată străjuise intersecţia, nu departe de casa fostului primar, fără motive florale pictate pe ea, o cană de lut neagră din care două lumânări îşi înalţă lumina cu o noapte înaintea alegerilor anticipate pentru postul vacant. Praf în bătaia vântului aleargă pe drum şi-n urma lui, tăcere, ca o pioasă ofrandă adusă mării mute.

În șa

de **Cezar Pârlog**

Pe la jumatea lui mai. Vreo patru după-masă. Vreme numa' bună pentru o plimbare cu bici. Nici cald, nici rece, cu vagi tendinţe spre ultima. Prima ieşire pe două roţi din an. Îndelung aşteptată, imaginată şi pomenită încă de cum s-a topit zăpada. Neîmplinită încă. Dar acum, gata, jos cu ea din balcon şi sus în şa. Un circuit pe străduţele liniştite din Cotroceni, repetat pentru încă o dată şi cum pofta vine mîncînd, hai şi de-o tură prin Izvor. „Calul" merge bine, scuturîndu-se de ruginituri la fiecare groapă văzută o secundă prea tîrziu. Ceva gen „săniuţa fuge,/ nimeni n-o ajunge", parcă nici n-ar fi fost tras pe dreapta vreo juma' de an. Bravo lui! Parcul nu-i extraordinar. Dar are alei largi, aproape libere și aerisite cu destule personaje feminine traversîndu-l de la serviciu. Multe de la Casa Poporului în drum spre metrou sau autobuz. Încetinesc în dreptul lor şi le studiez atent, evaluator. Pe o bancă ceva interesant, o fătucă. Într-o poziţie interesantă de gînditoare modernă. Destul de aproape de calapodul viselor şi cerinţelor anatomice personale. Şi singură. Înconjururile mele de parc, mari şi a-tot-cuprinzătoare au început să se tot micşoreze concentric, una cîte una, ajungînd, îngrijorător şi foarte vizibil să devină doar un cerculeţ cu raza de vreo cincizeci de metri în jurul băncii. Pentru apreciere, evaluare, notare şi apoi, după caz, dacă ajunge în finală, semnalizare de intenţii. Bune. M-am bucurat cînd n-am văzut nimic exclusivist şi principial care să-i strălucească pe vreun inelar. Putea fi o piedică, deh, „Sînt femeie serioasă, nu se vede?!" Fapt pentru care am trecut la o etapă superioară, încercând să-i ghicesc contururile, comparîndu-le inconştient și consecvent cu standardele autohtone şi externe în vigoare. Sau mai degrabă numai cu ale mele. Apoi am dezbrăcat-o de pantaloni şi nu eram tocmai sigur dacă găsesc doar nişte ciorapi scurţi negri ori o splendoare apetisantă de colorate dresuri. Aş prefera Pompeea 100 den. Am îmbrăcat-o rapid apoi, chiar roşind o secundă, dar încă nu mi-e clar dacă din egoism ori din raţiune, *puţină onoare, domnilor!…* Îşi schimba des poziţia şi nu ştiam dacă doar pentru a oferi o completă etalare sau pentru că o indispuneam cu scrutările şi scurtările mele înconjurătoare. Am ales prima variantă, îmi era mai favorabilă. Degetele mele, tot mai vizibile, încercau şi ele prin deplina lor expunere să dea semnalele cuvenite cum că nu-s luat de nimeni. Deci nu-s un neisprăvit cu soţie iubitoare acasă care nerecunoscător agaţă necunoscute în parc. Hotărît, nu! Încă nici un semn eminamente clar drept răspuns pentru mine. La una din următoarele ture, deja nu mai ţineam demult cont de alei, ridicînd ceva mai mult ochii, poate doar ca să nu cad chiar în nas intrînd în trecători, am văzut ceva asemănător şi pe altă bancă. Destul de aproape de prima. La o prealabilă apreciere, nu corespundea mai deloc cerinţelor. Şi am continuat să fixez în cadru întîia descoperire continuîndu-mi răsfăţul egoist. Am mai reuşit doar pentru cîteva minute. Apoi, cedînd pas cu pas ispitei, precum orice Adam modern, ca spre comparare, din mărinimie ori doar pentru a confirma încă o dată natura poligamă a omului, am început să împart şi vederile: parcă nu mai era chiar rea nici cea de-a doua variantă. În plus, ea era mai bine poziţionată, putînd să o văd şi de la o distanţă mai mare şi parcă nu era era atît de absentă şi căzută pe gînduri. Dar parcă-parcă, tot prima alternativă-i de bază. Deh, „fidelitate"!… Înconjurile devin iarăşi, uşor mai mari, vînatul nu trebuie speriat sau *noblesse oblige.* Totuşi, la un moment dat, prin surprindere şi fără nimic pregătitor, a doua descoperire parcă-mi zîmbeşte. Mană cerească, căldură şi trăire. Ori măcar aşa mi-a părut, am să descopăr asta mult prea tîrziu. În culmea fericirii, mi-am retras şi eu vreo şapte cm de circumferinţă burtoasă şi cel puţin cinci ani din vîrsta din buletin cu tot cu ridurile aferente de pe frunte, încercînd cea mai relaxa(n)tă, nu sunt sigur dacă nu cumva şi tîmpă mutră posibilă. În fond principial gîndind, chiar a doua în clasament fiind, ea nu era chiar cel mai mare rău din lume ori cea mai proastă variantă dpdv arhitectural, caricatural şi evident, strîngător în braţe. Fericit de contraofensiva locului doi din clasament, am început să mai schimb traseele de circuit ca pentru a nu perturba eronat şi alte persoane, care se puteau considera ele, la rîndul lor, în centrul atenţiei mele. Neştiind eu alte lucruri. Dar, oare chiar primesc un zîmbet sau este doar o părere? DA!, sînt absolut sigur că îmi zîmbeşte. Deja mă iau călduri plăcute (nu spun pe unde!), iar nişte urechi încep să ardă. Supremă fericire! Şi parcă-mi spune şi ceva. Aiurez, îmi imaginez, visez sau doar se întîmplă?! Îmi abandonez rapid, definitiv, irevocabil şi ne-dezinteresat prima „cucerire" ce nu mi-a oferit nici o frumoasă evoluţie. Oare n-o fi ştiind de concurenţa mai generoasă? Dar oare ce mi-o fi spunînd printre zîmbete şi buze?! Vreo invitaţie discretă? Să fie doar vreo încurajare? Să descalec şi să-i ocup locul gol de lîngă, din suflet şi apoi din braţe? Mai vin o dată în plină viteză, însufleţit şi cu aripi poate deja vizibile: un adevărat Icar! Deja pe prima am neglijat-o, uitat-o, părăsit-o. Îngropînd-o de bune minute şi trimiţînd-o cu deplin temei la rubrica „a fost odată". *Mortua est!* Neglijată, uitată, părăsită… Oare ce-ar trebui să fac, care să-mi fie următoarea etapă de cucerire? Totuşi, ca orice suflet slab, şi cu o moralitate devenită oarecum îndoielnică mă mai revăd şi cu prima mea fostă viitoare mare iubire. Deh, un sentimental!… însă doar aşa, cuviincios, ca-ntre nişte prieteni vechi. Serios şi distant. Hm, ce evoluţie frumoasă şi sănătoasă a avut traiectoria noii mele admiraţii! Ce înseamnă un zîmbet! Dar oare ce mi-o fi spus? Mai vin. Zîmbeşte-ntr-una. Şi parcă-mi spune mereu ceva. Trebuie să acţionez. Lupta-i cu siguranţă cîştigată. Prind curaj şi viteză şi frînez uşor chiar prin preajma ei. Îmi zîmbeşte şi acum. Spunînd şi ceva printre buze. Imperceptibil încă. Poate acum, de la doi metri şi pregătindu-mă de o amerizare alături pe minunata bancă, voi afla. Dar…, VAI!, ce se întîmplă cu mine?!; ameţeli, învîrteli rapide de pămînt şi de întreagă lume, roşeli şi intrări cu totul în acelaşi pămînt rotitor. Ea, viitoarea mea posibilă iubire, trimitea şi primea mesaje. Şi le citea cu trăiri maxime şi mişcări de buze, zîmbete interioare şi exterioare păcălitoare de trecători inocenţi şi sentimentali. Trist şi completamente sfîrşit, ceva de genul veni, vedi, vici cu ultimul în oglindă, adică cu semnul minus înainte, încerc să revin la prima dragoste. Dar nu mai am necesarele resurse. Epuizat şi dezamăgit, ghinionist şi ciclist.

Vâlceaua

de **Nicolae Diaconu**

Într-un an, prin luna ianuarie, am coborât din „rată” – aşa-i ziceau oamenii locului, pe atunci, autobuzului care făcea ruta Roşiori–Tecuci – la răscrucea drumului, acolo unde este panoul indicator, adică „La Cruci”, cum i se spune, şi cu bagajul în mână, am luat-o în jos, către sat. Nu coborâsem însă dealul viilor când am auzit dangătul clopotului, trist şi rar, anunţând că a mai încetat cineva din viaţă. Invariabil, auzind clopotul bătând a jale, toată lumea se întreabă cine a mai murit, eu nefăcând nicio excepţie în situaţia aceea. Parcă mă regăseam copil într-o situaţie aidoma, trăgând cu urechea la veştile aduse de cei mari, de femei îndeosebi, comentând cu părere de rău pentru cel trecut la cele veşnice: „Îi trage clopotul lui cutare, că a murit azi-noapte... Şi-l îngroapă mâine... A fost bolnav, săracu’ de el, a zăcut mult, a fost şi la spital, că d-acolo l-au şi adus; sicriul acolo i l-au făcut, la spital...”

N-am mai făcut mulţi paşi gândind la toate cele, dar mai ales la durerea familiei pe care o fi căzut necazul, că prima persoană ieşită în cale, o bătrânică de la marginea satului ieşită pe vale să-şi caute o gâscă pierdută de vreo două zile, după ce i-am dat bineţe, n-a mai aşteptat să formulez eu întrebarea:

„Le bate, Nicule – parcă aşa te cheamă, eşti băiatul lui nea Mitică, nu? –, la ăia doi care s-au înecat ieri, săracii, Dumnezeu să-i ierte!... Abia i-au scos oamenii, că s-a rupt gheaţa... Ce-am înţeles eu de la rude, care mi-au povestit ce ştiu şi ele, că după ce au venit de la şcoală cu câţiva colegi, s-au hotărât să se dea pe gheaţă, că-i timp frumos, poate că mâine se schimbă, ne dăm pe gheaţă au zis şi apoi ne facem temele, că e timp. Şi, cum sunt copiii, când s-au adunat mai mulţi au început întrecerea; cine alunecă mai mult cu ale lui..., care cu ghete, care cu gumari, deh, că de unde patine!, s-au întrecut care mai de care... Da cum unii aveau placheuri la bocanci, se cam stricase alunecuşul, aşa că au căutat un alt loc, unde era gheaţa mai netedă. Şi aşa au ajuns de-a latul heleşteului, acolo, chiar în zona interzisă, pe aia au ales-o. Şi, deh, când e să se întâmple!... Au zburat pe gheaţă o dată, de două ori, care mai de care în viteză, până când, unul din ei, luându-şi încă o dată avânt pe gheaţă şi zburând ca năluca, pe la jumătate şi-a pierdut elanul, s-a răsucit în loc, şi a căzut, da’ când a dat să se ridice şi să se întoarcă la rând, numai bine că s-a auzit un pârâit şi, aproape că în acelaşi timp, s-a trezit că intră sub apă... Dă din mâini, se agaţă de marginea gheţii, urlă, ţipă, strigă disperat după ajutor, în vreme ce frigul şi frica îi intră în oase... Strigau şi ţipau şi ceilalţi, toţi colegii şi prietenii lui, care mai de care, larma s-a auzit apoi la casele vecine, de aici se dă de veste peste tot şi în primul rând la CAP, că nu plecaseră oamenii, aşa că toţi ies afară de prin grajduri şi magazii, dând fuga spre vâlcea. Şi cel mai tare fugea unul zis „Socotitoru’”, că auzise că ar fi vorba chiar despre nepotul lui, aşa că într-un suflet a luat-o la goană într-acolo, ca să-l ajute până nu era prea târziu. Înaintea lui însă apucaseră să sară în ajutor mai mulţi săteni de prin jur, dar ca oamenii neobişnuiţi cu gheaţa, au dat buzna cu mâinile goale, numai că odată deranjată şi crăpată, gheţa se rupe asemeni geamului lovit de piatră, ai impresia că te ţine, dar nu te ţine, imediat când calci pe ea, te scufunzi dintr-o dată, aşa că dacă au văzut ce şi cum, primii doi-trei câţi apucaseră să intre, au rămas în apă fără să mai înainteze, în vreme ce glasul băiatului se auzea tot mai rar şi încet, mai mult a scâncet suna: «Aoleu, mă înec, mor!» Cel mai în apă, tremurând de frig şi grijă de moarte, era Ilie Rădăneaţă, care a început să strige la nevasta rămasă înmărmurită pe mal: «Hei, ce-ai rămas aşa? Du-te acasă, repede, şi adu funia să mă tragi d-aici, că mor şi rămân copiii pe drumuri!» Fuge nevastă-sa spre casă, dar până să vină ea, ajunge Socotitoru, unchiul băiatului adică, şi acesta, cu gândul mai mult că musai trebuie să-şi salveze nepotul, impresionat de priveliştea din faţa ochilor şi de strigătul disperat din mijlocul lacului, fără nicio ezitare, îşi ia avânt, să alunece pe gheaţă până la el, cu gândul să-l ia în braţe şi să-l aducă la mal... Nu l-a oprit nimeni, cine să-l oprească? Şi mai avea puţin până la băiat, nici un metru, când gheaţa se sparge cu zgomot şi împrejurul lui, scufundându-l definitiv pe băiat, şi afundându-se odată cu el şi Socotitoru... Doamne, ce mai nenorocire!..., băiatul se zbătea, încercând cu disperare să se menţina la suprafaţă, dar degeaba, Socotitoru nu stătea nici el mai bine, deşi om în putere, gheaţa pârâia peste tot în jurul lui, aşa că nimeni nu mai îndrăznea nimic, numai femeia lui Ilie Rădăneaţă, care venise cu funia şi mai uşoară fiind, înainta chiar ea cu funia în mână, prin gheaţa ruptă, să i-o poată arunca lu’ bărbatu-să, deşi lumea de pe margine striga care mai de care: «Stai pe loc, femeie, şi aruncă-i funia lui Ilie de acolo dacă poţi!»... În fine, o aruncă, prinde Ilie capătul, după care toţi iau avânt: «Leagă-te bine peste mijloc, Ilie, că te tragem noi!», se striga de pe mal. Cu chiu, cu vai, este scos Ilie Rădăneaţă, după care, cu aceeaşi metodă, cu funia adică, se încearcă salvarea Socotitorului care, cu ultimele puteri, se zbătea să se menţină la suprafaţă. Numai că fie de emoţie, fie din neputinţă, ori fiindcă funia nu era aruncată bine, pentru că niciodată nu a putut fi prinsă de bietul om, după mai multe încercări, sub privirile pline de regret ale tuturor...”

Aşa am aflat cum, nu atât din neputinţă, cât mai degrabă datorită slabei organizări de care dăduseră dovadă toţi cei adunaţi acolo, pe mal, de la gură-cască la bărbaţii în puterea cuvântului, cel numit Socotitoru şi nepotul său au murit cu zile, cum se zice... Abia după aceea, în sfârşit, sătenii noştri s-au organizat cum trebuie măcar să recupereze

trupurile celor doi nenorociţi. Şi să-şi amintească, unii dintre ei, cum apăruse ochiul acela de lac blestemat acolo, parcă anume să se petreacă o astfel de nenorocire.

*

În anii copilăriei mele, pe mijlocul izlazului comunal, unde păşteau oile, dar ciuguleau şi păsările celor ce-şi aveau casele pe acolo, prin jur, din cauza torentului rezultat din topirea zăpezilor şi din scurgerea ploilor repezi de pe câmpia aşa-zisă Galbena, ce era mai sus, se formase la un moment dat un luciu de apă de mai mare dragul, ca o oglindă albastră. Desigur, torentul se revărsa în pârâul Tecuci undeva prin Valea Ţoiului, dar asta numai când debitul depăşea volumul pe care vâlceaua îl putea stoca, dar ochiul din mijlocul izlazului nu seca niciodată, apa lui fiind numai bună pentru animalele ce păşteau liniştite pe acolo. Cândva, spuneau mai vârstnicii satului, vâlceaua ar fi avut și peşte, dar cu atâţia pescari şi păsări, cu raţe și gâşte, îndeosebi, sărmanii crăpceni dispăruseră deja demult. Dar important pentru noi, copii, rămânea faptul că, pe timp de vară, apa aceea era mai mult decât binevenită, acolo „La Vâlcea” fiind locul de scăldat cel mai la îndemână, „ştrandul comunal”, cum ar veni, ca imediat cum dădea înghețul, deci iarna, să devină automat „patinoar”. Şi vara, şi iarna, deci, grija cea mai mare o duceau părinţii, și e lesne de ghicit din ce cauză, fapt pentru care ne şcoleau mereu, cum să ne ferim de pericole, cum și pe unde să ne bălăcim, adică în apa cea mai mică, mai pe la mal, și iarna să ne dăm pe gheaţă tot la mal, unde era mai groasă, iar în caz că am fi auzit-o cum „pârâie” călcând pe ea, să nu ne mai aventurăm…

Dar, de la an la an, zăpezile au fost tot mai puţine, ploile mai rare, pânza freatică a coborât şi luciul de apă a dispărut, în locul vâlcelei rămânând câteva bălţoace în care broaştele şi răcăneii îşi etalau talentele vocale în amurgul zilelor şi cam atât. Și era pe la începutul anilor ‘50, eu eram băiat mare de acum, plecasem din sat către alte zări de lumină pline, când a luat fiinţă, iniţial cu 15–20 de familii, Gospodăria Agricolă Colectivă „Ana Ipătescu”. S-au înscris la început oamenii mai nevoiaşi, care au fost lămuriţi că o vor duce mai bine aşa, uniţi într-o sărăcie. În primul an, cam cum era de aşteptat, a fost un dezastru; pământ puţin, utilaje ioc, nu tu atelaje, nu nimic, nici măcar nu era asigurată cifra structurii necesare unei colectivităţi! Așa că, întrevăzând dezastrul, ce se gândesc mai marii raionului, cei de la centru, care primiseră şi ei mai de sus niște indicații, cum să facă și să dreagă în aşa fel să meargă treaba bine? Că dacă le-ar ara izlazul, oamenii ăştia ar avea mai mult pământ și, desigur, s-ar mări suprafaţa de teren, recoltele ar fi mai mari, iar la vâlcea, spre „dealul viilor”, urmau să se planteze pomi fructiferi, în special pruni, care se pretau la solul nostru. Desigur, cel mai important era că li se lua izlazul „chiaburilor”, nu mai aveau unde-şi paşte animalele, şi aşa le-ar fi fost mult mai greu să se descurce, astfel că, până la urmă, se vor lipsi şi, încet, încet, vor veni şi ei în „marea familie”. Și așa s-a făcut că, într-o bună zi, accesul la izlaz şi, deci, la vâlcea, a fost închis. „Chiaburii” însă nici gând să mişte în sensul dorit de unii, ceea cea a făcut să crească presiunea la centru, accentuându-se pe măsură ce termenele planificate pentru aducerea lor pe calea cea bună au fost depăşite, fapt pentru care activiştii au fost trimişi pe teren să-i lămurească să se înscrie în „marea familie”, singura reţetă valabilă pentru „transformare socialistă a agriculturii”. Şi au năvălit activiştii. Fugeau sărmanii plugari de acasă, se ascundeau pe unde puteau, dădeau drumul la câini din lanţ, să nu-i mai deranjeze propovăduitorii de iluzii aducătoare de bunăstare şi fericire. Activiştii însă nu s-au dat bătuţi, dimpotrivă, au pisat la bieţii ţărani din ianuarie, cam de pe la Sfântul Ion, până când a înflorit porumbarul, şi uite aşa, de voie, de nevoie, obligată, forţată, minţită, amăgită, mai toată lumea s-a trecut la colectiv. Bucurie mare la centru, necazuri mari la ţară! Şi-a adus bietul ţăran agricultor la „marea familie”, asemeni miresei care venea la ginere cu zestrea, de bună voie, tot inventarul agricol, calul, vaca, oile..., tot ce era înregistrat la Primărie trebuia adus la familia mare, căruţă, plug, prăşitoare, selector etc. Ca la armată, se formează brigăzi, în cadrul lor echipe, se numesc brigadieri, şefi de echipă, membri, pontatori (socotitori), se împart membrii pe sectoare de activitate, chiar dacă pe moment nu tu grajduri, nu tu saivane pentru oi, nu magazii, nu sediu, nu nimic; noroc de casa lui Paulică transformată în sediu. Lume însă multă, buluc, se călcau oamenii pe picioarele desculţe, aşteptând să li se dea de lucru, în vreme ce mai marii familiei se frământau ce să facă cu atâta suflete, în aşteptarea noilor instrucţiuni. Asta până când, pe principiul arătat de Stalin lui Gheorghiu-Dej şi relatat undeva în *Delirul* de Marin Preda, un cap luminat din armata de activişti, bag seamă pescar de meserie, a găsit soluţia: „Păi dacă tot trebuie făcut ceva cu oamenii ăştia, atunci, pentru început, hai să facem noi un heleşteu în vechea vâlcea. Le dăm de lucru, îi organizăm, după care mai vedem. Am pe cineva care se pricepe, le face planul, un fel de proiect, mă înţelegeţi voi...” Supusă la vot, propunerea este aprobată cu unanimitate, fără nicio abţinere. Se retrage o brigadă din câmp, care şi aşa nu prea mai avea activitate, se mai transferă câteva atelaje rudimentare şi se începe amenajarea heleşteului. Aidoma deţinuţilor politici de la canal, cu lopată şi târnăcop, cu sapă, coşuri, găleţi şi cel mult câteva căruţe, săpau ţăranii noştri colectivişti, umpleau căruţele, urcau pământul pe dig, îl băteau bine cu maiurile de lemn şi, uite aşa, după un an de lucru intens, heleşteul a fost gata. Primăvara s-a adunat ceva apă, insuficientă însă, aşa că au montat o reţea de conducte de la lacul de acumulare, unde era o pompă care asigura grădina de zarzavat cu apa necesară, şi în circa două săptămâni s-a umplut izlazul cu apă. Cum pânza freatică s-a ridicat mai mult, nivelul se menţinea constant, iar dacă era cazul, se mai pompa apă. Avea şi un stăvilar heleşteul, care asigura scurgerea cu pârâul Tecuci, tot prin Valea Ţoiului. Odată „balta” gata, imediat s-a luat legătura cu oamenii de specialitate şi se aduce puiet din comuna Plopi, se plasează în iaz, se instruieşte o echipă de oameni, se numeşte un şef de echipă şi treaba nu zici că a început să meargă? Hrăniţi bine, peştii s-au dezvoltat văzând cu ochii, aşa că în

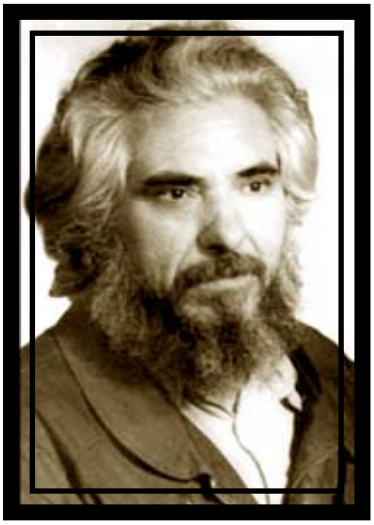
anul următor se încearcă valorificarea lor. Atunci să fi văzut bucurie mare pe toţi sătenii, că, îşi imaginau ei, pe lângă cele 150 de kilograme de boabe de grâu şi 150 de kilograme de porumb, vor primi de acum şi câte o coadă de peşte. Bucurie mare şi pentru pescarii amatori, care se şi vedeau cu undiţa în baltă, călare pe scăunel, cu ochii ţintiţi pe fir. Vise însă, fiindcă imediat au venit şi instrucţiunile: „Nu este voie! Iazul şi peştele din el sunt bunuri ale tuturor, nu se admite furtul din «avutul obştesc» etc.”, aşa că li s-a pus pofta în cui. Evident, se încearcă prinderea peştilor cu scopul valorificării, numai că peştii fiind din soiul acela deştept, adus de pe alte meleaguri, ignorau pur şi simplu plasa, aşa că nu s-a prins mai nimic, un motiv numai bun să se apeleze la specialiști. Aceştia vin, îi şcolesc pe ai noşti, şi treaba iar prinde a merge bine. Primesc şi sătenii peşte, deşi nu prea mult, pe bază de tabel. Bucurie mare, oricum; era bun că era „peştele nostru; nu te mai duci la Ruşi după el şi unde mai pui că-i proaspăt!” O dată pe săptămână, aşadar, se scotea şi la vânzare. Bine păzit, heleşteul avea peşte, nu glumă; gâştele, raţele şi nici măcar muştele nu mai aveau voie să înoate pe luciul apei. Dar nu toată lumea era bucuroasă şi fericită că avem şi noi cu ce ne mândri, plus că nu eram legaţi de nimeni, aşa că nu a durat mult şi au apărut problemele. Cum heleşteul era proprietatea CAP-ului, aşa se face că, într-o bună zi, s-au trezit mai mari noştri cu ordin de la mai marii lor că, vezi Doamne, heleşteul nu îndeplineşte anumite condiţii tehnice, fapt pentru care va trebui desfiinţat. Probabil că, s-or fi gândit cei de la centru, dacă dideştenii mai mănâncă mult peşte, bun şi proaspăt, s-ar putea să se deştepte asemeni ardeleanului din poveste căruia olteanul îi vânduse oasele de peşte la preţ dublu, motivând că având mult fosfor, i se destupă mintea. Lucru dovedit pe loc atunci când ardeleanul constată, încă de la primul oscior ronţăit, că a fost păcălit, replica olteanului venind prompt: „Să vezi ce deştept vei fi când le vei consuma pe toate!”

Şi uite-aşa, s-a ales praful de mândreţea de heleşteu! Au recuperat peştele care s-a putut recupera, fiind vândut ca o ultimă recoltă a unei munci susţinute, plină de speranţă pentru un viitor mai bun al colectivităţii, şi cu asta basta. Dar dacă dezamăgirea sătenilor era mare, bucuria raţelor şi a gâştelor a fost nemaipomenită, vâlceaua reintrând şi mai frumos îmbrăcată în vechile ei atribuţii, bruma de peştişori ce mai rămăsese fiind trecută urgent prin ciocul lor. Plus că, de acum, devenise punctul de atracţie al tinerilor pe perioada verii, când era folosit ca „ştrand” în toată regula, ca iarna, spre bucuria copiilor, mai ales a elevilor, devenea teren de hochei sau pur şi simplu patinoar, mai ales că locul opincilor, mai puţin practice pentru astfel de sporturi, tindea să fie luat de gumarii aducători de reumatism până în măduva oaselor, singurul avantaj fiind că, totuşi, nu se uzau aşa de repede plus că, ziceam, alunecau bine pe luciul gheţii. Aşa că prin lunile decembrie şi ianuarie, cu gerurile lor renumite, mai ales al Bobotezei, fostul heleşteu ajungea la mare preţ, şi nu numai pentru copii, dar şi pentru cei vârstnici, care-şi mai aduceau aminte de vremurile când, copii la rândul lor fiind, se dădeau şi ei pe gheaţă. Şi asta până în ziua aceea de pomină, când cu Socotitoru şi cu nepotul său. Înfiguraţi, gândindu-se că, poate cine ştie cine va mai urma, în unanimitate, chiar de a doua zi după înmormântarea celor doi, mai marii comunei au hotărât că acest loc aducător de mari necazuri, privit de toată lumea cu groază, să dispară din peisaj. Apoi au sosit utilajele de terasament, digul a fost dărâmat ca şi când nici n-ar fi existat vreodată, terenul nivelat şi, practic, nimic nu mai sugerează că acolo, cândva, ar fi existat vreo vâlcea plină de viaţă, vreun heleşteu cu tone de peşte, un ștrand ori patinoar de ocazie, ceva... Doar două cruci de fier, ruginite, undeva mai la o parte, sugerează că odată, cândva, acolo s-a petrecut o mare nenorocire... Dar ce anume exact, nimeni nu prea mai ştie.

Tg. Jiu,
16 ianuarie 2010

In memoriam

ADIO SCRIITORULUI GEORGE PEAGU

Ne-a părăsit recent, poetul gorjean George Peagu, prețuit și admirat de toți iubitorii de poezie bună.

Poet, prozator, membru al Atelierului de Creație „Perpessicius”, al Cenaclului Literar „Octavian Goga”, membru al Uniunii Scriitorilor din România și, nu în ultimul rând, al Ligii Culturale „Fiii Gorjului”.

S-a născut la 4 iunie 1937, în localitatea Poiana Seciuri, comuna Roșia de Amaradia, județul Gorj. A debutat substanțial cu poezii în revista „Luceafărul” din 16 decembrie 1972. Din anul 1982, s-a dedicat în totalitate scrisului. Admiterea în 1984, în U.S.R., i-a fost girată de o frumoasă recomandare din partea lui Nichita Stănescu.

Opera: „Cumpăna” – poezie, 1978; „Antene galactice” – poezie, 1986; „Interstele” – poezie, 1997; „Amintiri din altă lume” – proză scurtă, 2007; „Un zâmbet la patru dinți” – umor, 2007; „La drum cu un înger” – proză, 2007; „Suflet de rezervă” – umor, 2008 etc.

Referințe: Tudor George, Ion Acsan, Mircea Sântimbreanu, Valeriu Filimon, Fănuș Neagu, Geo Călugăru ș.a.

Prin plecarea scriitorului George Peagu în lumea umbrelor, literatura română suferă o grea pierdere.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

Din partea colegilor de la
Cenaclul „Octavian Goga”

Senryu, poemul cu reguli puține

de **Valentin Nicoliţov,** preşedintele S.R.H.

Poemul senryu este un haiku umoristic, satiric. Senryu era pseudonimul lui Karai Hachiemon (1718–1790, Edo, Japonia), poet al perioadei Tokugawa, care a reînviat tradiţia satirică, ironică, cu iz de epigramă a poemului haiku (de fapt hokku sau haikai, denumire sub care era cunoscut pe acea vreme), adunând într-o ediţie o selecţie masivă de peste 80 000 versuri satirice, rezultată după lectura a circa 2,3 milioane de versuri.

În România, poemul senryu a fost scris pentru prima dată de poeţii de haiku, după înfiinţarea, în anii 1990–1991, a Societăţii Române de Haiku şi a Revistei „Haiku" de regretatul profesor Florin Vasiliu. Poeţii români de haiku au fost atraşi de forma de poem senryu atât fiindcă aceasta păstra structura prozodică scurtă a haiku-ului, de trei versuri în 17 silabe (un vers scurt, unul lung şi încă unul scurt, majoritatea poeţilor păstrând propor-ţia de 5–7–5 silabe), de forma ironică, umoristică a acestuia, dar şi de faptul că acest poem devenea mai uşor de scris deoarece puteau renunţa la multe dintre regulile obligatorii din haiku, in primul rând la kigo şi kireji.

În Revista „Haiku" autorii români au publicat, încă din 1990, primele poeme haiku şi senryu, iar în anii următori au tipărit şi primele plachete şi volume cu aceste poeme. După 1991 astfel de poeme au apărut şi în revista „Albatros" a Societăţii de Haiku din Constanţa, în revista „Orfeu" din Târgu-Mureş, în revistele „Orion" şi „Micul Orion" din Slobozia precum şi în alte reviste literare din ţară. Pe parcursul celor 25 de ani mai mulţi autori de haiku au publicat plachete şi volume de poeme senryu, printre aceştia remar-cânduse în mod deosebit cele realizate de Radu Patrichi, Iulian Dămăcuş, Ioan Mari-nescu-Puiu, Jules Cohn Botea, Valentin Nicoliţov, Dan Viorel Norea etc.

În România au fost realizate, cu sprijinul membrilor Societăţii Române de Haiku, două antologii de senryu importante pe care le prezentăm pe scurt în continuare.

I. Prima a fost *Antologia româno-americană de senryu,* ***Terapie prin senryu/Senryu Therapy***, în anul 2012. În această antologie, realizată împreună cu poetul american Bruce Ross, au fost selectate poemele senryu ale celor mai reprezentativi 15 poeţi români şi 15 poeţi americani de haiku, fiecare dintre aceştia fiind prezent cu câte zece poeme senryu bilingve.

1. Poeţi români. Decanul de vârstă al poeţilor români de haiku şi senryu, Jules Cohn Botea, ne dezarmează prin sinceritate: *Seară de seară/ mă uit la televizor/ dar nu-l deschid.* Dan Doman nu uită nici soacra care-i mai face probleme uneori: *Pomul de Crăciun-/ până şi soacra pare/ mai bună sub el.* Florin Grigoriu fotografiază lipsa de cultură a tinerelor de astăzi: *Cămin de fete-/ raftul bibliotecii/ plin de cosmetice.* Ioan Marinescu-Puiu ne arată o altă faţetă a soacrei: *Vecini speriaţi-/ de astăzi soacră-mea ia/ lecţii de canto.* Vasile Moldovan observă aspectele mai puţin plăcute ale bătrâneţii: *Nunta de argint.../ mireasa-şi priveşte-n oglindă/ gura ştirbă.* Valentin Nicoliţov se exprimă cu autoironie amară despre singurătate: *Restaurant gol-/ doar eu şi-o muscă bem/ halba cu bere.* Radu Patrichi observă frumosul indiferent de vârstă: *Era să uit/ să cobor din troleu.../ Ce ochi frumoşi!* Ştefan Gh. Theodoru descoperă gusturile literare ale şoriceilor: *Din cărţi şoarecii / au ros doar ce le-a plăcut:/ Shakespeare şi Goethe.*

2. Poeţi americani. Poeţii americani dovedesc un delicat simţ al umorului, în ciuda tradiţiilor puritane ale societăţii americane. Obsesia prozodică a creatorului de haiku şi senryu este suprinsă de Carlos Colon: *În toiul amorului /numărând / silabele.* Tom Clausen savurează singurătatea: *Prânz de unul singur/ fără o carte la îndemână/ îmi „citesc" gândurile.* Iar Anne L.B. Davidson merge pe urmele cowboy-lor: *Plimbare la ţară/ mai multe cutii de bere/ decât vaci.* Robert Epstein descoperă esenţa practicii zen: *Înţeleg/ după cinzeci de cărţi/ zen-ul nu e în cărţi.* Stanford M. Forrester simte emoţii occidentale încercând tehnici orientale: *Meditaţie zen – / îmi golesc mintea/ când nu se uită nimeni.* În timp ce Garry Gay confirmă vorba veche: precum în cer, aşa şi pre pământ: *Gaura de ozon / chelia mea .../ arsă de soare.* Lumea calculatoarelor îl ispiteşte pe Christopher Herold: *Era informaticii – / copilaşii au ştiut totdeauna/ cum să „Google".* Dar şi pe David G. Lanoue: *O altă lecţie de buddhism/ computerul/ s-a defectat.*

Analizând aceste poeme senryu se pot observa atât similitudini cât şi diferenţe. Astfel, un cititor atent va observa imediat diferenţele de prozodie ce apar în maniera de scriere a acestor poeme: în timp ce majoritatea poeţilor români de senryu păstrează forma clasică a poemului haiku (17 silabe în trei versuri, în formula 5–7–5 sau în formule de dispunere apropiate acesteia, cum ar fi 6–6–5, sau 4–8–5 etc.), mulţi dintre poeţii americani nu mai respectă formula clasică 5–7–5 motivând că

aceasta nu se potriveşte prozodiei limbii engleze, deşi admit şi acceptă tot o formă cu trei versuri (de tip scurt, lung, scurt). Alţi poeţi americani contemporani, e drept că sunt mult mai puţini la număr, se îndepărtează şi de această regulă şi afirmă că un poem scurt de inspiraţie japoneză poate fi scris şi numai în două versuri sau chiar într-un singur vers. Poeţii români, care cunosc şi practică poemul într-un vers, (un poem de sorginte autohtonă de numai 13–14 silabe) îl delimitează însă clar pe acesta de poemele haiku sau senryu.

Iată opinia lui Michael Dylan Welch, editor şi publicist american**:**

„Diferenţa dintre haiku şi senryu este o polemică veche şi care continuă şi astăzi. Cea mai acceptată explicaţie pare a fi aceasta: ambele pot fi nostime, dar dacă e mai nostim, e mai probabil senryu. Ambele pot face referire la natura înconjurătoare sau la natura umană. Un poem serios despre natură este în mod cert haiku. Un poem nostim/satiric despre natura umană este cu siguranţă senryu. Există însă combinaţii care duc poemul în „zona cenuşie" şi determină confuzii. De exemplu, un poem serios despre natura umană sau un poem nostim despre natura înconjurătoare pot părea a fi atât senryu cât şi haiku**.** Ideea este că, în afară de situaţiile în care reiese clar apartenenţa poemului la un gen sau altul, diferenţierea nu se poate face intotdeauna clar. De obicei, autorii scriu poemele, se bucură de ceea ce crează şi lasă criticii să-şi bată capul cu clasificarea".

II. A doua antologie de senryu, realizată în România, a fost una bilingvă, **numită *Zi de chenzină/Pay Day*** și include 65 de poeţi români de haiku, autorii unor poeme senryu deosebit de frumoase. Poemele selectate în această antologie conţin multe teme umoristice, glume, panseuri critice la adresa unor comportamente umane.

Există şi la noi poeţi care încearcă să inoveze adoptând stiluri moderne diversificate, dar majoritatea autorilor români care s-au impus în domeniul poeziei de sorginte niponă respectă, de cele mai multe ori, tiparul clasic al poemului haiku, fapt ce ţine de o rigoare ce a fost autoimpusă încă din momentul când această formă de poezie a pătruns în ţara noastră, rigoare care permite spiritului haiku să existe şi să se manifeste. Cunoaşteţi desigur părerea lui Robert Frost că absenţa regulilor este ca un meci de tenis fără fileu, şi aceasta este şi mai mult valabilă pentru haiku şi senryu. Şi Basho avea ca motto: „Învaţă regulile, ca să le poţi apoi uita. Dar, mai înainte, învaţă-le!"

Considerăm că, în primul rând, ceea ce contează este tematica şi conţinutul poe-melor senryu din această antologie, modul critic sau ironic în care este abordată realitatea înconjurătoare şi, în final, obţinerea rezultatului dorit, de a descreţi frunţile şi a produce un zâmbet.

Iată câteva poeme:

Despre comportament la trecerea timpului: *Aniversare –/ în oglindă aceeaşi/ capră bătrână.* (Manuela Miga)

Despre politică: *În vârf de deal –/ românul înjură boii/ şi Tranziţia.* (Iulian Dămăcuş)

Despre sexualitate: *Fustiţă simbol –/ şi-a dres-o din cravata/ lui tătâne-su.* (Florin Vasiliu)

Despre atitudinea soţilor în familie: *Câtă linişte!/ Trei zile la pescuit/ fără soţie.* (Constantin Stroe)

Despre unii falşi prieteni: *În dosarul meu/ doldora de informări –/ toţi prietenii.* (Valentin Nicoliţov)

Despre cum încearcă poetul să realizeze un haiku: *Câştigat pe stradă,/ pierdut până acasă,/ ultimul haiku.* (Ion Untaru); *Ea-picioare lungi,/ el c-un picior în groapă-/ cuplu la modă.* (Dumitru Roşu); *Poet pe soclu –/împrejurul capului/zboară sticleţii.* (Vali Iancu)

Încheiem această prezentare cu speranţa că v-au plăcut poemele senryu selectate de noi şi am reuşit, măcar pentru câteva momente, să vă descreţim frunţile.

Poeți de ieri, poezii pentru mâine

de **Eusebiu Camilar**

Tata

Palmele cu cari frământi pământul,
îngropându-Ţi truda şi necazul,
palmele cu miros de Ţărână
mi-au lovit de-atâtea ori obrazul.

M-ai bătut de-atâtea ori cu pumnul
suduindu-mi sfintele icoane;
n-ascultai nici plânsetele mamei –
– „Nu-mi lovi copilul drag, Ioane!"

Am fugit de-atâtea ori de-acasă,
prin tăceri de stuf pierzându-mi urma;
am fugit de-atâtea ori de frica
biciului cu care mânai turma...

...Eu sorbeam cu inima lumină
din incendiul înserărilor;
mă chemau din turnuri nevăzute
clopotele depărtărilor.

Şi de-aceea n-ascultam de tine,
Patriarh de-o seamă cu necazul,
cu ogorul frământat de lacrămi,
şi de-aceea-mi pălmuiai obrazul.

Şi de-aceea mă băteai cu biciul
suduindu-mi sfintele icoane,
pe când mama te ruga zadarnic:
– „Nu-mi lovi copilul drag, Ioane!"

(„Lumea", XIX , nr. 5441, 15 iunie 1936)

Ziua când s-a clătinat candelabrul[1]

de **Mihaela Bustuchină Vlaicu**

Tu ești aerul, eu harpa
Care tremură în vânt,
Tu te miști, eu mă cutremur
Cu tot sufletul în cânt.[2]

Duminică. Afară, totul alb. Decorul era fantastic, pentru că de data aceasta zăpada căzuse din abundență. Ca de obicei în timpul iernii, datorită economiilor pe care statul trebuia să le facă, apartamentele nu erau suficient de bine încălzite. Mai bine-zis, în majoritatea caselor domnea frigul. Adrian, student în anul trei la Facultatea de Medicină și Farmacie din București, lucrase timp de mai multe ore, căci sesiunea de examene se apropia cu pași repezi. Însă acum simțea că oboseala începuse să se instaleze încet, dar sigur, deci își spusese că ar fi timpul să se oprească un pic din studiu. Își aruncase privirea spre fereastră, mângâind cu ochii marea tăcere albă, lumina dulce a lunii ce se revărsa peste zăpada imaculată. Atmosfera părea ca de vis. Se hotărâse să facă o pauză și să își încălzească mâinile, cântând la chitară. Din când în când, privea la ecranul televizorului, la emisiunea de varietăți. Și deodată tânărul s-a oprit din cântat, pentru că privirea îi fusese atrasă de o tânără fată care probabil tocmai împlinise 18 ani. Avea părul lung, prins în două cozi, ținea o chitară în brațe, în timp ce stătea așezată într-un leagăn suspendat, instalat în studioul de televiziune. Și ea cânta, legănându-se, legănându-se. La sfârșitul cântecului, Adrian simțise nevoia să îl sune pe unul dintre prietenii lui, zicându-i:

– Ai văzut-o pe fata aceea care a apărut la TV? Abia știe câteva acorduri la chitară și domnișoara s-a și lansat… Și, în plus, chiar pe micul ecran. Mi se pare un lucru strigător la cer!

– Da, am văzut-o, dar trebuie să recunoști că are o voce deosebită! Ia lasă fata în pace și vezi-ți de problemele tale. Spune-mi mai bine dacă ai putea să mă ajuți să mă pregătesc pentru examenul de la anatomie. Mi-ar plăcea să lucrez cu tine în seara asta. Am fost absent de la ultimul curs și am o presimțire că la sesiunea de examene, cum sunt cam lipsit de noroc, îmi va cădea ca de obicei tocmai subiectul pe care nu-l știu.

– Vino tu la mine dacă vrei, pentru că nu am putere să ies din casă la ora asta.

– Păi, văd că nu am o altă soluție, așa că voi veni.

Și Doru, după ce a pus telefonul în furcă, reflectase: „Bineînțeles că Făt-Frumosul facultății nu își poate mișca fundul! Dar mă voi duce eu, căci am într-adevăr mare nevoie de ajutorul lui. Trebuie să recunosc că Adrian și-a luat întotdeauna cele mai bune cursuri. Nu întâmplător se așază mereu în primul rând din amfiteatru. Astfel, va putea fi remarcat de către profesori și, mai presus de orice, va fi capabil să impresioneze toate fetele…”

A doua zi, Adrian a trebuit să se trezească foarte devreme ca să facă pârtie, căci zăpada blocase ieșirea de la scara blocului. Neapărat urma să dea o fugă în oraș pentru a face o copie cărții pe care o împrumutase pentru doar două zile de la biblioteca facultății. Îl va costa scump dar, pentru a face medicină, avea nevoie să acumuleze o seamă de cunoștințe. Din fericire, tatăl său îi dedea încă ceva bani, pentru că modesta lui bursă nu ar fi fost deloc suficientă pentru a acoperi astfel de cheltuieli. Dacă ar fi avut mijloacele necesare, cu siguranță că ar fi fost încântat să-și îmbogățească rafturile bibliotecii cu o mulțime de cărți medicale sau cu reviste scrise în tot felul de limbi străine. Dar acesta rămânea doar un vis irealizabil. La acel moment, sistemul comunist din România nu permitea accesul liber la informațiile ce existau dincolo de frontiera țării. Acest lucru era interzis și destul de periculos pentru un intelectual, fie el chiar un biet student. Fiecare cetățean trebuia cu orice preț să respecte regulile nescrise ale acestui sistem totalitar.

După un timp, odată trecute primăvara și apoi vara, venise și luna septembrie. La facultate, ca de obicei cu ocazia unui nou an universitar, se pregătea „Balul bobocilor”. Era o adevărată bucurie, mai ales pentru băieții din anii cinci și șase. Iarăși vor apărea cohorte de fete tinere și frumoase! Holul mare al Facultății de Medicină și Farmacie din București era impunător. Fusese dintotdeauna un loc ideal, unde se puteau organiza diverse manifestări. Şi anul acesta veniseră aici, ca de obicei, sute de studenți. Nu numai cei din anul întâi, ci de asemenea și cei din anii mai mari. După aceea, o mare și apăsătoare liniște se lăsase peste amfiteatru. Erau prezenți Rectorul și Decanul facultății. Fiecare dintre ei ținuse un discurs cu privire la „obligațiile studenților, având ca obiectiv principal formarea unui adevărat profil intelectual, demn de numele unui viitor medic”. Urmaseră aplauze îndelungate, apoi decanul decretase deschiderea „Balului bobocilor”, ediția 1976. Ce bucurie, ce energie, ce entuziasm! Era o demonstrație de adevărate noi talente, care mai de care mai originale. La sfârșit te puteai întreba de ce toți acești tineri or fi ales totuși Medicina? Apoi își făcu apariția pe scenă grupul de rock al Universității! Și dansul începuse repede, ca o explozie de tinerețe și fericire…

După bal, Doru se grăbise să treacă pe la Adrian.

– Ţi-ai văzut „artista” la bal? A cântat minunat frumoasa ta… Ai fi zis

---

[1] Fragment din volumul în pregătire *Să locuiești într-un cântec de pasăre.*

[2] Mihail Eminescu (1850, Botoșani–1889, București), „Luceafărul” poeziei românești. Fragment din *Catrene* (1869). Alte poezii celebre: *Scrisoarea III, Epigonii, Lacul, Singurătate, O mamă, Adio, Înger și demon, Melancolie, Dorinţa, Floare-albastră, Mai am un singur dor, La steaua*.

că parcă ar fi fost născută pe scenă. Nu i-a păsat de mulțimea de colegi care o priveau, nici de profesorii cu care în curând va da examene. E studentă la noi, în anul întâi. Hm, să vedem ce mai zici acum.

– Da, am remarcat-o. Dar nu mă interesează.

Şi după o mică pauză, Adrian simțise nevoia să adauge:

– Ia spune-mi, ție chiar ți s-a părut cu adevărat frumoasă?

– Îți las plăcerea să o descoperi. Nu-i exclus ca într-o bună zi să încerci să o adaugi la colecția ta de fete frumoase!

– Taci din gură! Ca de obicei, ai o tendință și chiar un mare talent să exagerezi.

Spunând aceste ultime cuvinte, Adrian simțea cum iritarea îi creștea din ce în ce mai mult și, fără să mai aștepte, îi făcu semn cu mâna lui Doru, cum că ar face mai bine să se îndrepte cât mai repede spre ieșire. După ce îl dăduse afară pe colegul său „iubit", întorcându-se în cameră, se așezase pe fotoliul lui vechi și începuse din nou să se gândească la Ea: „Cum o fi reușit puștoaica asta? Nu știe deloc să cânte la chitară... Dar este adevărat, are o voce frumoasă. Şi, în plus, a obținut admiterea la ditamai Facultatea de Medicină și nu oriunde, ci chiar la București!"

Și timpul s-a scurs cu o repeziciune fantastică. Adrian se uita la calendar. Întorcând pagina, își dăduse seama că era deja luna martie 1977 și că se așternea peste pământ o nouă primăvară! O umbră îi traversă chipul. Detesta luna martie. De fiecare dată, în această perioadă îl năpădeau amintiri întunecate ce defilau fără încetare prin mintea lui. Durerea care îl invadase în momentul în care, cu patru ani mai înainte, mama lui trecuse în lumea celor drepți, îi reapăruse în suflet cu o forță incredibilă.

Lăsase calendarul din mână și, uitându-se la ceas, și-a dat seama că ar fi trebuit să se grăbească să ajungă la timp la cursul de Socialism științific, care se ținea ca de obicei în amfiteatrul mare al facultății. Se gândea cu greață că se va plictisi de moarte, că profesorul, un comunist convins, va face din nou o pledoarie fără început și fără sfârșit, cu un vocabular plin de lozinci! Şi, în plus, nu era decât o pierdere de timp, căci cursul acesta nu îi va folosi la nimic pentru viitoarea meserie.

În sfârșit, ajunsese. Se așezase ca de obicei în primele rânduri și începuse să privească plafonul înalt și frumos al amfiteatrului, băncile de lemn, arhitectura, luminile. Timpul trecea, dar profesorul nu își mai făcea apariția. După o oră de așteptare, colegii se săturaseră și toată lumea s-a decis să plece. Adrian și-a privit ceasul: 21.22. Când, deodată, candelabrul și zidurile începuseră să se clatine. La început ușor și apoi din ce în ce mai tare. Tânărul a încercat să alerge spre ieșire. Se crease deja panică. Fetele țipau scoțând sunete extrem de ascuțite: „Cutremur, cutremur"! Apoi se auzise un zgomot îngrozitor, ca și cum nu foarte departe ceva se prăbușise. Cerul avea o culoare ciudată. Stâlpii de telegraf se înclinau până la pământ, iar acesta se mișca, tremura din toate încheieturile. Blocurile se clătinau, se auzea un zgomot înfundat, ca un urlet ce venea din adânc. Apoi, Adrian simțise un șuierat, ca un vânt puternic. Luminile se stinseseră, iar cerul parcă luase foc. Dar timpul înghețase, secunda se transformase în oră, iar calvarul părea fără de sfârșit.

În tumultul acela, când aveai senzația că te afli la gura unei prăpăstii ce ducea spre iad, Adrian se gândea din nou la mama lui, la ziua în care ea murise. La aceeași dată, ca și acest teribil cutremur. Dumnezeule, nu poate să sufere ziua de 4 martie! Dacă ar putea să o scoată din calendar, nu ar ezita nicio secundă. Tristețea care îl stăpânea nu avea margini.

Ce ar fi trebuit să facă în astfel de momente? Adrian începuse să alerge. La fel ca toată lumea din jurul lui, șocată, disperată. Însă în ce direcție să alerge și de ce? S-ar fi dus spre casă, dar poate că aceasta nici nu mai exista… Şi tatăl lui? Şi fratele? Traversase piața din fața Academia Militare, apoi urcase spre vechiul bloc militar. Slavă Domnului, în afară de câteva crăpături, acesta nu suferise mare lucru. Tocmai ajunsese și fratele lui, Dan, care se pornise să-i povestească dintr-o suflare tot ce aflase despre distrugerile provocate de cutremur. Era îngrozit, aproape că nu mai respira pentru a vorbi repede, repede, ca o moară neferecată.

– A avut o magnitudine de 7,2 grade pe scara Richter și se pare că a durat 56 de secunde. Au spus la radio că la noi, în București, s-ar fi prăbușit peste 33 de clădiri și blocuri și că ar fi peste 1 300 de victime. Ca să nu mai vorbim de cei peste 11 300 de răniți din întreaga țară. Au murit Caragiu[3], Bocăneț!...[4] Știi, continuase Dan, se pare că amfiteatrul mare de la facultatea ta a fost distrus. S-a prăbușit tavanul.

– Eram acolo.

– Hai, nu mă înnebuni!

– Ironia soartei. Așteptam să înceapă cursul de Socialism științific. Iată cum o absență întâmplătoare a profesorului nostru comunist ne-a schimbat destinul, salvând viețile a mai mult de 400 de studenți la medicină…

După câteva zile, Adrian se hotărâse să iasă în oraș. Oamenii mergeau pe străzile Bucureștiului în ruine. Începuseră lucrările de demolare a blocului „Dunărea", care se afla în fața hotelului Intercontinental și a Teatrului Național. Asistase fără să vrea la o scenă teribilă: un utilaj de demolare lovise turla bisericii Ienei. Nu îi venise să creadă. Admirase nu de mult, în lăcașul acesta sfânt, picturile murale făcute de Gheorghe Tătărăscu[5], fresce de o mare valoare artistică. Spera din tot sufletul ca biserica să fie renovată. Din nefericire, monumentul acesta, fostul sediu al Uniunii Artiștilor Plastici și multe alte clădiri din București au căzut victimă acțiunilor de demolare pe care regimul comunist le-a ordonat după cutremur.

Şi, astfel, ziua de 4 martie 1977 s-a înscris ca o pagină neagră în memoria lui Adrian, în memoria noastră…

---

[3] Toma Caragiu (1925–1977), actor care a interpretat cu precădere roluri de comedie, cu activitate bogată în teatru, TV, film.

[4] Alexandru Bocăneț (1944–1977), regizor român. Filme: *Gloria nu cântă* (1976), *În noaptea asta toată lumea e a mea* (TV, 1974), *Bună seara, Domnule Wilde* (TV), *Aventuri la Marea Neagră* (1972).

[5] Gheorghe Tătărăscu (1820–1894), artist plastic român, reprezentant al neoclasicismului în pictura românească, unul dintre întemeietorii Școlii de Arte Frumoase din Bucureşti.

Din jale s-a-ntrupat Electra

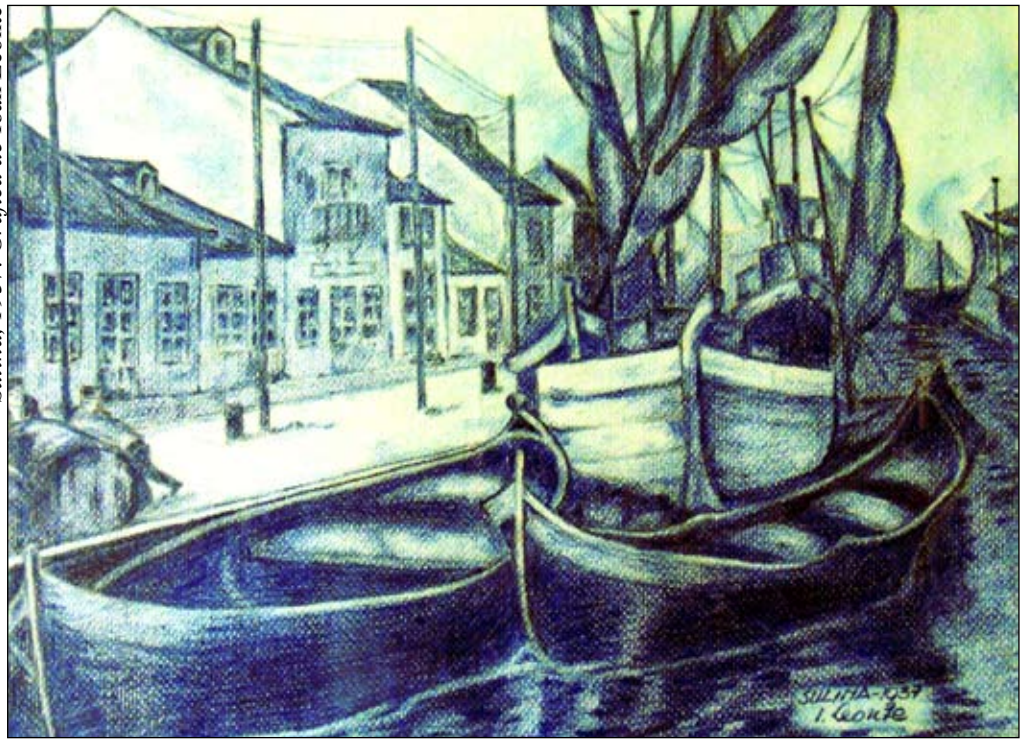

Stella D. Perdix

A fi –
sau a nu fi
Viața
este un poker
Trăim
cu zilele
în buzunar
*
Citesc
Biblia –
mă-ntorc
cu mii de ani
înainte
de Hristos
*
În anul
fatal 2015
ne jucăm
cu ultima
Descoperire
și cu mingea
de foc –
Lacrima
Cristi
un Mapamond
în sânge
Albastrul senin
o iluzie
a naivilor
și războiul
creierelor
pline
de urgie
*
Lacrimile
nu sunt
perle
Statele
nu sunt
Fantome
Moneda
jubilează –
haos
tragedie
State
ciopârțite
fiori
de moarte
prunci
fără viitor
*
Dumnezeu
moare –
Știu –
este o
Anomalie
dar cine
o poate
împiedica?
Și catastrofele
umane...

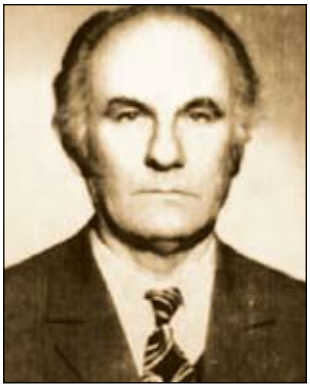
Se joacă șah
cu nebuni
umani
Reginele
își pierd
coroanele
Terra
înnebunită
ar vrea să
se revolte –
aluviunile
înghit
inimi
pietre prețioase
oameni celebri
*
Dar speranțele
nu mor –
Sângele
e roșu
inimile
palpită
craniile
devin
piese
arheologice
Atmosfera
stratosfera –
un studiu
pentru
astrologi
*
Epocă de
mari realizări
cu drame
celebre
și Monstruozități
epocale
prin secole
ce vor trece
totul va fi
Simplu –
și urletul
lupilor
și hăul dezastrelor
și moartea stelelor
și a viselor
*
Nu sunt
ziarist –
dar voi
ce veți citi și
aveți
mormane
de ziare
de internet
cu toate
dezastrele
Lumii –
cu Iisus
pe Cruce
și Fecioara
în genunchi
*
Din Pământ
plămădit
în speranțe
efemere
se adăpostesc
vise
lacrimi
erori și
orori
*
Vă stau
la dispoziție
naive
suflete
cimitire
deschise
și multe
flori uscate
pe morminte
*
Și eu
ce țin
în pumni
din jale –
Jubileul
Pământului.

Anul de grație 2015,
azi, Făurar.

Sulina, 1937. Grafică de Ioan Leonte

Divinul Neant

Zaharia Potârniche

Acolo unde
nu poate pătrunde
Nimic,
nici chiar gândul,
nici visul,
este El,
Abisul
Absolutul

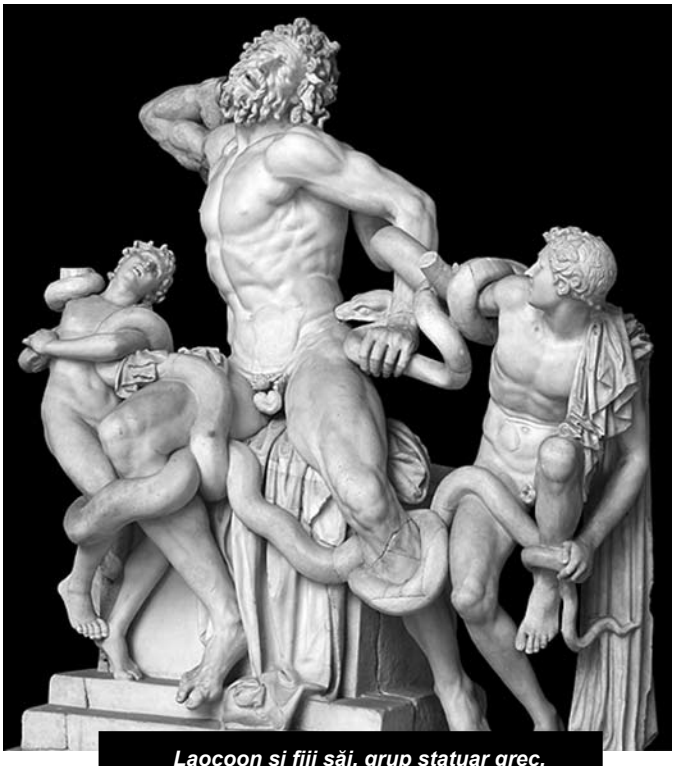
Doar ruga curată
mai poate –
dar acolo rămâne;
ajuns
fără răspuns,
ci doar așteptare

Diviul Neant?
E înțeleapta,
neîndurătoarea metaforă
a omului mărunt,
uimit,
copleșit
de propria-i micime,
fără schimbare,
în Neantul
cu trista uitare

Suntem
praf de stele,
și-n el ne întoarcem -
în sublimul Abis,
ca infinitezimală parte
a vastului,
copleșitorului Paradis
stelar

Voi, adevărații
Nemuritori
de pe acest Pământ,
ce ați visat,
ați negat
și ați păsit
peste necunoscute
praguri
de pe această sferă
efemeră –
din miliardele
de sfere
himere
ale Abisului,
ce-mi spuneți
în noaptea asta
a Sfântului Botez,
ca un crez?

Mileniile s-au cernut
peste voi,
iar aici au rămas
doar tomuri și file
îngălbenite,
încărcate de praful
infinitelor zile
ale istoriei scrise
și nescrisă

Laocoon și fiii săi, grup statuar grec, secolului I d.H.

O, tu,
cel din Stagiria
alexandrină,
și tu, Pitagora
din vechea Eladă,
ca și tu, Vitruviu
cel din cetatea latină;
tu, Democrit
și tu,
înțeleptule Platon,
care-i răspunsul
ce-l dați
celor
din treaptă în treaptă
înălțați
spre culmile căutate
ale acestei Lumi?

Ei, aprigii iscusiți,
hotărâți să fure
Neantului
Adevărurile Absolute
ale ascunselor taine?

Au trecut
prin această Lume
genii după genii,
precum:
Descartes, Kepler,
Herschel,
Maxwel,
Blaise Pascal,
Newton,
apoi Edison, Hertz,
Darwin, Pasteur,
soții Curie
dar și fulgurantul
Einstein
și nu în ultimul rând,
truditorul și
părintele
mașinii de gândit,
Werner Wiener;
doar câțiva
veniți din eter,
din Neant,
ca trimiși ai acestuia,
pentru a se întoarce
definitiv în El.

Au venit,
au dezvelit abisale
mistere,
lăsând în urmă
nedezlegate,
imense, alte necunoscute,
și din alte sfere
mult mai imense,
mult mai efemere

Vor mai trece
iar și alte milenii,
cu alte
mereu alte genii,
dar Transcedentalul Neant
nu va înceta
să tacă,
și timpul
va continua să treacă

El Cel menit
fără început
și fără sfârșit;
pentru ființa din lut,
cu sfârșit și început.

*

Întreb eu
Divinul Neant,
Întreb
Nimicul Infinitului,
de ce
au trebuit să existe,
un Goethe,
un Schiller,
un Dante, un da Vinci,
un Michelangelo,
Petrarca,
sau mai aproape,
un Voltaire,
Rousseau
ori alții
asemenea lor?
De ce
au mai venit pe Lume
marii poeți –
făuritori
ai cuvântului,

ai melosului
și al formelor
desăvârșite,
dacă într-o zi,
din infinit,
stânca Destinului –
asteroidul fatal,
își va îndeplini
nefasta menire,
și,
Perla Galaxiei –
Planeta Albastră,
se va întoarce
spulberată, definitiv,
în roiul stelar
din care a venit?

Iar tu,
ființă din lut,
hărăzită de Creator
Raiului Ceresc,
în loc de ocrotitor
a tot
ce ți-a fost dăruit,
ai devenit
cel mai necruțător
Dușman
al propriei tale
Lumi,
al propriului tău
Frate;
cu arme,
cu închipuiri
tot mai ucigătoare,
tot mai sofisticate;
și-aduc gorilele
Calul troian –
vai vouă, Laocooni
contemporani
e plin de șerpi,
de cimpanzei
și urangutani –
iar lăcomia ta
de minotaur
adună, adună avid
mai departe,
grămezi de aur,
munți întregi –
din râuri de sânge,
sudoare,
moarte
și fărădelegi –
în timp ce
Destinul Lumii
e în propria-ți mână,
în propria-ți ființă;
acolo,
în fantastica-ți minte –
parte din Divinul,
Neantul Părinte

Ia aminte
tu, fragilă făptură,
Apocalipsa din
Neîndurătorul Abis,
nu e un vis!
Ea va veni
ca încercare
a Absolutului,
trimisă
Prostiei, Lăcomiei,
Cruzimii,
propriei gorile
din tine

*

Mileniul Trei –
chiar
primul lui Secol,
ar putea fi
Sfârșitul!
și nu buruința Luminii,
a Vieții

Fii înțelept,
fii iscusit și drept
tu, fiu
al Neantului
purtător
de genii,
de Prooroci
și al unui Mântuitor

Șarpele
Rațiunii Umane,
din Neantul Divin
se prelinge;
iar stânca
Destinului Lumii
stânca Nefastă,
tu o poți spulbera,
tu o poți învinge!
Tu,
cel cu suflet
Nemuritor,
din turma
Divinului Păstor.

5 ianuarie 2015,
Noaptea Bobotezei

Doina Bârcă

În palma ta…

În palma ta un foc aș stinge,
Cu mersul orelor târzii,
Zâmbind atunci când se prelinge,
Un diamant din ochi căprui.

Șoptind în taină la ureche,
Vorbe ce voi a le-nțelege…
Convinsă sunt că în iubire
Îți este dragă orice lege.

Mergând cu toamna călăuză,
Pe-alei unde se pierde cerul,
Sorbeam mirosul ei de frunză,
Când ploaia îți mângâia părul.

Și când îmbrățișarea udă,
Pe amândoi ne contopea,
În pumnul meu te-aș fi ținut o viață…
Să-nmugurești în palma mea.

De vorbă cu Viața

Nu mi-am imaginat, copilă fiind,
Că Viața crudă poate fi…
Și pe cărarea ce-ți așterne,
Sigur te poate amăgi!

Și-aș vrea, câteodată, ca să pot,
Păzită în speranță să mă știu,
Pe drumul care mi-l impune Viața,
Și pregătită pentru tot să fiu.

Dorințe, întrebări, nedumeriri,
Le-am dus spre a clădi ceva în viață,
Iubindu-te, cu tine, Viață, mă răsfăț,
Dar lasă-mă păzită de speranță.

Nu-mi da ziua când pot să pierd
Ce am realizat pe drumul meu în tine,
Lasă-mi speranța, Viață, ca o mângâiere,
Atunci când vii ultima dată pe la mine.

Ia-mi dacă vrei dobânda cea mai mare,
Poți s-o măsori în aur ori averi,
Dar ca să plec din tine, Viață dragă,
Să nu mă faci nicicând să-ți cer!

Povestea vieții

Într-o lume de ocară,
am fost dulce domnișoară,
am fost harnica elevă,
am participat la grevă,
am fost femeia fatală
măcar uneori, spre seară...
Într-un timp, și menestrel,
când și când, la vreun castel...
Și am fost și gospodină,
și soție, și vecină;
subaltern fără pricină,
șefă, n-am eu nicio vină!
Și am fost un pic și mama,
și mătușă, într-o toamnă...
Ani la rând am fost și fiică,
tot mereu sora mai mică...
Încă nu am fost bunică,
dar deloc nu-mi este frică!

Într-o lume de doi bani,
am în plus vreo câțiva ani,
i-am trudit și i-am răzbit,
și prea calmă am devenit.

În inima mea
mi-a plăcut *să fiu ea*!
Și am învățat întruna
cum să fac să păstrez Luna.
– Uite, asta-i Luna ta
de pe cer, și ți-o voi da!
Însă..., vezi ce faci cu ea!
Adevărul să nu-l spui
decât doar de presupui
că îi place orișicui.
Dar nici să nu minți nu-i bine,
căci se-ntoarce către tine!
Să fii așa... diplomat...
să iei în gură asfalt
și pe toți să-i mulțumești,
recunoașteri să primești...

– Adica *să nu fiu eu*,
fărâma de Dumnezeu?!

– N-o lua și tu așa...
Dacă mă vei asculta
bine te vei strecura,
lină va fi viața ta!...

– Doar că *nu va fi a mea*,
ci a oricui altcuiva!

Toate bune și frumoase,
le-am făcut cum le lăsase,
n-am jurat, n-am pus pariuri,
n-am acordat interviuri;
viața mea șablon a fost,
barometru fără rost,
de exemplu am fost dat,
deseori… și răspicat.
Dar eu aveam un oftat:
Totuși viață când trăiesc?
Apoi, când o împlinesc?

Și-a venit așa o zi,
soarele mă ispiti,
l-am luat și l-am făcut scrum,
și l-am pus într-un album,
apoi mi-am văzut de drum...
căutând o altă stea,
norocul să-mi leg de ea!

Și-am înapoiat Luna,
care mi-a purtat cununa,
și de spini, și de măslini,
și de multe alte vini,
și de patimi domolite,
și de gânduri despletite,
și de vorbe nerostite...

Prin sângele meu,
fărâmă de zeu
cursese mereu!
În acea zi *am fost eu*.

18 mai 2014

Grafică de Constantin P. Popescu.

Livia Mihaela Zamfir

Primăvară!

După zile mohorâte,
Abătute şi nevrute,
Un albastru uger plin
Revărsa cerul senin;
O lumină hrănitoare
Potolea foamea de soare;
Din văzduh, o ciripire
Invita la nemurire...

Pe o palmă de pământ
Rătăceau nervuri de vânt,
Iar de jur până-mprejur,
În al zării larg contur,
Mă grăbeam şi eu să fur
Din şuvoiul de petale
Scoase, gratis, la vânzare...

Adulmecam petala mută,
De frumuseţe încă udă,
Şi-n răzvrătirea dimineţii
Sorbeam dintr-însa seva vieţii.

E primăvară pentru toţi poeţii!

4 aprilie 2015

Nemurire

La nouă decenii
de la naşterea lăcaşului militar
„Ştefan cel Mare şi Sfânt”,
Câmpulung Moldovenesc (2.11.2014)

Bătrân liceu cu plete de poveste
De pe la Ştefan – suflet ce-nfioară
Promoţii din muzeu îţi dau de veste
Că „râsu-plânsu” ne-ai rămas, comoară...
Că încă eşti cetate de simţire
Din dorul de Obcine şi Rarău,
Pietrele Doamnei strajă-mănăstire
Moldova limpezită de pârău...
De-o vreme bastion aniversar,
Monografie întru veşnicie,
Profesori, comandanţi la un hotar,
Adolescenţa noastră – strălucire...
Cu dascăli de elită hărăzit,
Tu ai păstrat cu bune şi cu rele
Inteligenţa, visul înzidit,
Istoria în marmură cu „Stele”
Şi te-ai înseninat aflând că unii,
Majoritatea, chiar, au onorat
Ce-ai investit cu jurământ curat,
Să fim viteji ostaşi, precum strămoşii.
La ceas aniversar – recunoştinţă
La dascăli, comandanţi noi dăruim,
Celor ce sunt şi celor din nefiinţă
Prin toţi ce sunt şi-au fost te nemurim...
Şi de o fi de ziua ta zăpadă,
Vom viscoli cu gândul de soldat,
Iubirea noastră fi-va la paradă
Să-ţi dea onorul ca şi altă dat...
Bătrân liceu cu plete de poveste,
În Bucovina puls ce înfioară
Promoţii legendare sus, pe creste,
Sună din bucium să audă-o Ţară!

Liviu Zanfirescu

Instalatorul de poeme

Versul se stinge-n pocal, încă geme,
Salvatorul lui sunt – instalator de poeme;
Am să-l trec firesc pe la „reanimare”,
Perfuzii de lumini incendiare
Îi voi face intens, chiar şi c-o sărutare
Poate-poate tresare ...
De mine posibil să nu fi auzit,
Am fost la cerşit, am iubit, am murit
Şi ca-n Biblie renăscut am fost înviat
Dintr-un poem al credinţei crucificat,
Şi de atunci zi de zi scot din dileme
Versuri aparent ruginite de vreme ...
Se-ntâmplă ca lira să-şi fi trăit traiul
Cu Eminescu, Nichita şi întreg alaiul
Zic unii, că-i gata, pân-aicea le-a fost,
Dar eu, instalatorul de poeme, rămas-am în post
Cu cheia iubiri din vers şi catrene
La „reanimare”, deci, îţi spun, nu te teme!
Lumina durează în veci sănătate
Pentru tezaurul uitat în nedreptate,
Astfel, versul învie şi chiuie-n steme
Sub impulsul instalatorului de poeme.

Constantin Stroe

La aniversare

De fiecare dată,
La aniversare,
Ne privim în faţă
Şi ne vedem mai fericiţi
Cu încă un an...

Ascunsele vise
S-au transformat
În împliniri,
Ţesând bucuria
În inimile noastre...

Acum, la ceas aniversar,
Suntem mai bogaţi
Cu încă o dimineaţă însorită
Şi sorbim, din cupa fericirii,
Licoarea trudei noastre...

Salcâmul cu mine de-o seamă

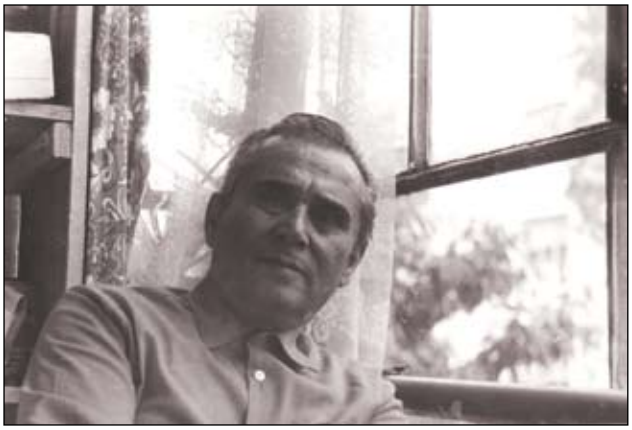
Salcâmul cu mine de-o seamă
Tresaltă de sub povara târzie,
Un strigăt ca dorul de mamă
Sunt florile lui ce mă-mbie...

Culori parfumate mă cheamă
Să revin pe tărâmul drag,
Sub salcâmul cu mine de-o seamă
Miezul florilor încă-i dulceag.

Salcâmul cu mine de-o seamă
M-aşteaptă în fiece an,
Şi tabloul cu bunicii în ramă:
Ajungem cu toţi la liman...

Adevăraţii prieteni...

Evocarea pictorului Ion Crăciun de pe coperta 3 a numărului precedent al „ProARME”-lor a avut un ecou unde ne aşteptam mai puţin, feedback-ul venind deci nu de la Târgovişte, unde acesta îşi petrecuse a doua parte a vieţii şi unde ajunsese chiar un nume, ci tocmai la Tufeni, în judeţul Olt, de unde profesorul şi scriitorul Ion Georgescu ne-a trimis un plic consistent cu câteva suveniruri primite cândva de la Ion Crăciun, în virtutea unei prietenii

legate pe tărâmul spiritualităţii în care Festivalul-concurs de literatură „Moştenirea Văcăreştilor” din fosta Cetate de Scaun a avut rolul lui. Între altele, am primit pentru arhiva revistei o fotografie cu autograf, de fapt cu o urare de „La mulţi ani!” adresată de Ion Crăciun amicului său din Tufeni la finele lui 1989 (reprodusă aici), o felicitare artizanală în maniera atât de cunoscută a pictorului târgovişte an (reprodusă şi aceasta în pagina de faţă), expediată din Târgovişte la 20 decembrie 1993, şi patru xerocopii din cotidianul local „Realitatea dâmboviţeană”, de la finele anilor ‘90, unde sunt publicate câteva poezii foarte bine legate din lirica lui Ion Georgescu apărute graţie şi diligenţelor lui Ion Crăciun (vecin şi bun prieten cu jurnalistul Joseph Pildner, directorul ziarului, mare iubitor al poeziei clasice, cu rimă şi vers melodios), după cum reiese din nota-prezentare intitulată *Amintiri despre un prieten*, din ediţia de sâmbătă, 8 august 1998, unde fostul instructor de zbor din anii celui de-al Doilea Război Mondial preciza: „L-am cunoscut într-o toamnă, cu lumină de castani, cum îi plăcea lui să spună, când Târgovişte a îşi odihnea poezia la umbra adâncă a Rovinelor, atunci când Văcăreştii îşi chemau prozatorii şi poeţii aflaţi la început de drum, să se întreacă la festivalul de literatură din acest oraş. Era în toamna anului 1980 şi atunci, lui, prietenului meu, profesorul Ion Georgescu din Tufenii Oltului, i s-a înmânat, de către Dl. Dan Fruntelată, preşedintele juriului, Marele Trofeu, pentru cele mai frumoase poezii prezentate în faţa juriului şi a publicului târgovişte an. Mai târziu, toate poemele lui au fost cu dragoste strânse într-o carte sub titlul *Adâncul ierburilor*. Din cele 100 de poeme ale acestui suflet adânc şi generos, cer permisiunea ziarului «Realitatea dâmboviţeană» să prindă în paginile sale două dintre ele care, zic eu, dezvăluie mireasma adâncului rădăcinilor noastre: *Hei bordei, bordei* şi *Poem de iulie*.” După apariţia ziarului cu poemele publicate, evident, prima grijă a lui Ion Crăciun era să expedieze la Tufeni, prietenului său, xerocopia paginii respective, pe verso adăugând, uneori, şi câteva gânduri ale sale, olograf, ca de pildă tot atunci, când propusese acele două poezii amintite: „Stimate domnule Georgescu,/ Ziarul «Realitatea dâmboviţeană», spre deosebire de celelalte cotidiane locale, este singurul sensibil la poezie şi care a înţeles şi admis în paginile sale poezia, aducând spre cunoştinţa lumii şi promovând pe acei ce filtrează prin sufletul lor sensibil elixirul acestui gen de exprimare a frumosului în cultura românească şi universală. Ziarul e mai tânăr decât altele şi realizat de un colectiv exclusiv de tineri, în frunte cu directorul său. De aceea l-am folosit pentru a aduce spre cunoaştere publicului târgovişte an şi străin din oraşele ţării precum Tecuciul, oraşul meu natal, sau Iaşiul cu prieteni şi colegi, Galaţiul sau Tg. Mureşul la fel, multe din poemele Dv. Şi am început cu *Poem de iulie* şi *Bordeiul*..., cele în care fiinţa mea se încadrează perfect ca fiu de ţăran care a trăit cândva, în cei mai frumoşi ani ai adolescenţei şi copilăriei, clipe ca acelea cuprinse în aceste sfinte şi nostalgice poeme semnate de Dv. Căci n-am să uit niciodată nici zborul meu printre norii cerului, dar nici mămăliga şi oala cu fasole fiartă-n vatră, la foc domolit, şi nici mersul domol şi legănat al carului cu boi încărcat cu snopi de aur pe amurguri de purpură, pe care Grigorescu l-a cântat ca nimeni altul prin penelul său fermecat. Vă îmbrăţişez cu toată căldura sufletului, Crăciun.”

Ca astăzi, la exact 35 de ani de când l-a întâlnit prima oară, Ion Georgescu, ajuns dumnealui însuşi la o vârstă venerabilă, să ne scrie nouă provocat, cum ziceam, de evocarea de data trecută: „...Cinstesc în sufletul meu pentru totdeauna memoria acelui aviator excepţional şi artist al penelului care rămâne Ion Crăciun şi care şi-a legat o bună parte din viaţă de vechea capitală a Ţării Româneşti. Vă trimit alături câteva materiale legate de prietenia mea cu dânsul [...] şi vă rog să le păstraţi în arhiva de cinste a dumneavoastră. Dacă veţi crede de cuviinţă, veţi semnala în «ProARME» câte ceva.” Am şi făcut-o, cum însuşi Ion Crăciun s-ar fi grăbit să o facă, întrucât dincolo de faptul că nu se ştie ce va fi mâine, am fost profund mişcaţi

de această dovadă de prietenie de care numai marile caractere sunt capabile, mai ales în vremurile atât de grăbite de azi şi după atâţia şi atâţia ani aşternuţi ca o zăpadă grea peste noi toţi. (***D.G.***)

Marginalii la o carte despre… Siberia

de **D. Gîju**

La 31 martie a.c., primeam de la doamna Opritsa Dragalina-Popa, tocmai din Elk Grove, SUA, un mesaj care nici pe departe nu se dorea a fi publicat (am cerut permisiunea după aceea) și care, dincolo de faptul că m-a bucurat nespus, m-a determinat să abordez plecând de aici materialul de față, planificat oricum, pentru a le mulțumi românilor de peste Atlantic pentru inițiativa de a susține financiar, prin Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria" de la București, ***Premiul „Comandor Virgil Alexandru Dragalina" pentru cea mai bună lucrare despre soarta militarilor***

La Muzeul Militar Național, cu ocazia festivității de premiere. De la stânga: gl.bg.(r) dr. V. Neagoe, col.(r) D. Roman, gl.bg.(r) Gr. Buciu și prof.dr. A. Ciupală.

români din lagărele de prizonieri din al Doilea Război Mondial, despre care am luat cunoștință din revista „România eroică" nr. 2/2014. În ce mă privește, respectivul premiu a constituit o încurajare firească, impulsionându-mă să forțez ducerea la bun sfârșit a cărții de memorii a lui Ion Tobă-Hatmanu, „patriotul absolut" cum l-a caracterizat cineva, la care tocmai lucram în momentul respectiv, cu sincope mari însă, *deadline*-ul autoasumat fiind abia pe la finele lui 2015, așa că, pentru a mă încadra în termenul concursului, am lăsat deoparte alte proiecte și nu aveam să regret. Fiindcă, așa după cum la ora de față se știe (asta în măsura în care deja nu s-a și uitat între timp![1]), la final, după deliberare, juriul – format din prof. univ. dr. Petre Otu (președinte), prof. univ. dr. Alin Ciupală, conferențiar universitar dr. Alexandru Oșca, general de brigadă (r) Grigore Buciu, șeful Departamentului Relații Publice al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria", și colonel (r) Dumitru Roman, redactor-șef al revistei „România eroică" – a decis ca pe lângă premiul în valoare de 1000 de dolari acordat unei lucrări al cărei titlu[2] vorbește de la sine, ca să nu mai spunem de colectivul de autori și de instituția care i-a patronat apariția, să acorde încă un premiu (special), de 500 de dolari, și volumului ***Jurnal de război și de pace. Memorialul din Siberia***, Editura Favorit, 2014, scris cu riscuri enorme de locotenent-colonelul **Ion Tobă-Hatmanu** în plin comunism, confiscat de Securitate și recuperat, respectiv îngrijit și editat de subsemnatul abia acum. Bineînțeles că, aflând că și acest premiu a fost susținut financiar de doamna Opritsa Dragalina-Popa, din Statele Unite ale Americii, nepoata generalului erou Ioan Dragalina, am fost onorat să-i trimit prin poștă un exemplar al cărții, cum ar veni să știe și dumneaei pentru ce a… aruncat banii, așa că am avut ceva emoții în așteptarea *feedback*-ului, unul care putea fi destul de surprinzător, și nu neapărat în sensul favorabil pentru cine îl cunoaște, fie și de pe Internet, pe autorul cărții. Una peste alta însă, dacă de acolo, de Sus, Ion Tobă-Hatmanu ne vede, acum sunt convins că, la rândul său, are toate motivele să fie încântat de cartea sa, fiindcă iată concluzia doamnei Dragalina-Popa la finalul lecturii:

Mult Stimate Domnule Gîju,

Aseară, mi-am luat rămas-bun de la admirabilul Ion Tobă-Hatmanu. Cartea este cutremurătoare – cu momente sublime și pagini de groază, cu bucurii și adâncă tristețe. Ion Tobă este un personaj de legendă: patriot incontestabil, continuu în mișcare, suflet curat de soldat, principial – dorind numai să-și servească „țara și pe ai lui!" Mândru și demn: „Nu fac anticameră la nimeni." I-am admirat curiozitatea intelectuală, dorința de a învăța și de a se perfecționa mereu, studiind cu înverșunare limbi străine (franceza, engleza, germana, rusa, ceha etc.), sensibil la frumos (în toate capitalele europene vizita întotdeauna muzeele, bisericile, locurile istorice). Cu o nestăpânita joi de vivre! …Un om deosebit, un caracter de admirat, o viață plină și trăită mereu pe

[1] Festivitatea de înmânare a premiilor, mediatizată în presa militară, la Radio ș.a., a avut loc în ziua de 12 februarie 2015, la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I" din București.

[2] *Prizonieri de război români în Uniunea Sovietică. Documente 1941–1956*, realizată de un colectiv format din: Laurențiu Constantiniu, Ilie Schipor, Vitalie Văratic (coordonator), Vladimir Ivanovici Korotaev, Vladimir Nikolaevici Kuzelenkov, apărută la Editura „Monitorul Oficial", București, 2013, sub egida Ministerului Afacerilor Externe al României, Institutului Diplomatic Român, Agenției Arhivelor Federale ale Rusiei și Arhivelor Militare de Stat ale Rusiei.

marginea prăpastiei. Am savurat precizia descrierilor, atenția la detaliu și talentul cu care a redat culoarea locală. Și m-a întristat adânc sfârșitul... Cât ar fi dorit să moară pe câmpul de bătaie..., acolo unde se simțea acasă. Vă mulțumesc mult pentru carte în numele meu, în numele familiei, și poate, dacă îmi permiteți, și în numele României de odinioară. Cu toată admirația,

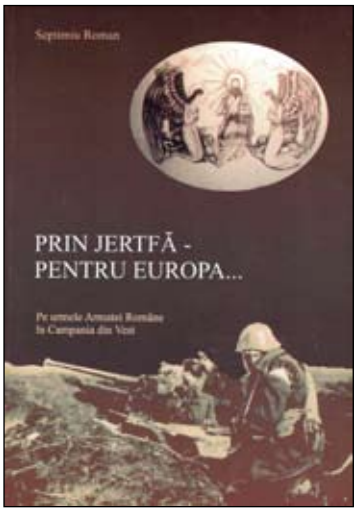
Opritsa Dragalina-Popa

În concluzie, mulțumindu-i doamnei Dragalina-Popa pentru acest mesaj care nu mai are nevoie de nici un alt comentariu, profit de ocazie să mai spun că „România de odinioară" a primit cu interes cartea lui Tobă, și în primul rând un grup de veterani și de cadre militare în rezervă de la Bacău, al căror „purtător de cuvânt" este inimosul colonel (r) de tancuri George Gheorghiu, dar și tinerii iubitori de istorie militară din România de azi, de la Asociația Deutsche Freikorps, prin Flavius Roaită, și nu numai ei sunt interesați (mesaje și solicitări în legătură cu cartea am mai primit și de la Brașov, adică din ultima garnizoană a lui Tobă, de la Muzeul Ianca, zona sa de baștină etc.), semn suficient de clar că Odiseea „hatmanului", după o jumătate de veac de uitare, începe să fie cunoscută. Deci, cum s-ar zice, mai bine mai târziu decât niciodată!

Toate acestea însă, nu am uitat nicio clipă, grație și Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria" din București. Le mulțumim cordial celor care se ocupă de destinele acestei asociații și tuturor celor care acționează sub deviza călăuzitoare și inspirată a marelui Iorga: „Patria merge înainte prin cultul eroilor!" Doamne ajută!

Oameni și cărți

Septimiu Roman, ***Prin jertfă – pentru Europa... Pe urmele Armatei Române în Campania din Vest***, Editura Bren, Bucureşti, 2005, 100 p., cu ilustraţii. Carte publicată, conform unei note de pe ultima pagină, cu sprijinul „istoricului, editorului şi omului politic, general dr. Ioan Talpeş". Apărută în contextul în care, în octombrie 2003,

mai mulţi ziarişti civili şi militari au fost invitaţi la Brno, să asiste la inaugurarea primelor 15 plăcuţe cu numele unor eroi români căzuţi în 1945 pentru eliberarea Cehoslovaciei (mai exact 1 569 de eroi, militari români), ministru al apărării fiind pe atunci Gh. Tinca, iar ataşat militar la Praga colonelul Liviu Dinescu. Cele 15 plăcuţe erau „contribuţia cehilor", căci la ora aceea, prinşi până la gât în hăţişul birocratic, „patrioţilor" de la Bucureşti numai de cinstit şi comemorat eroi – şi încă unii jertfiţi dincolo de graniţele scumpei noastre Românii –, nu le ardea. Totuşi, Oficiul Naţional pentru Cultul Eroilor (ONCE) şi-a făcut datoria din moment ce, în ciuda tuturor opreliştilor, un reporter de talia lui Septimiu Roman (1956–2013) a ajuns acolo şi a putut să realizeze, în perioada 22 iunie – 7 iulie 2003, o serie de reportaje în parte difuzate la radio (*Ora armatei*) şi, ulterior, transpuse, iată, pe file de carte. Documentat la faţa locului, dar şi pe drumul de jertfă al armatei române angrenată în campania din Vest, în parte din poveştile şi amintirile supravieţuitorilor – de pildă un anume Schilbergr, „ceferist" (*sic!*) la origine, preşedintele filialei regionale de istorie militară, care a întocmit lista celor 1 569 de eroi români căzuţi în zonă şi înhumaţi în cimitirul din Brno –, din discuţiile cu oficialităţile, dar şi cu băgătorii de seamă implicaţi prin natura funcţiilor politice în astfel de ocazii (de unde şi o serie de afirmaţii goale de conţinut asupra cărora nu mai insistăm), autorul reuşeşte să surprindă printr-o lucrare cu adevărat emoţionantă, cartea sa căpătând consistenţă şi graţie unor interviuri de completare şi lămurire a temei de fond adăugate pe final, luate în prima jumătate a lui 2005 regretatului istoric Florin Constantiniu, locotenent-colonelului Cristian Scarlat (pe atunci directorul ONCE), generalului Ioan Talpeş ş.a.

Cartea ne-a fost oferită de jurnalista Romaniţa Ştentzel, colegă în Radio cu autorul, cu rugămintea să facem o prezentare în memoria unuia dintre cei mai sobri şi profesionişti reporteri de front din presa noastră postdecembristă. Ca unul care l-am cunoscut chiar în exerciţiul funcţiunii, pe la finele lui august 2008, în punctul său de „comandă" din Tallil, Irak (de atunci datează şi fotografia de mai jos), când, la rândul meu, documentam isprăvile „lupilor negri" de la Iaşi, aflaţi cu ceva treburi privind pacea lumii pe acolo, am făcut-o cu plăcere şi, totodată, cu pioasă aducere aminte.

D. Gîju

Amintire din Tallil (Irak), august 2008, cu autorul cărţii (în stânga) şi autorul acestui articol, când amândoi credeam că iarna vieţii este încă departe.

Jos timbrul de pe carte!

de **Carmen Mușat-Coman**

Din 1990 până în prezent, nu am văzut un gest, o lege care să sprijine cultura, atâta câtă mai e în țara asta. Cine îndrăznește să mai facă un act cultural o cam face pe propria piele – nu mă refer aici la unele fundații, asociații, edituri care au ca obiect de activitate afacerea în numele culturii. Artiștii sunt prost plătiți, teatrele se închid, librăriile dispar... În 2009, mi-am făcut o editură. Editura Cununi de stele. În plină criză economică. Am înființat-o ca să pot publica opera profesoarei mele, Amita Bhose, prima traducătoare a lui Eminescu în Asia, eminescolog, profesor, traducator, scriitor. Un om care și-a dat doctoratul în Eminescu, a îngrijit manuscrisele lui Eminescu, a cercetat opera eminesciană și din dragoste pentru cultura română s-a stabilit în România, slujind-o, timp de 30 de ani, „cu inteligența și condeiul ei, mai mult decât, poate, mulți români."[1] Am făcut-o pentru că multe edituri mi-au răspuns, când le-am propus publicarea cărților despre Eminescu: „Cine mai citește Eminescu?" Știau ele ce știau. În primul an de funcționare, am plătit impozit forfetar 500 de euro, deși eu n-am avut încasări de 500 de euro tot anul. Din ce i-am plătit? Din economiile familiei mele. Ca mine mai sunt mulți. Oameni care vor să facă un gest mic pentru o cultură mare. A României. Din păcate, oamenii aceștia nu sunt și la guvernare. Interesele lor nu cuprind și cultura. De ce? De ce oare, când e așa de frumos să fii instruit, să-ți poți cumpăra o carte, să te bucuri de un spectacol, să știi că ai copii care iubesc să citească, să învețe? Din 1994, editurile plătesc Uniunii Scriitorilor – „asociație neguvernamentală, nonprofit" – 2% din valoarea unei cărți belestristice, sub formă de timbru literar. La o carte de 10 lei, valoarea unui timbru literar este de 0,2 lei, de exemplu, bani care se duc într-un cont al US, spre „susținerea culturii". Lăsând la o parte lipsa de transparență a US, care nu a comunicat vreodată valoarea încasată și nu a arătat cum și unde a investit acești bani, de curând, invocând faptul că unele edituri nu plătesc timbrul literar, a inițiat, împreună cu alte asociații culturale, un proiect care modifică actuala lege. În ceea ce privește timbrul literar de pe carte, acesta ar avea valoare fixă, de 1 leu, s-ar cumpăra din momentul în care editorul ar tipări cartea și s-ar aplica pe fiecare carte. Astfel, s-ar evita evaziunea fiscală pe care o bănuiește US. Dacă eu, ca editor, tipăresc 500 de cărți ale unui titlu, voi fi nevoită să cumpăr 500 de timbre de 1 leu și să le aplic pe fiecare carte. Cărțile le voi vinde, de le voi vinde, în ani. Pe de altă parte, dacă voi vinde o carte cu 5 lei, înseamnă că 20% din prețul cărții îl va reprezenta timbrul literar – 1 leu. În condițiile în care prețul mediu pentru tipărirea unei cărți este, pentru tiraje de câteva sute de exemplare, de 4–8 lei, deci, din 10 lei, cu cât aș vinde o carte, tipărirea costă cel puțin 4 lei – 40%. În condițiile în care librăriile au comision de 30–50% (mai mult spre limita maximă decât cea minimă) din prețul de vânzare al unei cărți. În condițiile în care o carte are tva de 9%. În condițiile în care autorul cărții primește cel mult 12% din prețul unui exemplar. În condițiile în care există un timbru literar de 2%. În condițiile în care editura, dacă este microîntreprindere, mai plătește și 3% impozit pe încasări. Ei bine, având în vedere toate aceste condiții, faceți calculul și vedeți ce mai rămâne. Dacă rămâne. Și peste toate acestea, va veni un timbru literar de 1 leu. Aplicat pe cărți, dinainte, ca pe țigări. Diferența între pachetele de țigări și cărți este că, de multe ori, librăriile se desființează, spre deosebire de cârciumi, și nu mai dai de urma librăriei sau a difuzorului de carte. Rămâi și fără cărți, și fără banii încasați de pe vânzări, și cu banii dați pe timbre literare, de 1 leu pe carte. Justificarea măririi valorii timbrului literar a fost faptul că unele edituri nu plătesc timbrul și, atunci, US se vede nevoită să-l modifice. Așadar, o taxă pe care s-o suporte tot cei corecți. De ce nu sunt sancționați cei ce nu respectă legea? De ce nu se adună acești bani de sprijinire a culturii – care sprijin? – din amenzi, din averi furate, din taxele pentru viciu? De ce nu plătesc, cei care încalcă legea, și o taxă pentru cultură? De ce se iau bani, cum e acest timbru literar de 1 leu, tot de la cei care încearcă să facă un gest, cât de mic, pentru cultură? O să spuneți, „ei, na, e 1 leu, ce mare lucru!" la plătiți dumneavoastră câte un leu de fiecare dată când cumpărați ceva, ca să vedeți, e mult, e puțin? Când luați o pâine de 3 lei, mai dați 1 leu și o să vedeți la ce sumă o să ajungeți în ritmul ăsta. Uniunea Scriitorilor îl are ca vicepreședinte pe Varujan Vosganian, senatorul care a plâns în plenul Senatului ca să nu i se ridice imunitatea pentru a putea fi cercetat. Pe lângă faptul că deja aruncă o umbră asupra US, dacă ar fi fost un om onest, ar fi spus: „Da, cercetați-mă, sunt curat!" Uniunea Scriitorilor o reprezenta interesele cuiva. Nu ale editorilor, asta e clar. Un timbru de 1 leu aplicat pe o carte înseamnă, prin analogie cu produsele pe care se aplică aceste timbre – țigări și băutură – un viciu. Cultura nu e un viciu. În condițiile de mai sus, inițiez actuala petiție. Ca protest față de impozitarea suplimentară a culturii. Nu dorim timbre pe cărți.

Jos timbrul de pe carte!

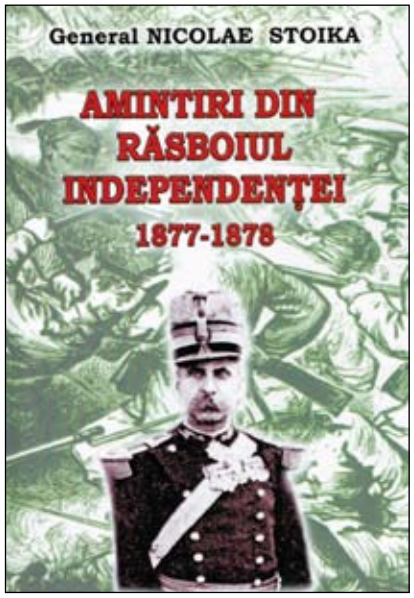
Iar pentru timbrul actual, Uniunea Scriitorilor să facă bine să prezinte un raport cu banii încasați și cum i-a cheltuit. Pe cine și cum a sprijinit. Dacă a sprijinit. E petiția celor care doresc să trăiască frumos în țara asta. Corect, cinstit. E petiția celor mici și mă asemăn țăranului cu mâinile bătătorite care se uită neputincios la roșiile lui frumoase și sănătoase, pentru că în supermarket nu li se face loc. Vom rămâne cu proiectele noastre frumoase, pentru că nu vom avea cum să le înfăptuim. Dacă vă regăsiți în cele ce am scris, atunci vă rog să semnați. Pentru voi și cei dragi vouă.

Carmen Mușat-Coman (atenție, NU sunt Carmen Mușat de la „Observatorul cultural"!). Date de contact: Editura Cununi de stele, e-mail: **office@edituracununidestele.ro, www.edituracununidestele.ro, www.amitabhose.net**.

[1] Zoe Dumitrescu Bușulenga.

Din cărțile primite la redacție

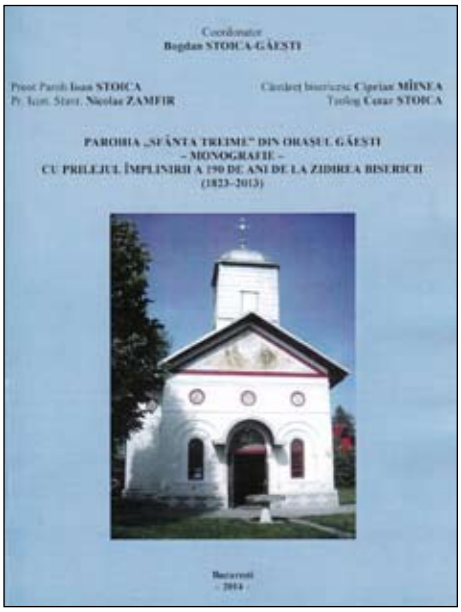
• General **Nicolae Stoika**, ***Amintiri din Războiul Independenței (1877–1878)***, Editura SemnE, București, 240 p, cu ilustrații, ediție îngrijită, cuvânt-înainte, studiu introductiv, cronologie și note de comandor dr. Marian Moșneagu. Apărută sub egida Fundației literar-istorice „Stoika”, grație diligențelor președintelui acestei fundații, domnul Florian Laurențiu Stoica, urmaș al autorului, beneficiem astăzi de reeditarea memoriilor de război ale ofițerului de artilerie Nicolae Ștefan Stoika de Also Venice (1845–1914), tipărite inițial în 1911, în format broșură, după ce mai înainte fuseseră publicate în serial în „Revista artileriei”. Cu studii militare completate la Paris, Nicolae Stoika era căpitan, comandant de baterie în 1877, când România domnitorului Carol I, profitând de conflictul ruso-turc, ia decizia să-și câștige Independența de stat prin singura cale posibilă, aceea a armelor. Practic, fin observator, foarte abil în a extrage esențialul din avalanșa de evenimente la care a fost martor între 15 august 1877, când trece Dunărea în Bulgaria cu bateria sa (a 6-a din Regimentul 1 Artilerie), și până la 24 februarie anul următor, când revine pe malul românesc, după ce trăsese 2340 obuze ordinare de 87 mm, 90 incendiare și 30 de șrapnele, combătând inclusiv în fața Plevnei, Nicolae Stoika redă cu real talent în broșurica lui nu doar drumul de luptă al bateriei sale și, implicit, marșul victorios al armatei române per ansamblu, secvențe ale unor lupte, descrierea *en passant* a unui câmp de bătaie (p. 179), cam în maniera întâlnită ulterior la adevărații maeștri ai romanului de război precum Erich Maria Remarque în *Nimic nou pe frontul de Vest*, ci și câte ceva din psihologia aliatului rus, ba chiar a țăranului bulgar, neezitând să facă unele mici comparații cu starea de lucruri de la noi. Nu ezită să descrie, deși lapidar, starea jalnică a echipamentului soldaților români (observată și criticată în articolele sale mai apoi de marele ziarist rămas în țară Eminescu), precum în capitolul referitor la mobilizare (p. 150 și urm.), arătând cum cizmele, nefiind de ajuns pentru efectivul bateriei, pentru gradele mici s-au cumpărat pantofi de piele neagră cu găitane din comerț, „care nu erau deloc practici” întrucât trebuiau purtați cu obiele (pe atunci ciorapii

nefiind în dotarea soldatului român), care obiele produceau „rosături” de mai mare dragul, plus că apa intra „la cel mai mic noroi, nefiind destul de înalți”, de asemenea lipsa furajelor pentru cai, ca și pâinea „necoaptă și plină de paie” adusă din țară (p. 175). La fel remarcă armamentul rudimentar al infanteriei noastre comparativ cu cel al otomanilor, calitatea slabă a muniției de artileriei, dar și erorile tactice ale ofițerilor din corpul de comandă, probleme aparent logice, pe undeva, ținând cont de experiența de luptă ca și inexistentă la acea dată a armatei române. O impresie excelentă are însă despre serviciul sanitar (p. 179), asta grație generalului C. Davila, evident. Referitor la „aliații” noștri de conjunctură de atunci, la p. 162 arată cum un soldat rus a furat un bulon mare, de fier, din cele folosite de pontonierii români la construcția podului peste Dunăre de la Corabia, faptă remarcată de colonelul Eraclie Arion, care de altfel va și recupera bulonul, rusul plecând „rușinat”, ca la p. 182 să descrie chiar un mic incident între o echipă de aprovizionare cu furaje românească și una de cazaci, rezolvată cu forța până la urmă, episodul nefiind altceva decât un preambul la „cooperarea” româno-sovietică de mai târziu, unde câștig de cauză va avea întotdeauna cel care va beneficia de o sabie mai ascuțită și curaj. Sunt descriși cu destulă forță și spirit obiectiv militarii turci, dar și oamenii locului, cum ziceam, țăranii bulgari în speță: „Am observat prin toate satele bulgare și pe unde am trecut că locuitorii bulgari sunt foarte avari (afară de satul Ostrov, care făcea excepție), pretutindeni ascundeau tot ce aveau, în pivnițe și subterane. Ca să putem rechiziționa ceva, trebuia să ne prefacem că-l batem pe ciorbagiu (primar), după cum ne învățase tot unii din ciorbagii. El începea să se vaiete și în felul acesta puteam avea tot ce ne trebuia. Țăranul bulgar trăiește și se hrănește mai bine ca țăranul nostru, el mănâncă azimă de grâu cu o fierturi de linte sau fasole, cu praz, usturoi, ceapă sau ardei murați. […] Casele lor sunt încăpătoare, având două sau trei odăi cu o sală la mijloc, unde se află un cuptor rotund, care încălzește camerele. […] Când soseam la cuartir, stăpânul casei alerga și-mi ținea calul de frâu și de scară ca să descalec, probabil că așa se învățase de la turci. Orice îi cereai bulgarului, îți răspundea «Nema!». (p. 183) Interesant că aceeași lipsă de ospitalitate o observase N. Stoika și la proprietarii, arendașii și sătenii din dreapta Oltului (p. 156), total diferiți de moldoveni și de muntenii din stânga Oltului. Inspirate, între altele, de lucrarea *Impresii din Războiu* a generalului Christache Crăiniceanu, memoriile lui N. Stoika, destul de sincere, scurte și la obiect, dau tonul, pe undeva, memorialisticii militare românești care va prinde contur tot mai cert odată cu celelalte războaie în care, vrând-nevrând, armata noastră va fi angrenată, operație de mare amploare, profundă și delicată nefinalizată nici azi din moment ce scrierile militarilor români care au luptat pe frontul antisovietic, de pildă, precum Ion Tobă, abia acum au ieșit la suprafață, dar cine știe câte mii de file mai zac prin arhivele fostei Securități ori s-au pierdut definitiv.

• **Bogdan Stoica-Găeşti** (coordonator), în colaborare cu preotul paroh **Ioan Stoica**, preotul icon. stavr. **Nicolae Zamfir**, cântăreţul bisericesc **Ciprian Mîinea** şi teologul **Cezar Stoica**, ***Parohia „Sfânta Treime” din oraşul Găeşti. Monografie. Cu prilejul împlinirii a 190 de ani de la zidirea bisericii (1823–2013)***, Bucureşti, 2014, 262 p., format A4, cu ilustraţii. Deschisă cu istoria Găeştilor şi structurată pe 16 capitole, unele de cert interes inclusiv pentru militari (ex. cap. 5 – *Parohienii în lupta pentru drepturile lor şi pentru apărarea patriei*), bine documentată, scrisă cu har şi entuziasm, cu trudă şi

dorinţă de a le oferi găeştenilor, tuturor parohienilor de la biserica respectivă şi, desigur, celor ce vor veni după noi un reper palpabil, altul decât ceea ce poate însemna biserica însăşi – la clădire mă refer şi la tot ceea ce ţine de ea – în viaţa unei comunităţi, cartea profesorului de religie şi, totodată, a colaboratorul nostru constant, domnul Bogdan Stoica-Găeşti şi a celorlalţi coautori enumeraţi iniţial, este o revelaţie pentru oricine vine din afara lumii strict religioase, şi avem în vedere vasta arie de cuprindere, în ciuda localizării stricte din titlu, acribia documentării, la urma urmei tot ceea ce include între copertele ei, de la noţiuni strict profesionale la o vastă paletă de informaţii şi descrieri cu aspect de cultură generală. Căci chiar dacă pe alocuri există inevitabile nuanţe de coloratură locală, acestea

au multe dintre caracteristicile specifice întregului spaţiu românesc ortodox. Pe scurt, în ciuda prezentării grafice relativ modeste a cărţii per ansamblul ei – autorii fiind nevoiţi să apeleze la propriul buzunar pentru a-şi vedea opera tipărită –, conţinutul în sine este unul de indiscutabilă valoare literar-istorică, practic nimic din ceea ce trebuie ştiut despre o parohie nefiind scăpat din vedere, de la referinţele privitoare la arhitectură, pictură şi dotări la reţinerea unor date mai mult sau mai puţin detaliate legate de înzestrările, sfinţirile şi resfinţirile bisericii, inclusiv reproducerea unor documente de sfinţire ori evidenţă etc., pisanii, descrierea clădirilor anexe şi a spaţiilor auxiliare, a clopotniţei, oficiului parohial, bibliotecii şi trapezei, până şi a magaziei, nu mai spun de reproducerea planurilor grafice, a detaliilor de pictură şi arhitectură, a imaginilor de ansamblu, portretelor şi fotografiilor de grup luate cu ocazia diverselor evenimente (cultural-educative, pastoral-misionare, filantropice etc.) din viaţa parohiei şi a enoriaşilor, istoria monumentului eroilor din parohie, nominalizarea unor militari căzuţi pe front, redarea inscripţiilor de pe crucile acestora, informaţii despre cimitirul parohial, despre familiile principale ale parohiei şi cele „boiereşti", epitafuri şi tot felul de alte inscripţii, explicaţii despre grafie şi limbaj, până la importanţa promovării şi conservării cărţilor bisericeşti, descrierea cărţilor din patrimoniul parohiei (*Acatistierul*, *Aghiasmatarul*, *Anastasimatarul*, *Catavasierul*, *Cazania*, *Ceaslovul*, *Sfânta Evanghelie*, *Liturghierul*, *Mineiul*, *Molitvelnicul*, *Noul Idiomelar*, *Octoihul*, *Panihida*, *Penticostarul*, *Prohodul*, *Psaltirea*, *Sobornicariul*, *Tipicul Bisericesc*, *Triodul*, *Vieţile sfinţilor* etc.), de care noi, profanii, am auzit adesea, fără a cunoaşte precis însă, cu unele excepţii, ce reprezintă fiecare în parte, de unde vine denumirea ca atare şi la ce foloseşte. Evident, nu sunt omise datele biografice ale preoţilor parohi, donatori şi enoriaşi cu statut de personalităţi locale, unele chiar naţionale, fiind arătate din perspectiva cercetătorului perfect stăpân pe instrumentele sale semnificaţiile focurilor rituale, de pildă, totodată fiind reţinute din perspectivă ştiinţifică unele date despre folclor, despre tradiţiile şi superstiţiile din zona Găeştilor, despre simbolistica unor obiecte, înscrisuri, gesturi etc.

Parohia „Sfânta Treime" din oraşul Găeşti..., aşadar, o lucrare care m-a dus cu gândul la biserica din comuna mea natală, Dideştii Teleormanului, care datează din vremea lui Constantin Brâncoveanu, pentru care o astfel de monografie ar fi necesară ca apa şi aerul...

• **Victor Strîmbeanu**, ***Un război ciudat. Afganistan. File de jurnal***, EdituraCurtea Veche, Bucureşti, 2014, 334 p., cu ilustraţii (cartea ne-a fost prezentată de colaboratorul nostru, cmd. Marius Popescu-Călărași). General de aviaţie, autor al unor lucrări de specialitate, Victor Strîmbeanu valorifică de astă dată însemnările făcute zi de zi în perioada 15 martie 2011–31 martie 2012, cât a condus Detaşamentul KLN (*KAIA Lead Nation*) de pe frontul din Afganistan, cu misiuni de la comanda aeroportului din Kabul

până la cele specifice unui simplu luptător. O carte foarte complexă, bine realizată, de la stilul şi talentul autorului la concepţia grafică, în care informaţia filtrată de ochiul format al militarului se împleteşte în mod fericit cu talentul descriptiv, cu poezia şi chiar cu metafora. Sunt redate astfel, printre scurte inserţii istorice şi tablouri cu tentă psihologică, sociologică, geografică etc., fapte şi întâmplări din viaţa unui soldat în misiune de luptă, portretele (extrem de reuşite, psiho-morale şi fizice) ale unor camarazi, subordonaţi, dar şi aliaţi, totodată fiind avute în vedere locurile de derulare a operaţiunilor, dar mai ales oamenii, băştinaşii, în speţă poporul afgan, cu tradiţia şi complexele sale, cu mândria şi totodată zbuciumul său, sufocate între instinctul de supravieţuire şi destinul istoric fracturat de interesele coloniale ale marilor imperii. Este una dintre cele mai complete şi bine scrise cărţi de literatură de război cu punctul de plecare din sfera jurnalului de călătorie, totodată şi intim, dar nu numai, care merită o abordare mai amplă din perspectivă critică. Poate, însă, cu altă ocazie.

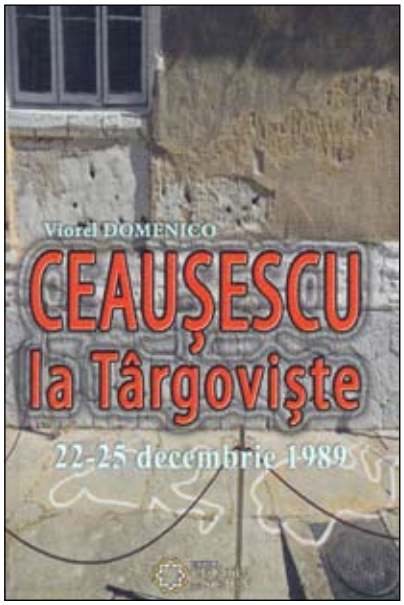
• **Marian Nencescu**, ***Cititorul de control***, Editura Detectiv literar, 2014, 420 p, o carte cu adevărat mare, bine închegată și chiar incitantă, majoritatea textelor fiind deloc perisabile în ciuda faptului că au fost redactate pentru diverse proiecte ocazionale cu finalitate publicistică din câte am remarcat. Practic, prin cartea de față, Marian Nencescu face saltul decisiv de la scriitorașul axat pe cărticele de interes didactico-polițienesc, să zic

așa, mai degrabă compilații destul de modeste – și n-am chef să caut prin bibliotecă acum să detaliez – la cronicarul și criticul efectiv stăpân pe mijloacele sale, cu un discurs echilibrat și totodată de substanță, concret, obiectiv (cu unele mici scăpări) și cuprinzător, pe alocuri chiar vast, realmente impresionant și nu de puține ori captivant. Am citit pe nerăsuflate de pildă materialul dedicat lui George Astaloș, scriitor pe care am vrut să-l abordez și eu cândva, dar nu știu nici azi de ce am ezitat, pe acela dedicat lui Radu Theodoru (mă temeam că e ceva gen critică de ecarisaj, dat fiind naționalismul lui sănătos, dar nu e și mă bucur că Nencescu a evitat o astfel de greșeală!), nu mai spun de Neagu

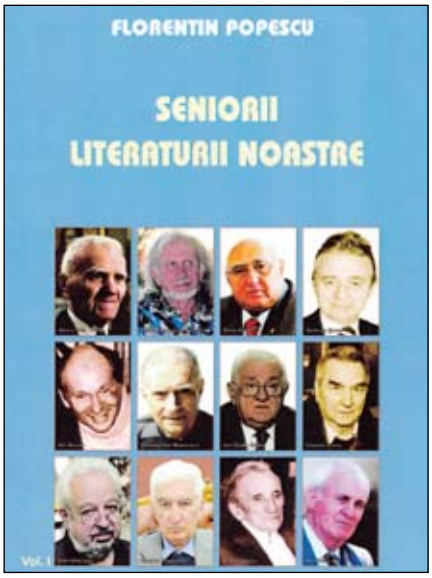
Djuvara (intervievat și de mine cândva), destul de echilibrat și dens, vizavi de opera acestuia, și așa mai departe, nu mai insist… Partea a II-a, cu „lecturi infidele”, am savurat-o mai puțin, dar nu am obiecții nici aici, e normal și bine să ne regăsim noi ai noștri și pe alocuri câte un maestru umflat cu pompa, părerea mea, gen Cărtărescu, pe care autorul iarăși îl tratează ca un specialist al tonului pertinent-echilibrat și totodată consistent.

• **Viorel Domenico**, ***Ceaușescu la Târgoviște. 22–25 decembrie 1989***, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, ediția a II-a, 294 p. Carte dăruită de generalul de brigadă (r) Andrei Kemenici, unul dintre protagoniști, partenerul de dialog al autorului din prima parte – *Generalul Andrei Kemenici: „L-am apărat pe Ceaușescu”* –, un consistent interviu, de altfel, legat de împrejurările în care, în decembrie 1989, cuplul prezidențial

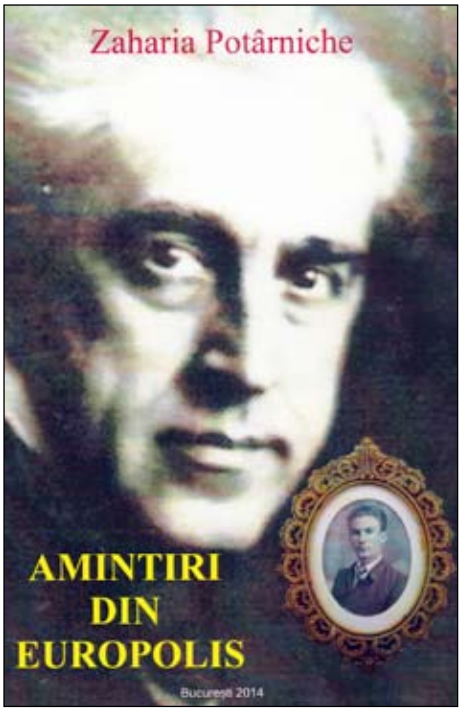
Elena și Nicolae Ceaușescu a ajuns în cazarma unității comandate de Kemenici ca, într-un final, în ziua de Crăciun, după celebrul „proces” tras pe casetă video, cei doi să fie puși la zid și executați de urgență. Carte-document, carte-mărturie, care vine pe linia mult mai cunoscutei *După execuție a nins*, a aceluiași autor, *Ceaușescu la Târgoviște* aducea la vremea primei apariții, acum un deceniu și jumătate, un plus de lumină asupra unui moment istoric petrecut relativ recent însă nici azi pe deplin lămurit, urmând ca alți cercetători, istorici sau jurnaliști de investigație să facă restul. O întreprindere în continuare prematură însă din moment ce, în ciuda mormanelor de maculatură adunate între timp, partida încă își așteaptă mutarea decisivă.

• **Florentin Popescu**, ***Seniorii literaturii noastre. Dialoguri culturale***, vol. I, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2014, 242 p., cu ilustrații. Carte tipică

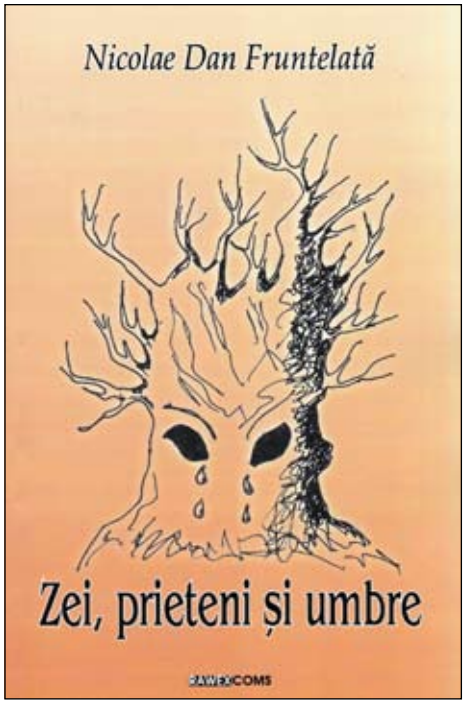
de interviuri, în care sunt luați la întrebări, cu delicatețe și artă, politicos, elegant și totodată incisiv (acolo unde a fost cazul, deși foarte rar), o serie de seniori ai penei de gâscă ajunși la o indiscutabilă maturitate profesională, dar mai ales biologică din moment ce autorul și-a propus un prag al vârstei partenerilor săi de dialog destul de ridicat (80 de ani). Apărute deja în revistele „Sud” și „Bucureștiul literar și artistic” (cu două excepții), grupate în volum pentru a le conferi o mai mare forță practică, „dialogurile culturale” ale tot mai prolificului scriitor și gazetar buzoiano-bucureștean Florentin Popescu se prezintă singure – din punctul de vedere al valorii de viață și al istoriei literare, dar nu numai – fie și doar trecându-i în revistă pe intervievați, anume Alecu Ivan Ghilia, Toma George Maiorescu, Dinu Săraru, George Șovu, Ion Acsan, Constantin Mateescu, Ion Dodu Bălan, Coman Șova, Corneliu Leu, Valeriu Râpeanu, Tudor Opriș, Ion Brad, Ion Gheorghe, George Astaloș, Petre Demetru Popescu, Horia Zilieru, Nicolae Cârlan, C.D. Zeletin, George Zarafu, Mihail Diaconescu și, nu în ultimul rând, Iordan Datcu. Sunt nume importante, unele din păcate deja rămase numai în cărți, ca de pildă Tudor Opriș și G. Astaloș, parcă mai ieri plini de viață, ceea ce face ca această carte să devină și mai valabilă. Până una alta, ceea ce impresionează este forța combativă a lui Florentin Popescu, care parcă vine ca un tăvălug, publicând carte după carte în varii formule și forme, ținându-ne permanent în priză fie și din curiozitatea de a vedea ce surpriză ne mai pregătește mâine.

• **Zaharia Potârniche**, ***Amintiri din Europolis. Roman autobiografic***, vol. I: ***Pledoarie privind romanul „Europolis”***, Editura Din condei, Bucureşti, 2014, 638 p., cu ilustraţii. Provocat, îmi place să cred, de amănuntul că, nicicând, un oraş atât de mic, precum cel din estul extrem al României, nu a inspirat un roman cu rezonanţe atât de mari ca *Europolisul* scriitorului Jean Bart, un alt fiu al Sulinei şi întâmplător colaboratorul nostru, de acum cunoscutul Zaharia Potârniche, ambiţionează să dăruiască lumii de azi şi de mâine, sulinenilor săi în primul rând, o carte destul vastă și atractivă prin informaţiile – unele de certă valoare istorică fie ea şi limitată – incluse în corpusul ei, deşi nici valenţele literare nu sunt de neglijat, plus că, în ciuda

avertismentului că avem de-a face cu un „roman autobiografic", există şi ceva imaginaţie aici. Documentată şi scrisă pe parcursul a mai multor decenii (de altfel, multe sunt file de jurnal datat încă de acum un sfert de veac, pe când autorul se afla în plină forţă creatoare), finisată şi încredinţată tiparului însă, prin natura împrejurărilor, abia acum, cartea inginerului Zaharia Potârniche poartă cu ea parfumul unei epoci am putea spune că deja apuse şi totuşi cunoscute relativ bine, sau mai degrabă care merită să fie cunoscută, întrepătrunzându-se aici observaţii mai mult sau mai puţin fugare ori profunde, judecăţi de valoare sau simple constatări, înregistrări de evenimente mondene ce dau consistenţă și provoacă etc.. Și chiar dacă, uneori, persistă senzația unui abuz de explicaţii şi lămuriri, unele inutile ori cam diluate, această saga a propriei familii, totodată un parcurs al oraşului natal niciodată uitat, pe cât de înfloritor şi cosmopolit în anii de vârf ai Comisiei Europene a Dunării (1853–1938), pe atât de în vrie în anii pregătirii şi formării pentru viaţă ai autorului acestei cărţi, implicit ai generaţiei sale, concluzia este că suntem părtași la o poveste de viață care merita relevată cu atât mai mult cu cât numai un scriitor ca Zaharia Potârniche o putea face. Este o poveste despre timonieri dispăruți demult, despre idile mai degrabă imposibile cu turcoaice şi grecoaice, vedem aievea portrete vii de fiinţe dragi (de pildă portretul bunicii, al mamei, dar mai ales al fratelui Pascal, chiar şi al prietenului Selatim Mustafa...), suntem martorii privilegiați ai unor ample sau superficiale, reuşite ori mai puţin reuşite descrieri ale unor repere de acum cu statut de legendă ale locului, precum farul vechi ori vreo biserică, o lume pestriţă, în fond, de lupi de mare şi barcagii, de băcani şi cârciumari, de mici intelectuali şi gropari, de militari etc., filantropi şi avari, unii bogaţi, mulţi însă la limita de jos a sărăciei, figuri de neuitat prin pitorescul şi trăsăturile lor de caracter (unele din păcate însă deloc apăsate, cum ar fi normal pentru o mai profundă persistenţă în timp). Masivă şi, deci, nici pe departe impecabilă, ba chiar, pe alocuri, cu greşeli neforţate şi nevinovate derapaje (ca de pildă la p. 22, unde ni se precizează că traducerea *Europolis*-ului s-a efectuat în numeroase limbi străine, între cele enumerate – de unde le-o fi luat, nu ştiu – se află şi limba... braziliană!), cartea lui Zaharia Potârniche se parcurge uşor, ba chiar cu reală plăcere şi interes – pentru cine are curaj să se ia la trântă cu cele peste 600 de pagini (şi care nu reprezintă decât primul volum al „poveștii", altele două, îmi imaginez că de aceeaşi anvergură aşteptându-şi rândul la tipar!) –, pentru că dincolo de discursul cursiv, de om instruit la şcoala serioasă a învăţământului românesc, la mijloc sunt câteva secvențe de viaţă cu adevărat memorabile, unele chiar fascinante. Și la urma urmei, nu neapărat pentru cititorul pervertit la moda occidentală din ziua de azi a trudit atâta autorul, ci pentru acela de mâine, care nici noi nu ştim cât de grăbit ori pragmatic o să fie, dar intuim că va dori să afle câte ceva despre un oraş care, nu avem nici cea mai mică îndoială, o dată cu revigorarea transporturilor şi a turismului românesc şi european, va regăsi măcar în parte strălucirea şi gloria de altădată.

• **Nicolae Dan Fruntelată**, ***Zei, prieteni şi umbre***, Editura RawexComs, Bucureşti, 212 p., cu ilustraţii. Ajuns în postura nu neapărat de a face bilanţul, cât de a trece în revistă un parcurs încărcat cu toate satisfacţiile, dar şi amăgirile vieţii de jurnalist, şi încă unul de primă linie, fost redactor-şef la „Viaţa studenţească", la „Scânteia tineretului", apoi la „Luceafărul", asta înainte de 1990, după care o vreme şomer, cum precizează la p. 66, ca să revină iar la vârful unei redacţii (la „Românul" lui Ion Petcu), apoi şef al Departamentului Relaţii Publice în Guvernul lui Văcăroiu etc., azi „pensionar la mila statului român" (*ibidem*), Dan Fruntelată are ce scrie, şi o face într-un stil fluent, cu farmecul patinat al unei nostalgii întrevăzute printre rânduri, poate şi cu puţină resemnare, în mod cert cu vigoarea unui oltean autentic, curajos şi oricând gata să reintre în luptă dacă s-ar mai ivi o ocazie care să merite. Sunt multe numele amicilor, ale camarazilor şi cunoscuţilor inseraţi, pomeniţi în fugă sau chiar creionaţi cu vădită simpatie aici, unii portretizaţi în toată regula ori, majoritatea, doar evocaţi în goana condeiului, autorul

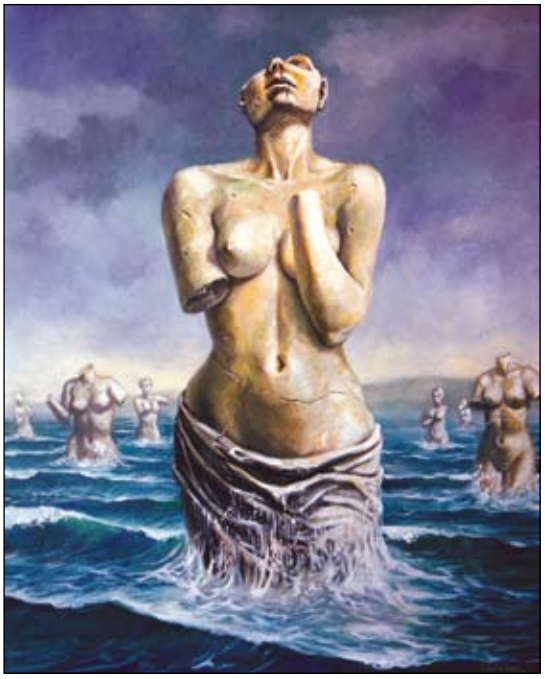

mergând atât de departe încât, fie şi doar într-o ilustraţie de grup, din anexa iconografică de la final, se regăsesc şi câteva figuri ilustre, cândva, printre jurnaliştii şi scriitorii militari grupaţi sub „culorile" revistei „Viaţa militară", pe vreme când frâiele publicaţiei fuseseră preluate de colonelul Ion Jianu, deci către anii '80, în echipă regăsindu-se încă Jean Gheliuc, Constantin Şola, Nicolae Dumbravă, Ion Căpeţ, Şerban Tărâţă (devenit Ionescu), mai tânărul (pe atunci) Nicolae Boghian ş.a., cu toţii încadrându-l pe atacantul Puiu Iordănescu, mare vedetă a Stelei Bucureşti la ora respectivă, aflat în vizită la redacţie, azi antrenor al echipei naţionale de fotbal, iar printre toţi acei „zei", undeva pe la marginea grupului, soldatul t.r. Dan Fruntelată, care-şi satisfăcea stagiul militar la numita revistă, ea însăşi o palidă umbră la ora de faţă. Deh, amintiri!...

B. Didescu

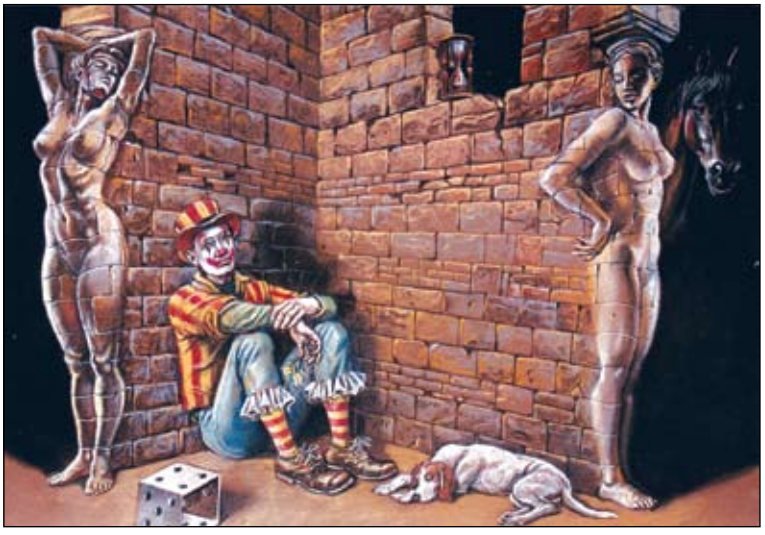

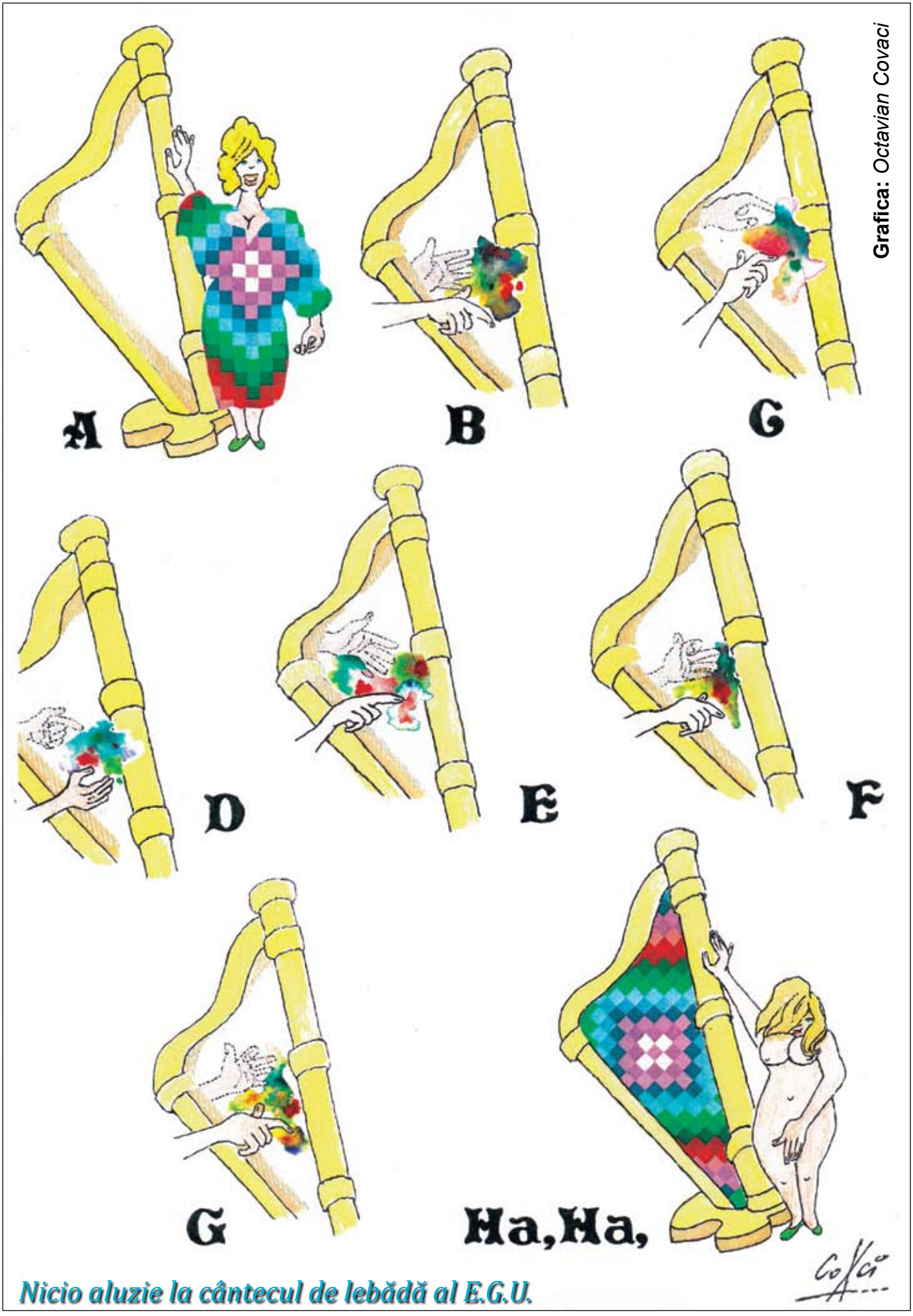
Valentin Tănase (n. 6 septembrie 1954, Iași), absolvent al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București (1978), membru al UAP din 1981, când deschide și prima dintre zecile sale expoziții personale din țară și din străinătate, începând cu Franța și terminând cu Italia, China etc. Fost redactor-șef al revistei „Domus” (2000–2005). Director al Studioului de Arte Plastice al Armatei din anul 1997, V. Tănase este, totodată, unul dintre cei mai importanți artiști plastici contemporani – pictor, sculptor și grafician –, excelând deopotrivă în compoziții ample, cu zeci de personaje, în portretistică, nuduri, peisaje și natură statică, dar ceea ce impresionează cu deosebire sunt pânzele sale cu subiect istoric, în esență militar, unde se remarcă printr-o tușă sigură, paletă cromatică puternică și totodată echilibrată, printr-o imaginație de invidiat și inimitabilă forță de expresie. În arta de inspirație istorică, de altfel, în care marile figuri ale neamului românesc sunt puse în operă cu simpatia și respectul pe care-l merită, chiar cu evlavie, uneori, venind pe linia lui Costin Petrescu (1872–1954) și D. Stoica (1886–1956), Valentin Tănase închide, practic, un cerc, de la el încolo arta plastică militară urmând să fie, îndrăznim să apreciem, cu totul alta, în niciun caz însă la un nivel și de o vigoare atât de sublime. (***B. Didescu***)

Grafica: *Octavian Covaci*

Nicio aluzie la cântecul de lebădă al E.G.U.